

18.YÜZYILDA SOSYAL VE SİYASÎ DURUM¹

Hâkim Mehmed Efendi'nin Dîvânı'nı incelemeye geçmeden önce Hâkim'in yetiştiği dönemin edebî, kültürel, sosyal ve siyasî durumunu ana çizgileriyle hatırlatmak yerinde olacaktır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Duraklama Devri'nden sonra gelen 18. yy. devletin tükeniş dönemidir. İmparatorluk, bir taraftan art arda gelen savaşlar ve yenilgiler bir taraftan da iç karışıklıklar ve ekonomik sıkıntılarla sarsılmaktadır. Devletin yönetiminde sık sık aziller görülmektedir. Asrın hemen başında yapılan Karlofça Antlaşması savunmaya geçişin başlangıcıdır.

Lâle Devri'ne III. Ahmed (1703 – 1730) ve onun yeniliklere açık veziri Damat İbrahim Paşa damgasını vurmuştur. Sultan III.Ahmed'den sonra gelen Osmanlı Hükümdarları şunlardır :

- I. Mahmud (1730 – 1754)
- III. Osman (1754 - 1757)
- III. Mustafa (1757 – 1774)
- I. Abdülhamid (1774 – 1789)
- III. Selim (1789 – 1808)

18.yüzyıl Batı'yı tanıma ve reform çabalarıyla geçer. Avrupa devletlerini incelemek amacıyla Batı'ya elçiler gönderilir. Koca Ragıp Paşa, Halil Hamit Paşa gibi devlet adamlarının bu alandaki katkıları önemlidir.

¹ “18.Yüzyılda Sosyal ve Siyasî Durum” kısmının hazırlanmasında şu kaynaklardan yararlanılmıştır : MENGİ Mine: Eski Türk Edebiyatı Tarihi , Akçağ Yay. , Ankara 1995

18.YÜZYILDA KÜLTÜREL VE EDEBÎ DURUM

Asker ve siyas sorunların kültürel hayata yansımaları daha sonraki dönemlerde görülecektir.

Pasarofça Antlaşması'nın temin ettiği sükunet ortamı 1730'a kadar devam eder. Lale Devri olarak anılan bu döneme edebiyat sahasında Nedim, idar sahadaysa Nevşehirli Damat İbrahim Paşa damgasını vurmuştur. Bir zevk safâ dönemi olarak tanımlanan Lale Devri'nin en önemli yeniliği devlet eliyle matbaanın kurulmuş olmasıdır. Bu yolla Arapça ve Farsça eserlerin yanında birçok Türkçe eser de basılarak kültürel hayata ivme kazandırılmıştır. Matbaanın açılması başta olmak kaydıyla birçok medrese ve kütüphanenin faaliyete geçirilmesi etkisi bugüne dek gelen olumlu icraatlardır.

Lale Devri ile başlayan kültürel canlılık I. Mahmud (1730 – 1754)'un hükümdarlığında da devam eder. Bu hareketin hızını artırması, kendisi de bir sanatkar olan III. Selim'in dönemine rastlar. Avrupa'ya açılmanın ilk ciddi belirtileri padişahın icraatlarında açıkça görülür. III. Selim'in Bektâşîliğin yerine Mevlevîliğin etkinliğini artırmaya yönelik uygulamalarının kültür hayatına etkisi hissedilmiştir.

Osmanlı edebiyatında, edebiyatın bütününü kapsayan, köklü değişiklikler getiren bir yenilik bu asırda görülmez. Orijinal ve kalıcı olmayı asrın başında Nedim, sonlarında da Şeyh Galib yakalayabilmiştir. Mahall olanın edebiyata yansıması, Lale Devri havasının şiire girmesi Nedim'in sanatıyla karşımıza çıkar. Tasavvuf birikimle şiirler yazan Şeyh Galib, "Sebk-i Hind" üslubunun 18.asırdaki temsilcisidir. Buna rağmen "mahallleşme", Gâlib'de de görülür.

18. asır edebiyatının en dikkate değer özelliklerinden birisi de İran etkisinin şiirden neredeyse silinmesidir. Artık şairlerin örnek aldıkları veya yarıştıkları kişiler kendilerinden önceki Osmanlı şairleridir. Nef'i kasideleriyle, Nâb "hikem " gazelleriyle, Nedim yerli ve şuh edasıyla sonraki şairlere rehberlik etmiştir. Koca Ragıp Paşa, Dürr, Hazık, Fıtnat Hanım gibi şairler Nâb'nin yolunu tutmuştur. Ali İzzet Paşa, Çelebizade Asım, Enderunlu Fazıl gibi sanatkarlar ise "yerli ve şuh" olanı tercih eden şairlerdir.

Nesir sahasında önceki asırda olduğu gibi bu asırda da, üç üslupta eser verilmiştir. Asım Tarihi sade nesre, Safay² Tezkiresi orta nesre ve Salim Teskiresi süslü nesre örnek teşkil eder.

A .OSMANLICA KAYNAKLARDA HÂKİM MEHMED EFENDİ

a. MECMUÂ-İ TEVÂRİH² : SEYYİD HÂKİM :

Buz üstünden geçen bir kimse geldi dedi târ³hın
Deniz altmış sekizde dondu buzdan bendeniz geçtim

1168(1754/1755)

KA'İMMAKAM SÜLEYMÂN PAŞA'NIN AZLİNE TÂRİHDİR

Cenâb-ı hâzret-i kâ'immakam ol âsâf-ı sân³
Süleymân³ mehâbetle ne işler kesdi d³vâna

b. ŞEFKAT,TEZKİRE-İ ŞU'ARÂ'DAN³ :

(AE21b)

"HÂKİM :İsmi Seyyid Mehmed'dir. Hâcegândandır. Sâbıkâ vakayiÖ-nüvis olmuştur. Biñ yüz seksen beşde vefât etmiştir.

Bu gâzel onuñdur. Nazm:

GAZEL

(Mefâ³lün /Mefâ³lün/Mefâ³lün/Mefâ³lün)

1. Hamûş ol t³r-i Øaşş-ı yâreden dem urma seslenme
Yanûb âteş-nevâ-yı ney gibi her dem cereslenme
2. Şakin ey gülşen temk³ni reng bezm-i ünsiyyet
Bu ferdâ-gehde bûy-ı berg-i âmrûze heveslenme

² Hâfız Hüseyn Ayvansarâyî: Mecmuâ-İ Tevârih,Haz., Fahri Ç. Derin- Vâhid Çabuk İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:3092, S.215, 368 İstanbul 1985

³ Şefkat: Tezkire-İ Şu'ara, Haz., Filiz Kılıç, Ankara 2005 S.54-55

3. Düşüb emân-ı hicre ey der-i şehvâre-i hâsret
Kenâr-ı çeşm-i ümmüdimde giryem gibi beslenme
4. Hıten-peydâ taraf-ı gılsuvânıñdır Cezâyirden
Sen ey hırşd-i zerrın tâc-ı mağrib böyle feslenme
5. Hayâlîñ ricl-i tañsıne idüb avaze ey **Hâkim**
Gülü-yı nâka-i şîcâz-ı mañnâda cereslenme

Bunu dañ demişdir:

1. Fűrûğ-ı talât-ı dâdârıñ olmaz mihr-i enverde
Ki ebr-i perde-i terden degildir rüy-güsterde
2. Aceb demânı yok bir derde düşdüm hem zebânım yok
Ki tefhim eylemek güç hâl-i ehl-i derd-i bîderde
3. Melâhat lücce-i hüsünde tufân eylemiş seyr et
Levendâne o kalyoncu kesem mellâh-ı esmerde
4. Hele ser-mâye-i âcz-i şubūdiyyetde yek-tâyem
Bulunmaz peyker-i hest-nümâ bu âbd-i kemterde
5. Bîr-i dilden mürekkebdir meyân-ı derde bir lebdir
Bu mañâyı bilir şâhib-tasarruf lafz-ı dil-berde
6. Sürn-i şâf-ı simnîñ bürehne eyleyen âgûş
Sikender gibi kızmış sikketin elvân-ı mermerde
7. Onuñçün vâlih ü şeydâsıyam ol şūhuñ ey **Hâkim**
Hevâsı dilde aşkı snede endşesi serde

c. ĀDĀB-I ZURAFĀ'DAN⁴:

Ol dibâce-i kitâb-ı belâgat ve ser-nâme-i mecmû'a-i fesâhâtiñ nâm-ı emced ve ism-i ser-âmedleri Seyyid Meĥmeddir. Şâh- beyt-i kaşâde belâgat u beyân olan zât-ı feyz-iqtirânları Dârü' l ĥilâfeti'l-Ėaliyye İslambolü'l-maĥmiyyeden mânend-i şems-i dirahşân keşf-perde-i cemâl ile žâhir ü nümâyân ve sinn-i şer'fleri ĥadd-i bülûğ-ı güzerân itdükde zât-ı ma'ârif simâtlarında olan ĥayşiiyyet ve fart-ı zekâ-yı kâbiliyyetleri iqtizâsı üzre taĥsîl-i Ėulûm-ı nâfi'aya bezli maqderet ve Ėulemâ-yı asrından tab'ı vehbiyyet ü kesbiyyetleriyle tekmîl-i Ėulûm-ı Ėarabiyyet itdüklerinden soñra semt-i fârisiyyeye meyl ü rağbet itmeleriyle şarf-ı naqdıne-i vücûd ile fûnûn-ı fârisiyyeyi daĥi taĥsîl ile zirve-i Ėâlâ-yı Ėirfâna şu'ûd idüp miyâne-i emşâlde mağbûl u müsellem ve ĥatt-ı imlâları daĥi taĥsîn-kerde-i erbâb-ı kalem-i mahâret- raķam olmağın li-münşiihi :

Râh-ı iķbâle dil-cû Ėazimdir
Kişie bir tarķ lâzımdır

Neşr : Me'âli kar'ın-i ĥâli ve Nâb merĥūmuñ beyt :

Cümleden pek beğenmişem anı
O la gör ĥâceg-i d'vânı

Neşr : Beytiniñ terânesi cây-g'r-i derûn-ı pür-kemâli olmağla tarķ-i tûl-i emel olan każâ vü tetrâsden ferâgat ve esâs-ı mebân-i devlet olan vücûh-ı küttâb-ı ma'ârif-nisab zümresine duĥule meyl ü rağbet buyurmalarıyla siĥâm-ı üm'dlerine nâ'il ve zümre-i ĥâcegân-ı bülend-eyvâna dâhil olmalarıyla miyânelerinde dâniş ü kemâl ile pür-şöhret bir zât-ı b-mu'âdil olmağla nice menâsıb-ı celile ile reşkendâz-ı emaşil olduklarından mâ-Ėadâ biñ yüz altmış beş senesi ĥilâlinde vakâyi'ü-nüv's-i sultân manâsıb-ı pür-Ėünvânı ile müstezâd-ı rif'at ü şânı olup sene-i mezbûreden yetmiş yedi senesi hudûduna değın vakâyi'ü ta'v'r-i dil peż'r ile taĥ'r buyurmuşlardır ki genşâyış-ı kâlîb-ı taķ'r değildir. Sene-i mezbûrede istâfâ vü isti'fâlarına binâen ma'zûl ve ba'Ėdehû silâĥ-dâr kitâbeti ve aña mûmâşil ba'Ėz-ı menâsıb-ı d'vâniyye ile nâ'il-i me'mûl

⁴ Râmiz:Ādâb-ı Żurafâ, Haz., Sadık Erdem, İnceleme-Tenkitli Metin- İndeks-Sözlük, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu-Atatürk Kültür Merkezi Yayını Sayı:79 Tezkireler Dizisi, Sayı:1 Ankara-1994 S.67,68,69

olmuşlardır. Mûmâ-ileyh hâzretleri Øulûm-ı Øarabiyye vü fârisiyyede yegâne-i deverân oldukları gibi fûnûn-ı maØârifte ve hûsûsâ edebiyât u Øakliyyâtta yektâ-rev-i Øarsa-i Øirfân olup el-hâkķ şayân-ı iftihâr-ı ħâcegân-ı dâvân vakûr ü edb bir zât-ı bülend-Øünvân ve Hâkim-i maĥkeme-i Øirfân olan vücûd-ı feyz-iķtirânları şiØr ü inşâda ġayet aØlâ vü b-nażr mâlik-i rikâb-ı ħüsn-i taØb şuarâ-yı Øaśrımızdan zât-ı maØârif-simâtları şâyeste-i iftihâr bir şâØir-i pür-gû maĥdemet-keşrdirler. Āśâr-ı tabØ-ı dürer-bârlarından bu ġazel-i âbdârları taĥr olundu. Nażm :

Kalem taśv-r-i Øiŗķı şuoġle-i b-reng yazmıŗdır
Vel ol şuoġleden âyineyi pür-jeng yazmıŗdır

Nigâĥ it şafĥa-i ruĥsârım üzre kilĥ-i müġgânım
Ĥurûf-ı mâcerâ-yı Øiŗķı reng-â-reng yazmıŗdır

Teh-i gevherde âĥım hem-reg-i âteŗde yâķûtum
Benim ressâm-fıtrat cevherim yek-reng yazmıŗdır

Şeh-i mülĥ-i cünûn kim sikkeyi mermerde ġazmıŗdır
Ser-i jülde-mûy-ı Ĥays'a Leyl seng yazmıŗdır

Dü-tâ ġâmet ġörünsem çok mı Hâkim istikâmetden
Ki naĥl-i ġaddimi nûĥ-ı taĥammül ceng yazmıŗdır

Neśr : Şadâret-i Râġıb Pâşâ'da nev- zem-n-i lisân-ı mülûkden olmak
üzre şâyîØ olan ġıtØa-i garrâya şuarâ-yı evânımızın ekşeri tanżir
itdüklerinde mütercim taşt ile tezy n ġılındı. ĤıtØa :

Bende ol sıdĥ-ı maĥabbetle Hâkim-i ezele
Olamaz mażhar-ı tevĥ u Øinâyet ĥâzele
Şaĥınup devlete baśdı ayak mübtezele
Sözimi ĥut anıñ üstine ġapuyı rezele

Neśr : Ĥudâvendigâr-ı sâbıĥ Sultân Ośmân Ĥân merĥûmuñ binâ vü
iĥyâ buyurduĥları câmiØ-i şerflerine seb ve Øimâret-i latfeye
didikleri târĥ-ı b-nażrleridir ki teberrûken taĥr olundu. Târĥ-i
câmiØ-i şerf :

Böyle inşâd itdi Hâkim bendesi târĥini
Eyledi Sultân ØOśmân şu gibi cûdın seb

- sene 1169 -

Târîh-i Öimâret :

Şehen-şâh-ı cihân sultân-ı Öâlem
Ki oldı mażhar-ı tevfîk-i Hallâk

Hayâ vü Öadl ü sıdķıñ menbâıdır
Kerem-ver şâhib-i iÖtâ vü infâ

Bu dergâh-ı niÖâm-bañs-i vesÖi
Yapup kıldı müşeyyed tâk-ber-tâk

İdüp itÖâm-ı miskın ü yetmi
ÖAtâ-ñâhâna itdi luţfıñ ilhâk

Mevâyid bast olunduğça cihâna
Simât-ı şükri olsun kurb-ı iÖtâk

Yazılsun kilik-i Hâkimden bu târîh
Ola aÖlâ Öimâret bâb-ı erzâk

-sene

1169 –

Neşr : Biñ yüz altmış sekiz senesi mevsim-i şitâsında keşret-i bürüdet-i hevâdan nâş Südlüce ve Eyyüb iskelesi miyânında deñiz muncemid olduğda didikleri târîh-i b-nażrleri tañsin-kerde-i sağır ü kebır olmuşdur. Târîh :

Buz üstünden geçen bir kimse geldi didi târîhin
Deñiz altmış sekizde tondı buzdan bendeñiz geçdim

- sene 1168 -

d. ARİF HİKMET BEY TEZKİRESİNDEN⁵:

⁵ Arif Hikmet Bey Tezkiresi: Haz.,M. Naci Onur (Mezuniyet Tezi), Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Erzurum1968, s.14

Vakıf-ı nüvis Es-seyyid Mehmed Efendi'dir. Cebeciler kâtibi olmuştur. Der-tevcihât-ı 4 şevvâl 1172. Sipâhi kâtibi şud der-tevcihât-ı 22 şevvâl 1174

Küçük rûz-nâme manşıbından ma'ûzûlen biñ yüz seksen dört (1184) rabi'ü'l-âhırında intikal etmiştir. Şevket'e şerh yazmış ve inşâsınıñ Öayârı Vâsıf Efendi'niñ Târîhi dibâcesine beyân olunmuştur.

e. BAĞÇE-İ SAFÂ-ENDÛZ'DAN⁶ :

HÂKİM (Seyyid Mehmed Efendi) Fünûn-ı edebiyye ve ÖArabiyye vesâ'ir ma'ârif-i cüz'îyye ve külliyyede muhakkıkâne ma'ûlûmâtı müsellemler-i Öâlem ve nazmen ve neşren taht-ı kendüye ma'şûs bir vâd-ı nev-tarh ve üslûbda olarak i'tirâz ve ta'kid-den müsellemler biñ yüz altmış beşde zabtına me'mûr ve iki seneden sonra isti'fâsıyla kaleminden mehcûr olan ve'kâyi Ö Devlet-i ÖAliyyeyi müddet-i mezkûrede taht-ı ve Şevket'e şerh ve Veys-ı Belâğîniñ Kelime-i Tevhîd Risâlesi Nazm-ı resinde Tehlil-nâme-nâm makâlesiyle Hâkân-ı Hilye-i Şerife-i Meşhûresi tettebbu'unda bir manzûme-i matbû'â telâfiyle namını şebt-i şâhife-i çarh-ı esir edip menâsib-ı münâvebede devr ederek âhır küçük rûz-nâme manşıbından ma'ûzûlen seksen beş Reb'ü'l-evvelinde murğ-ı dil-i âgâhı terk-i kuyudât-ı kafes-i mecâz Öâlem-i ervâha pervâz eden dest-i kerâmet-peyves-i hâzret-i ÖAbdu'llâh Kaşgâr ile dâhil-i dâire-i tarikat-ı Nakş-bendiyye olan es-Seyyid Mehmed Efendidir.

Tezkire-i Fâtin'den nakl edilen gazelidir;

Gazel

(Fâilatün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün)

Düdmân-ı hüsn ü anıñ hânumânıdır göñül
Kişver-i Öaşk içre ya'ni Mısır-ı şân'dır göñül

Dâm eder Belkıs-ı kâmı ol Süleymân menkabet
Milk-i Öaşkıñ öyle bir şâhib-ı kıranıdır göñül

⁶ Esad Mehmed Efendi: Bağçe-i Safâ-Endûz, Haz., Rıza Oğraş, İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin, Burdur- 2001, S. 32-33, 154-155

Rūzgârın perverişle hâşılı Ŗunşur degil
ŖĖşıkĖne ŖĖlem-i Ėayb armaĖĖnıdır gŖĖl

PĖk- zer etsin seni ey sĖm-ten gel altına
ĖıbleĖĖh-ı ĖalbiĖ altĖn nĖvidĖnıdır gŖĖl

TĖbişinden feyz alıp bir şems-rĖnuĖ ĖĖkimĖ
Şimdi hep gŖĖlĖleri Ėteş-feşĖnıdır gŖĖl
N106/ S 32 a

f. OŞMANLI TĖRİH VE MÜVERRİHLERİ (ĖYİNE-İ
ZURAFĖ'DAN ⁷) :

MĖmĖ-ileyh, ĖĖcegĖn-ı dĖvĖn-ı hĖmĖyĖndan Es-Seyyid
Meğmed Efendi Bin ĖalĖ'dir ki şî'r Ŗ inşĖda mĖhir ve Ėayşiyet-i
zĖtiyyesi Ŗinde'l-ĖdebĖ žĖhir Ŗ bĖhir olmaĖla kĖçĖk rĖz-nĖmçe
ĖĖceliĖi ŖilĖvesiyle Ŗuhdesine veĖĖyiŖ-nĖvislik Ėıdmet-i behiyyesi
tevcĖh olunduğundan "ŖlzzĖ TĖrĖhi"ni tezyĖle mĖbĖşeret eylemiş
idi. Biğ yĖz yetmiş iki (1758) şevvĖlinde sipĖhĖler kĖtibi ve yĖz
seksen dŖrt (1770) senesinde gĖlşen-iŖadne rığlet eylemişdir.
GĖlşenĖ tĖrĖkat-ı Ŗaliyyesinden mĖnĖb bir vaĖŖa-nĖvis-i lebĖb idi.
Zabt eylemiş olduğu veĖĖyiŖi VĖsıf merĖĖm tĖrĖhine derc eylemiş
ve baŖŖı mĖnteĖabĖtda mısırĖŖ-ı bercesteleri gŖrĖlmĖşdĖr.
RaĖmetullĖh.

g. TEZKİRETÜ'Ş-ŞUARĖ ,SĖLİM EFENDİ'DEN⁸ :

HĖKĖM

NĖmı Meğmed'dir. MecmaŖ-ı ŖacĖyib-i maĖlĖkĖt ve makarr-ı
esnĖf-ı kĖ'inĖt olan Ėostantiniyye'de Ėara MuştafĖ Paşa TĖrbesi
Ėurbunda Gedik Paşa MaĖallesi'nden (5) žĖhir Ŗ hĖveydĖ olmuşdur.
Ol maĖalleninĖ cĖmiŖ-i şerĖfinde ĖatĖb olan SĖŖatçı HĖseyin Efendi-
nĖm kimesneninĖ veled-i ĖĖlifi olmağla SĖŖatçı-zĖde ŖunvĖniyla

⁷ Mehmed Cemaleddin: Oşmanlı TĖrih Ve MĖverrihleri, -ĖyĖne-i ZurafĖ-, Haz.,
Meğmet Arslan İstanbul-2003,s.60

⁸ SĖlim Efendi: TezkiretĖ'ş-ŞuarĖ, Haz., Adnan İnce, AtatĖrk YĖksek Kurumu
AtatĖrk KĖltĖr Merkezi Başkanlığı,Ankara-2005,s.293-294

şeh r bir şa s-ı âteş n-ta b r olup mel m -meşrep rind-i b -kayd
  b -matleb cere'l-lis n bir ş  h-zeb n olup ke ret-i sey  hatle ol dehri
 u r tbede ge t   g z r eylemi dir ki R m u  Acem'de p  t   p  ve
Anadolu (10) ve  Arabist n'da g rmedi i bir c  k lmamı dır. A r nına
nisbet   lim-i ni r r ma  lesi olup b y le b - r m olmayıp b -kayd-
ı ma     ve     de-ser-i fikr   tel   oluca  iken vera'-i perde-i  aybde
nih n  ikmet-i  afiy e mu tez sınca b -  re  irm n ve la  ub li be-
hem  te -i s z n ile her dem  ar  -ı n r-ı fir v n olma tadır.

Kem    ilin   ilin a'yet me  hibuh 
Ve c hilin c hilin tel  hu merz  an

H    lle i tereke'l-ev  me   yireten
Ve  ayyere'l-  lime'n-ni r r  zind   an

((Nice akıllı, aklı ba ında ki iler vardır ki zor ge inirler; nice cahil
beceriksiz ki iler de vardır ki onların nimetler i inde oldu unu g r r z.
  te bu akılları hayretde bırakan ve nice yetenekli bilgini zındık yapan
bir durumdur.) Bu  iir  u kaynakta da yer almaktadır: El-K avl 'l-
Ceyyid F    rhi Ebyati't- Telhisi, Mehmed Zihn , s.117-119))

Der nu  asvet-i  albden  r   olsa e    rında bir  ayli let  fet ve
    rında mur    zre     vet olurdu. Bu bir    beyt c mle-i
e    rındandır. Beyt:

Nigeh k'evvel zi-cisme  her  uc    fted be-vey m  ned
Ki env r-ı me   sin mevc-i reng- -reng-i b -  d-zed

(Cisminden  nce bakı ın d      her yer ona benzedi i gibi g zellik
nurları sayısız t rl  renkler dalgalanır.

Ve leh 

Be-vak t-ı   rdene  her k'ez ned red tel  -i       
Ki ez   r    -i la  le  heme   r    -ter b   ed

(Onu yerken hi bir  eyin acı ı hissedilmez, onun duda ının
tatlılı ından b t n tatlılar taze olur.

Ve leh 

Göñül her zevrâkın yelken gibi olmaz hevâdârı
Yem-i Ŗaşķında dil bir dil-ber-i ķadr-âşinâ ister

Ve lehû

Cemâl-İ şâfiñ envâr-ı tecellîden bir âyine
Müvecceh vech-i maķşûd-ı cihân hâķķâ temâşâsın

h. KÂMÛSU'L-ŖALÂM'DAN⁹ : Hâkim (Seyyid Meħmed Efendi); Mûte'aħħirın şuŖarâ-yı ŖOşmâniyyeden olub vaķŖa-nüvns iken 1184' târħinde vefât etmişdir. Şu beyt cümle-i eşŖarındandır;

Hâkim ol ehl-i dile hâķķa be-gûş
İde gör maŖrifeti ķarta be-gûş

ı. TUĤFE-İ ĤATĤÂTÎN'DEN¹⁰ : (Mü'ellifin ĥayâtına ve âşârına dâ'ir İbnü'l-Emn Maħmûd Kemâl Begiñ tedķķ-nâmesiyle notlarını ĥavdir.)

Seyyid Meħmed Hâkim Bin Ĥal; Şehrdir. Pederi Ĥafes-dâr Bıçakçı Emr Çelebi merħûmdur. Kendileri Ŗulûm-ı nâfiŖayı EsŖad Ĥocadan görüb şülüş ve nesħi İsmâ' Efendi-Zâde ŖAbd Efendiden yazub baŖdehu şâhib-i devħa Suyolcu-Zâde Necb Bey-i Eyyûbden vaŖz-ı lafza-i kitâbeye icâzet aldı. Mektûb ĥulefâsından iken Tarķ-i Ĥâcegâna duħûl vü silâh-dâr kitâbetine vüşûl bulmuşdur. VeķâyîŖ-nüvis-i Devlet-i ŖAliyye olmuşdur. Üdebâyı vaķtimizden olmagla yigirmi sene muķaddem kendilerden on sekiz maķâme-i ĥarır ve sâ'ir baŖzı kütüb-i edebîyye görülmüşdür. Şâhib-i âşâr bir şâŖir-i nâm-dâr idi. (Târâc-ı Feşâħat -1184) târħiyle-i regâ'ibde riħlet eyledi. Bu lûgazları maħalle münâsib olmagla teberrûken ve te'mnen taŖlķ ke'l-mesħ ĥücre-i beyân u taşt olundu.

(Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

⁹ Şemsettin Sâmi : Kâmûsu'l-ŖĀlām, cilt-3, Tıpkıbasım, Kaşgar Neşriyat, Ankara-1996, S.1915

¹⁰ Müstakım-Zâde Süleymân SaŖdeddın Efendi : Tuĥfe-İ Ĥattâtîn, Türk Târħ Encümeni Külliyyâtı-ŖAded 12, İstanbul Devlet MatbaŖası-1928, S.408

Nedir ol sûret-i nûr-ı ezeli
Eşer-i hâme-keş-i lem-yezel

Mažhar-ı feyz tecell-i kadım
Mâh-ı zâbinde fûrûğ-ı ta'âzım

Şekli nûrân vü evsâfı celâl
Zât-ı pâkze-i mevsûfa delâl

Ya'ân bir şâhid-i şirîn etvâr
Çeşm-i Ŗuşşâka cilâ-yı ebşâr

Oldı efgendesi hûr vü melek
Dañ dil-dâdesi mehtâb-ı felek

ŖĀrı hûb ü müdevvir çehre
Çehre-sâyânı bulurlar behre

Zer ü zâverle mañallı bedeni
Bir siyeh-çerde güzeldir meden

Mâhdır kendi hilâl hâle
Deheni gonce Ŗâzârı lâle

Çâr gonce ile açılmış gül-i ter
Nefha-i pâşende-i müşg-ezfer

İki ebrûları mânend-i hilâl
Oldı âvze-i mihrâb celâl

ŖĀşıkı hûsni iderdi bî-huş
Ruyını eylemese muğanna'â pûş

Nola râm itse eger şîr-i nîr
İsm-i Ŗâzamdır ânıñ tâc-ı seri

İden ol sûret-i zâbâya nažar
Şübhe yok hâsıl ider nûr-ı başar

Rûy-mâl it âña her şubh ü mesâ
Ola gör Ŗizzet ile nâsiye-sâ

Ĥâkim ol ehl-i dile ĥalka be-güş
İde gör ma'rifeti kıarta be-güş

Yüri deryüze-i 'Öirfân eyle
Bu lügaz ĥallini em'ân eyle

Olmasa itmeye taĥsîl-i nevâ
Kef-i sâhil-i yem için râĥa-küşâ

j. SİCİLL-İ OSMÂNÎ'DEN¹¹ : İslambolludur. Kaleminden bî't-tefeyyüz ĥâcegândan oldu. 1173 cebeciler kâtibi ve 174 sipâhi kâtibi ve 76 da mâliye tezkirecisi ve vaķ'Öa-nüvâs ve 1180 de şâniyen cebeciler kâtibi ve ba'Ödehu rüz-nâme-i şân olmuş ve 1185 de irtihâl eylemekle Üsküdâr'da Ayrılık çeşmesi'ne defn edilmiştir. Târĥi vardır. 'ÖArâb ve Fâris'ye âşinâ ve şâ'Öir idi. 1168 de Südlüce ve Eyyüb arası toñduķda söylediķi târĥidir;

Buz üstünden geķen bir kimse geldi didi târĥiñ

Deñiz altmış sekizde toñdı buzdan bendeñiz geķdim

k. OSMANLI MÜEELLİFLERİ'NDEN¹²:ĤÂKİM SEYYİD MEĤMED EFENDİ;

ÖUrefâ-i şu'Öarâdan bir zât olub şehr'dir. Meşâyîñ-ı 'Öarif'nden (Sezâ) ve (İsmâ'il Ĥaķķı) ĥazerâtından añz-ı feyz eylemiştir. 1184 de rihlet eyledi. Üsküdar'da Ĥaydar Pâşa cihetinde Ayrılık Çeşmesi yakınında medfündür. Ĥâşârı; Tevh'd-Nâme, Risâleti'l- Medhiyyeti'l-Ĥaķķa, Kıavâ'Öidi'l- Fars, Şerĥ-i Kıas'de-i 'ÖUrf : (Her suñte ĥâl ki be-keşm'r-i dâred), Risâleti'l Medhiyyeti'l- Ĥanfe, Şerĥ-i Rubâ'Ö-i Ĥazret-i Mevlev (Beyâ ey 'Öaşķ-ı b-şüret çeh-i şüreteĥâ-yı ĥoş-dârı) Şerĥ-i Kıas'de-i Ka'Öb İbn-i Zuhayr, Şerĥ-i Dvân-ı Şevket-i Buĥâr, Şerĥ-i Kıas'de-i Meyâtıyye, Naż're-i Ĥilye-i Ĥâķân, Manżüm-ı Şerĥ-i Esmâ-i Ĥüsna, İşârât'dır ki

¹¹ Meĥmed Şüreyyâ (Eşer Meclîs-i Kebîr-İ Ma'Öarif 'Öâzâsından): Sicill-i 'ÖOsmânî Yâĥüd Tezkire-İ Meşâĥîr-i Osmâniyye, İkinci Cild, Matba'Öa-i 'Öâmile 1311,S. 101-102

¹² Burûsalı Meĥmed Fâhir : Oşmanlı Müellifleri, İkinci Cild, İstanbul-Matba'Öa-i 'Öâmile,S. 142-143

cümlesi gayr-i matbu'udur. Özzâ Fârîh'ne yazdığı tamâm zeyli (Hatt-ı destiyle muharrir olan nüsha İbnü'l-Emîn Maîmûd Kemâl Beğ'in kitab-hânesinde manzûr-ı fağır olmuştur.) Vâsîf Fârîh'inde mûndericidir. 1168 târîhinde Eyyüb'de kâ'in Defter-dâr İskeleyi ile Südlüce arası incimâd itdigine dâ'ir ;

(Buz üstünden geçen bir kimse geldi didi târîhiñ
Deñiz altmış sekizde toñdı buzdan bendeñiz geçdim) târîh-i
nâ'ömiye-dârını söylemiş idi.

San'at-ı hattı meşâhîr-i hattâtından Suyolcu-Zâde'den temaşşuk itmiştir.1166'dan 1176 târîhine kadar yazdığı Osmanlı Târîhî'nin bir nüshası Bağdâd Köşkündedir. Beş bâb üzre müretteb ÖAcâ'ibü'l-Ahbar fî Ahbar-ı Seyyidi'l-Ahyâr isminde müdekkikâne Siyer-i Nebî'si vardır ki bir nüshası Hâlis Efendi kitab-hânesindedir. Dâvân-ı Eş'ârı Yıldız Kitab-hânesindedir.

Eş'ârından:

Ney âteş-nevâdır bezm-i Öaşka sâzdır hâme
Nevâ-yı ehl-i derde her nefes dem-sâzdır hâme

Ney-sitân-ı tecellîden kesilmiş bir Öasâdır kim
Yed-i beyzâ'da şâh gülbn-i Öcâzdır hâme

Sultân ÖOsmân-ı Şâlis'in câmi' , Öimâret, sebline güzel
târîhleri vardır. Ebyât-ı Türkiyyesinden;

Gel ey ârâm-ı cânım nûr-ı çeşmim derde dermânım
Beden bîmâr u cân bî-zâr u dil ğam-hûndur sensiz

HÂKİM MEHMED EFENDİ'NİN HAYATI

Kaynaklara göre asıl adı Es-Seyyid Mehmed Bin Halil'dir. Gedikpaşa Mahallesindeki caminin imamı Bıçakçızâde Emir Çelebi diye bilinen Seyyid Halil Efendi'nin oğludur. Kaynaklarda doğum tarihi ile ilgili bilgi bulunmayan ancak İstanbullu olduğu belirtilen şairin ölüm tarihi ile ilgili olarak hicrî 1184 tarihi verilmektedir. Hâkim, Sultan I.Mahmud, III. Osman ve III. Mustafa dönemlerinde yaşamıştır, en

azından bu padişahların dönemi onun hayatının olgunluk dönemine denk gelmektedir. Devrin önemli hocalarından Yanyalı Esad Efendi ve İsmail Hakkı Efendi'den ders okumuş, İsmail Efendizâde Abdi Efendi'den sülûs ve nesih öğrenmiş, Suyolcuzâde Mehmed Necib Bey'den kitâbet icâzet almıştır. Kalemdendir. Daha sonra hâcegân sınıfına dahil olmuştur. Tezkire'tü-ş Şuarâ'ya göre "melâm-ı meşreb, rind ü b-ı kayd, kesret-i seyahat" biridir.

Dâvânı'nda Sivas mermerinden bahsetmesi,

Şundurma şehniş-ı n-i vişâli o mehveşiñ
Mânend-s-ı m sinesi mermer-i Sivâs-ı'dir(gazel 45),

Maraş'ın sıcaklığından bahsetmesi,

Ser-â pâ ra'şsedârım b-ı m-i hicrânıyla o şūhuñ
Tenim gūyâ ki şahrâ-yı firâka Mar'âş olmuştur (gazel 29),

çok seyahat ettiğinin delili olabilir. Yine şiirinden anladığımız kadarıyla sünbüle (başak) burcundandır.

Sezâdır Sünbüle burcuyla olsa ħūşesi hem-ser
Ki reşk-i küşte-zâr-ı ħırmen eflâkdir kendim (gazel 84),

Tezkirelerde Nakş-ı bendi tarikatının Gülşeniye koluna intisap ettiğine dair bilgiler olsa da şiirlerinde Halvet-lik'ten övgüyle bahsetmektedir;

Gördüm o şūhı şavma'â-i ehl-i Ŗaşqda
Aşüb-ı cân-ı Ħalvetiyân söylerim sañâ (gazel 4),

Ħalvet-ı tâcıdır o nūr-cisim
Şânına lâyıķ itseler tekr-ı m (lügaz 3),

TĀRÎĦ (1. NÜSHA DER-KENAR)
(Fâilâtün/fâilâtün/fâilâtün/fâilün)

1. Mürşid ehl-i heft-i merd etvâr-ı sülûk
Müncelidi sâlike âyinesinde şafveti

2. Kūşe-i tecrüd-i istiğnâda o hem tavr idi
Taht-gâh-ı fâkâda bulmuşdı Öizz ü şerveti
3. Müşg-i enfâs-ı behürden edilmiş ta'biye
Nefha-i kudsi dem-i ta'at ıderdi halvet
4. Mülk-i fân den ma'âm-ı Öadne itdi insilâh
Cânib-i kudsi den oldı bezm-i kurba da'veti
5. Bana Halvethâne-i dilden çıkub bir er didi
Oldı Hâkim şeyhâ târhim Hüseyin-i Halvet (tarih
3)

Bunun yanısıra Gülşen Tarakatı'ndan da bahsetmektedir,

Bu gülşende sezây bülbül ravz-ı haşkatdır
Gürûh-ı sâlikine mürşid-i râh-ı tarakatdır (müfred 1)

Hâkim Mehmed Efendi Sadâret Mektûb Kalemî'nde bir süre görev yaptıktan sonra hâcegân sınıfına dahil oldu. Ardından silahdar kâtibi oldu. 1752 yılında İzz Süleyman Efendi'nin yerine vak'ânüvislik görevine getirildi. Bu görevde 1766 yılına kadar kaldı. Bunun yanısıra 1759'da haslar mukataacısı, 1761'de cebeciler katibi, 1763'te maliye tezkirecisi, 1766'da tekrar cebeciler katipliği görevlerini yapmıştır. Son görevi ise küçük rûz-nâmeciliktir. Hâkim'in vak'ânüvislik görevi sırasında yazdığı *Tarih*'i 1752-1766 yılları arasındaki olayları ihtiva etmektedir¹³.

Hâkim 1184/1770 yılının Regâib gecesinde ölmüştür. Mezarı Üsküdar'da Ayrılık Çeşmesi yanındadır.

HÂKİM MEHMED EFENDİ'NİN KİŞİLİĞİ

Hâkim Mehmed Efendi'nin “melâm-meşrep rind-i b-ı kayd ü b-matleb cere'l-lisân bir şüh-zebân olup keşret-i seyâhatle ol dehri şu rütbede geşt ü güzâr eylemiştir ki Rûm u ÖAcem'de püşt ü pâ ve

Anadolu (10) ve ÖArabistân'da görmediği bir câ kalmamıştır. Akşânına nisbet Öâlim-i nihr makûlesi olup böyle b-ârâm olmayıp b-kaydı maÖâş ve âzâde-ser-i fikr ü telâş olucağ iken vera'-i perde-i gaybde nihân hîkmet-i hafîyye muktezâsınca b-çâre hirmân ve laÖubâli behem âteş-i süzân ile her dem har-kı nâr-ı firâvân¹⁴ "olduğu ve "vakûr bir edib"¹⁵ olduğu şuarâ tezkirelerinde yer almaktadır.

Eserlerinden edindiğimiz intibaya göre rind meşrep bir karaktere sahip olduğunu söyleyebiliriz. Aldığı eğitimle zengin bir birikime sahip olan Hâkim eserlerinde kâh vakur, mütedeyyin bir görünüm sergilerken kah Nedmâne şuh bir edâ ortaya koymaktadır. Neticede çok yönlü bir kişiliğe sahip olduğu söylenebilir.

EDEBÎ YÖNÜ

Şairin, " haklı ve haksızı ayırıp,hak ve adalet üzre hükmeden" anlamına gelen "*Hâkim*" mahlasını niçin seçtiği ile ilgili bir bilgiye ulaşamadık. Şair hakkında bilgi veren kaynakların bir kısmı onun edebî kişiliği üzerinde fazla durmamış, tarihçi kişiliğini belirtip düştüğü tarihlerden örnekler vermişlerdir. Bir kısmı ise "fart-ı zeka"sıyla¹⁶,

"Mümâ-ileyh hâzretleri Öulûm-ı Öarabiyye vü fârisiyyede yegâne-i deverân oldukları gibi fûnûn-ı maÖârifte ve hûsûsâ edebîyyât u Öakliyyâtta yektâ-rev-i Öarsa-i Öirfân olup el-hâkş şayân-ı iftihâr-ı hâcegân-ı dâvân vakûr ü edb bir zât-ı bülend-Öünvân ve **Hâkim-i maîkeme-i Öirfân olan vücûd-ı feyz-iqtirânları şîÖr ü inşâda gayet aÖlâ vü b-nažr mâlik-i rikâb-ı hûsn-i taÖb şuarâ-yı Öaşrımızdan zât-ı maÖârif-simâtları şâyeste-i iftihâr bir şâÖir-i pür-gû**

¹⁴ Sâlim Efendi: Tezkiretü's-Şuarâ, Haz., Adnan İnce, Atatürk Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara-2005,s.293-294

¹⁵ Râmiz: Âdâb-ı Żurafâ, Haz., Sadık Erdem, İnceleme-Tenkitli Metin- İndeks-Sözlük, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu-Atatürk Kültür Merkezi Yayını Sayı:79 Tezkireler Dizisi Sayı:1 Ankara-1994 S.67,68,69

¹⁵ Râmiz: Âdâb-ı Żurafâ, Haz., Sadık Erdem, İnceleme-Tenkitli Metin- İndeks-Sözlük, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu-Atatürk Kültür Merkezi Yayını Sayı:79, Tezkireler Dizisi Sayı:1 Ankara-1994 S.67,68,69

¹⁶ Râmiz: Âdâb-ı Żurafâ, Haz., Sadık Erdem, İnceleme-Tenkitli Metin- İndeks-Sözlük, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu-Atatürk Kültür Merkezi Yayını Sayı: 79, Tezkireler Dizisi Sayı:1 Ankara-1994 S.67,68,69

maḥdemet-keşîrdiler”¹⁷.” kendüye maḥsûs bir vâd-i nev-tarḥ ve üslûb”¹⁸ Derûnu kâsret-i kalbden âr-ı olsa eşḫârında bir ḥayli letâfet ve güftârında murâd üzre ḥâlâvet olurdu.”¹⁹, Baḫzî munteḥabâtta mîsrâ-ı bercesteleri görülmüşdür.”²⁰ şeklindeki ifadeleriyle onun sanatı ve edebî kişiliği üzerinde durmaktadırlar.

Bunun dışında Ḥâkim’in gazellerinin makta bölümlerinde kendi şiirleri ve şairliği üzerindeki görüşlerine de rastlamaktayız.

Ḥâkimâ ben tımturâḫ-ı lafza itmam Ḥâtibâr
Gûşıma zâḫrâ çalındı sūy-ı maḫnâdan şadâ (G. 3-7)

(1. NÜSHA DER-KENAR)
(Mef’ûlû/Fâilâtü/Mefâilü/Fâilün)

1. Peyrevlik eyle Esḫad’a kim rāḥ-ı naẓmda
Şirîn maḫâl ü tâze zebân söylerim sañâ
2. Nâzik edâ vü muḫcize-gû ṭab-ı pāk kim
Ehl-i hüner ferḫd-i cihân söylerim sañâ
3. Vardır naẓıri dirsem eger zât-ı pākiniñ
Ḥaḫḫâ inanma toḡru yalân söylerim sañâ
4. Ālüfte-i ṭabḫ ü meşreb-i rindḫdir füsûn
Sevdâ-girḫ-yi zülf-i bütân söylerim sañâ
5. Yakmış benim gibi o da dâḡ-ı siyeh dile
Derd-i vişâl-i lâle ruḥân söylerim sañâ (G. 6- 1-5),

¹⁷ Rāmiz: Ādâb-ı Żurafâ, Haz., Sadık Erdem, İnceleme-Tenkitli Metin- İndeks-Sözlük, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu-Atatürk Kültür Merkezi Yayını Sayı: 79, Tezkireler Dizisi Sayı:1 Ankara-1994 S.67,68,69

¹⁸ Esad Mehmed Efendi: Bağçe-i Safâ-Endûz, Haz., Rıza Oḡraş,İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin, Burdur- 2001,S. 32-33,154-155

¹⁹ Sâlim Efendi: Tezkiretü’ş-Şuarâ, Haz., Adnan İnce, Atatürk Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara-2005,s.293-294

²⁰ Mehmed Cemaleddin: Oşmanlı Tārīḥ ve Müverrihleri, -Āyḫne-i Żurafâ-, Haz., Meḥmet Arslan İstanbul-2003, s.60

Hükm itmeseydi mülket-i ʃűcâze ser-te ser
Hâkim şeh-i ʃalem-rev-i ʃîrfân olur mu hűç (G. 15- 5),

İşte Hâkim vâr ise mâyesi tanžűr idecek
Söyle virsin baña erbâb-ı sűñhan-bârű ödűnc (G. 16-7),

Görse nažm ű pesend-i muűcizin Nevres dañű
Hâğ bu kim inšâf idűb ey Hâkim eylerdi pesend (G. 20-5),

Sezâ ol pençe-i ħurşűd oğursa hâğ bu kim Hâkim
Bu raűnâ penc-i beyt nev-zeműnim dil-keş olmuşdur (G. 29-5),

Teceddűd itmededir Hâkimâ sefűr-i ħayâl
Zeműn-i tâzede bu űiűri nev-be nev getűrűr (G: 31-7),

Eyle nižâm ű sebkine inšâfla nažar
Hâkim bu nažm-ı pâk ile űâűir degil midir (G. 38-5),

Matlaű serâçe-i sűñhanıñ űehnişűdir
Hâkim bağılsa mağtaűı tahte's-semâsıdır (G. 45-8),

Mir'ât-ı pâk-i tabű Ħalűmű pesend idűb
Hâkim bu nažm-ı pâkime tanžűr gösterir (G. 47-6),

Cihânıñ Rűstem-i šâĥib-ķırân-ı nažműsin Hâkim
Seniñ bâzű-yı tabűıñ ehl-i maűnű zűr bulmuşlar (G. 48-5),

Söyle Hâkim böyle bir nažm-ı ħűş iden seniñ
Kim demişdir nažre-i taĥsűne űâyân olmasun (G. 93-5),

Hâkim sezâdır olsam Key-Ħűsrev-i Maűânű
Kâlâ-yı fikretimden sűnemde genc olunca (G. 107-8),

Saña lâzım degildir Hâkimâ baĥş ű cidâl itmek
Ħaműş ol itme žâyiű mâye-i taĥğű-ķ-i ʃîrfânı (G. 115-8),

Hâkimâ her ğazeliñ Râmiz-i esrâr-ı sűñhan
Ħîrz-ı cân itse sezâ nűşha-i űűcâz gibi (G. 117-8),

HÂKİM MEHMED EFENDİ'NİN ESERLERİ

Arapça ve Farsça bilen Hâkim Mehmed Efendi tarih²¹, d²² ve edeb²³ mahiyette manzum ve mensur birçok telif ve tercüme eseri şerh ve naz²⁴releri bulunmaktadır. Bunlar:

1. *D²⁵vân* : Mürettep bir d²⁶vândır.(İ.Ü. T.Y 1224 ve 5586) 422 beyitlik bir Hilye-i Şerif ile başlar. Şiirlerinde *Hâkim* mahlasını kullanmıştır. Ayrıca gerek *Târ²⁷h*'inde gerekse bazı mecmualarda bol miktarda Türkçe, Arapça ve Farsça şiirleri çeşitli vesilelerle düşürdüğü tarihler yazdığı naz²⁸reler olduğunu kaynaklar belirtmektedir.²¹ *D²⁹vân*'nda 215 manzûme bulunmaktadır. *D³⁰vân*'da sırasıyla mesnev³¹, kas³²de, tarih, terci-i bend, tahmis, gazel, kıt'a, rubâi, matla³³Ö, müfred, lügaz bulunmaktadır. Şâirin kendisinin rubâi olarak vasıflandırdığı ancak bilinene rubâi vezinlerini kullanmadığı ikişer beyitlik manzûmeler şiirler arasına serpiştirilmiştir. Bunun yanı sıra *D³⁴vân*'ın son kısmında tekrar tarihlere yer vermiştir. Şairin *d³⁵vân*'ındaki 215 manzûmeden 29'u Arapça ve Farsça'dır. (İÜ Ktp , TY. nr. 1224, 5586)²²

2. *Şerh-i D³⁶vân-ı Şevketü'l Buhâr³⁷*

3. *ÖAcâ'ibü'l-Ah̄bâr f³⁸ Ah̄bâr-ı Seyyidi'l-Ah̄yâr* (Bir siyer kitabıdır.)

4. *Târ³⁹h* (1752-1766 yıllarını içerir.) Vak⁴⁰anüvis sıfatıyla yazdığı 1166-1180 (1752-1766) yılları olaylarını ihtiva eden eser iki cilt olup başlıca konularını tayin, tevcih teşrifat, Hicaz'a surre gönderilmesi, donanmanın Akdeniz'e çıkışı, mevâcib dağıtılması, hırka-i şerif ziyareti, bayram merasimleri, İstanbul yangınları, vefeyât, cami, çeşme ve kütüphane inşası gibi İstanbul ve saray hadiseleri, nadiren de taşra olayları teşkil eder. Müellif nakl⁴¹ tarihçilik geleneğine bağlı olup hadiseleri bu anlayış içinde ele almış, hakikati lafza feda ederek sebep-netice münasebeti kurma ve mukayese etme ihtiyacı duymamıştır. İnşâ sanatındaki ustalığı çağdaşlarınca da kabul edilen **Hakim'in dili çok ağırdır**. Nazım ve nesirdeki maharetini göstermek isteyen müellif

²¹ İslam Ansiklopedisi, Cilt 13, "Hâkim Mehmed Efendi Maddesi", Haz., Müctebâ İlgürel, s.189 – 190

²² İslam Ansiklopedisi, Cilt 13, "Hâkim Mehmed Efendi Maddesi", Haz., Müctebâ İlgürel, s.189 - 190

olayların önemli olanını olmayanından ayırmaya özen göstermemiş, yer yer manzum kıtalar, mensur inşâ denemeleri ve çeşitli istitratlar arasında olayların anlaşılmasını güçleştirmiştir. Hâkim'in *Târih*'inin müsveddeleri, *Mür'it-tevâr* müellifi Şem'dânîzâde Fındıklılı Süleyman Efendi tarafından kaynak olarak kullanılmıştır. Fakat eserden asıl faydalanan Vak'ânüvis Ahmed Vâsıf Efendi'dir. Sadece azil ve tayin kararlarından ibaret olduğunu söyleyerek eseri küçümseyen, ancak 1752-1766 olayları için yegâne kaynak olarak kullanan Vâsıf, yaptığı aşırı kısaltmalar yüzünden çok defa vak'âların seyrini takip etmeyi güçleştirmiş, böylece araştırmacıları asıl kaynağa başvurmaktan müstağni kılamamıştır. Üzerinde lisans tezi çalışması yapılan eserin (Özcan , s.85) bilinen yazma nüshaları Arkeoloji Müzesi (nr. 483-484) , Topkapı Sarayı Müzesi (Bağdat Köşkü, nr. 231, 233/1[müellif hattıyla]), İstanbul Üniversitesi (TY, nr. 2472 [1166-1179 yılları arası olayları]) ve Upsala Üniversitesi (nr. 289 [1171-1172 yılları olayları]) kütüphanelerinde bulunmaktadır. Son zamanlarda Marburg'da da bir nüshasının bulunduğu ortaya çıkmıştır. (Flemining, I, 150 vd.). Franz Babinger kitabın M. Norberg tarafından kısmen tercüme edildiğini belirtmektedir (s. 328) .²³

5. *Tevhidnâme*
6. *Kavâidü'l - Fûrs*
7. *Şerh-i Kasıde-i Örf*
8. *Şerh-i Rubâ-i Hazret-i Mevlev*
9. *Şerh-i Kasıde-i Kâ'b b. Züheyr*
10. *Şerh-i Kasıde-i Dimyâtıyye*
11. *Nazıre-i Hilye-i Hâkân*
12. *Şerh-i Esmâ-i Hüsnâ*
13. *İşârât*
14. *Risâletü'l- Medhiyyeti'l -Hakıka*
15. *Risâletü'l -Medhiyyeti'l- Hanefiyye*
16. *Tehlîl-nâme*
17. Müellif ayrıca *Rûh-i Bağdâd*'nin Terkid-i Bendi'ne nazıre
18. Ferîdüddin Attâr'ın tasavvuf bir eserine *Nefhatü'z-Zât ve's-Sıfât* adıyla bir şerh
19. *Terceme-iFuşûşü'l-Hikem*

²³ İslam Ansiklopedisi, Cilt 13, "Hâkim Mehmed Efendi Maddesi", Haz., Müctebâ İlgürel, s.189 - 190

NÜSHA TAVSÎFİ

Hâkim Mehmed Efendi Dîvânı'nın bilinen iki nüshası İstanbul Üniversitesi Türkçe Yazmalar Bölümü'nde TY 1224 ve 5586 numaralarıyla kayıtlıdır. 1224 numaralı nüshada müstensih adı bulunmamaktadır. Mürettep bir dîvân olan bu nüshanın son sayfalarında şâirin çeşitli vesilelerle sonradan düştüğü tarihlerin, baş tarafında 422 beyitlik bir hilyenin, çeşitli vesilelerle sayfa kenalarında bir takım Araça ibareler için şerhlerin bulunması, bunun yanı sıra "Osmanlı Müellifleri"nde Hâkim'in hatt-ı destiyle *İzzet Târîhi*'ne zeyl yazdığından bahsedilmesi ve ayrıca şairin aynı zamanda *vağza-nüvis* olması, bu nüshanın müellif hattı olabileceği ihtimalini düşündürmektedir. Bu nedenle metin kurulurken bu nüsha esas alınmış, fakat okunamayan silik bölümler için ikinci nüshadan yararlanılmıştır. Yazmanın ebatları 12 x 24 'tür. Yaprak sayısı 75, satır sayısı 17'dir. Dîvân *ta'lik* ile istinsah edilmiş olup, deri kapaklı, sayfa kenarları tezhipli ve yaldızlıdır. Manzûmeler siyah mürekkeple, söz başları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Hâkim Mehmed Efendi hakkında bilgi veren kaynaklarda geçen bazı beyitlerin, lügaz, *tarih* ve *gazellerin* Dîvân'da bulunmayışı şairin bütün manzûmelerinin dîvânında yer almadığını bazı mecmualarda başka manzûmelerinin de var olduğunu düşündürmektedir.

İkinci nüsha ise yaklaşık 14 x 30 ebatlarında olup kapağı ve dış sayfaları bir hayli yıpranmış vaziyettedir. Müstensihin imzası okunamamıştır. Yer yer sayfalarda güvelerin meydana getirdiği tahrifat vardır. Nüshanın yaprak sayısı 48, satır sayısı 21'dir. *Ta'lik* ile istinsah edilmiştir. Çalışmamızda 1224 numaralı nüsha esas alınmış, silik sayfaların okunması için yalnızca 5586 numaralı nüsha kullanılmıştır.

Kaynaklarda geçen şu manzûmeler dîvânında bulunmamaktadır.

Râh-ı ikbâle dil-cû Özazimdir²⁴
Kişiye bir tarîk lâzımdır

²⁴ Râmiz: Âdâb-ı Zürafâ, Haz., Sadık Erdem, İnceleme-Tenkitli Metin- İndeks-Sözlük, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu-Atatürk Kültür Merkezi Yayını Sayı: 79, Tezkireler Dizisi Sayı:1 Ankara-1994 S.67,68,69

GAZEL²⁵

Ğalem taşvıı-r-i Őışkı şuöle-i bıı-reng yazmışdır
Velıı ol şuŐleden âyineyi pür-jeng yazmışdır

Nigâh it şafâ-i ruĥsârım üzre kil-k-i müjgânım
Ĥurûf-ı mâcerâ-yı Őışkı reng-â-reng yazmışdır

Teh-i gevherde âhım hem-reg-i âteşde yâķûtum
Benim ressâm-fıtrat cevherim yek-reng yazmışdır

Şeh-i mülk-i cünûn kim sikkeyi mermerde ķazmıřdır
Ser-i jülııde-mûy-ı Ķays'a Leylıı seng yazmışdır

Dü-tâ ķâmet görünsem çok mı Ĥâkim istikâmetden
Ki naĥl-i ķaddimi nûķ-ı taĥammül ceng yazmışdır

ĶİTŐA

Bende ol sıdķ-ı maĥabbetle Ĥâkim-i ezele
Olamaz maźhar-ı tevfııķ u Őinâyet ĥâzele
Şaķınup devlete başdı ayak mübtezele
Sözimi tut anıĥ üstine ķapuyı rezele

Neşr : Ĥudâvendigâr-ı sâbıķ Sultân Ősmân Ĥân merĥûmuĥ binâ vü
iĥyâ buyurduķları câmiö-i şerııflerine sebıı ve Öimâret-i latııfeye
didikleri târııĥ-i bıı-naźıırleridir ki teberrûken taĥrıır olundu. Târııĥ-i
câmiö-i şerııf :

Böyle inşâd itdi Ĥâkim bendesi târııĥını
Eyledi Sultân ŐŐsmân şu gibi cûdın sebıı²⁶

- sene 1169 -

²⁵ Râmiz: Ādâb-ı Żurafâ, Haz., Sadık Erdem, İnceleme-Tenkitli Metin- İndeks-
Sözlük, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu-Atatürk Kültür Merkezi Yayını
Sayı: 79, Tezkireler Dizisi Sayı:1 Ankara-1994 S.67,68,69

²⁶ Râmiz: Ādâb-ı Żurafâ, Haz., Sadık Erdem, İnceleme-Tenkitli Metin- İndeks-
Sözlük, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu-Atatürk Kültür Merkezi Yayını
Sayı: 79, Tezkireler Dizisi Sayı:1 Ankara-1994 S.67,68,69

Târḡḡ-i Ŗimâret²⁷ :

Şehen-şâh-ı cihân sultân-ı Ŗâlem
Ki oldı mażhar-ı tevḡḡ-i Ḥallâḡ

Ḥayâ vü Ŗadl ü şıdkıñ menbâŖıdır
Kerem-ver şâhib-i iŖtâ vü infâḡ

Bu dergâh-ı niŖâm-baḡs-i vesḡŖi
Yapup kıldı müşeyyed tâḡ-ber-tâḡ

İdüp itŖâm-ı miskḡn ü yetḡmi
ŖAtâ-ḡâhâna itdi lutfıñ ilḡâḡ

Mevâyid bast olunduḡça cihâna
Simât-ı şükri olsun ḡurb-ı iŖtâḡ

Yazılsun kil-k-i Ḥâkimden bu târḡḡ
Ola aŖlâ Ŗimâret bâb-ı erzâḡ

-sene

1169 –

Neşr : Biñ yüz altmış sekiz senesi mevsim-i şitâsında keşret-i bürüdet-i hevâdan nâşḡ Südlüce ve Eyyüb iskelesi miyânında deñiz muncemid olduḡda didikleri târḡḡ-i bḡ-nażḡrleri taḡsin-kerde-i saḡḡr ü kebḡr olmuşdur.

Târḡḡ :

Buz üstünden geḡen bir kimse geldi didi târḡḡḡin
Deñiz altmış sekizde tondı buzdan bendeñiz geḡdim
- sene 1168 –

Ėazel

Fâilatün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Düdmân-ı ḡüsn ü ânıñ ḡânumânıdır göñül

²⁷ Esad Mehmed Efendi: Baḡçe-i Safâ-Endûz, Haz., Rıza Oḡraş, İnceleme-Tenkittli Metin-Dizin, Burdur- 2001, S. 32-33, 154-155

Kişver-i Ŗaşķ içre yaŖni Mısr-ı şânıdır göñöl

Dâm eder Belķs-i kâmı ol Süleymân menķabet
Milk-i Ŗaşķıñ öyle bir şâhib-ķırânıdır göñöl

Rûzgârın perverişle hâsılı Ŗunsur degil
ŖĖşķāne Ŗālem-i Ėayb armağânıdır göñöl

Pâk- zer etsin seni ey sâim-ten gel altına
ĖıbleĖâh-ı Ėalbiñ altûn nâvidânıdır göñöl

Tâbiřinden feyz alıp bir şems-rûnuñ Ėâkimâ
şimdi hep göñülleri âteş-feşânıdır göñöl

N106/ S 32 a

Ėâkim ol ehl-i dile Ėalkā be-gûş
İde gör maŖrifeti Ėarta be-gûř²⁸

1224 no'lu nüshada baş tarafda; 1 *hilye*, 9 *kaside*, 4 *tahmis*, 1 *terc-i bend*, 7 *târ*, 125 *gazel*, 9 *lûgaz*, 26 *rubâğ*, 17 *ķıķĖa*, 2 *matlağ*, 6 *müfred* bulunmaktadır. 5586 no'lu nüshada ise 9 *kaside*, 4 *tahmis*, 1 *terc-i bend*, 7 *târ*, 122 *gazel*, 8 *lûgaz*, 24 *rubâğ*, 20 *ķıķĖa*, 8 *matlağ* bulunmaktadır. Bu nüshada müfredler matlağ olarak verilmiştir.

ĖĖĖĖ MEHMED EFENDİ DĖVĖNİ'NDA NAZİM şEKİLLERİ

İstanbul Üniversitesi Türkçe Yazmalar Bölümü'nde; TY. 1224 ve TY. 5586 katalog numaralarıyla tesbit ettiğimiz nüshaları karşılaştırmalı okunup, incelenerek metin ortaya çıkarılmıştır.

1. DĖvân'daki nazım şekli sayısı sırasıyla; *mesnev*, *kasıde*, *tahmis*, *târih*, *terci-i bend*, *gazel*, *lûgaz*, *rubâği*, *ķıķ'a*, *matlağ*, *müfred* olmak üzere 11 adettir. Ancak aynı zamanda müverrih olan

²⁸ şemsettin Sâmi: Kâmûsu'ı-Ŗalām, Cilt-3, Tıpkıbasım, Kaşgar Neşriyat, Ankara-1996, S.1915

şâir, dîvânındaki eserlerinden ve diğer kaynaklardan müşâhede ettiğimiz kadarıyla Arapça ve Farsça'ya vâkıfıdır. Bu iki dilde de yazdığı manzûmeler şâir'in tasnif etme biçimine sadık kalınarak aynı biçimde isimlendirilmiş; *mesnev* eserinin baş kısmında, Arapça ve Farsça olanlar ise eserin son kısmına orjinal yazma biçimiyle ilave edilmiştir ki bunlar: *Târih*: 4, *gazel*: 10, *lûgaz*: 4, *kıt'a*: 6, *matla'î*: 2, *müfred* : 3 şeklindedir.

2. Dîvân'daki bu 11 nazım şekliyle yazılan manzûmelerin toplam sayısı 214 beyit sayısı 2093'tür.

3. Dîvân'daki nazım şekillerinin ayrı ayrı sayıları sırasıyla *mesnev*: 1, *kasıde*: 9, *tahmis*: 4, *târih*: 8, *tercî-i bend*:1, *gazel*: 127, *lûgaz*: 9, *rubâ'î*: 27, *kıt'a*: 20, *matla'î*: 2, ve *müfred*: 6 şeklindedir

4. Nazım şekillerinin Dîvân içerisinde tuttuğu hacmi belirlemek amacıyla her bir nazım şeklinin toplam beyit sayısını ve dîvân içindeki yüzde oranını vermek gerekir ki;

Mesnev	:422 beyit (% 20.16)
Kasıde	: 508 beyit (% 24.27)
Tahmis	: 50 beyit (% 2.39)
Tercî-i Bend	: 65 beyit (% 3.10)
Târih	: 98 beyit (% 4.68)
Gazel	: 772 beyit (% 36.88)
Lûgaz	: 74 beyit (% 3.53)
Rubâ'î	: 54 beyit (% 2.58)
Kıt'a	: 40 beyit (% 1.91)
Matla'	: 2 beyit (% 0.09)
Müfred	: 6 beyit (% 0.28) şeklindedir.

5. Dîvândaki bütün nazım şekillerinin beyit sayısı 2093'tür.

6. Hâkim Mehmed Efendi Dîvânı'nda bulunan 214 manzûmeden Türkçe yazılmış olan 185 manzûmede 15 aruz kalıbı kullanılmıştır ki, yoğunluk sırasına göre yüzde oranlarıyla şöyledir:

1. Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün; 40 manzûmede (% 25.32)
2. Mefâ'ilün/Mefâ'ilün/Mefâ'ilün/Mefâ'ilün 37 manzûmede (% 20.00)
3. Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün 33 manzûmede (% 10.51)

4.	Mef'ülü/Fâilâtü/Mefâ'ülü/Fâilün 13.51)	26 manzūmede (%)
5.	Mefâilün/Feilâtün/Mefâilün/Feilün	18 manzūmede (% 9.72)
6.	Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün	5 manzūmede (% 2.70)
7.	Mef'ülü/Mefâ'ülü/Mefâ'ülü/Feülün 2.70)	5 manzūmede (%)
8	Feilâtün/Feilâtün/Feilün	5 manzūmede (% 1.08)
9	Mef'ülü/Mefâ'ülü/Mefâ'ülün/Fa'	4 manzūmede (%)
2.16		
10	Feilâtün/Mefâilün/Feilün	3 manzūmede (% 3.24)
11	Mefâ'ülün/Mefâ'ülün/Feülün	4 manzūmede (% 2.16)
)		
12	Mef'ülü/Fâilâtün/Mef'ülü/Fâilâtün	1 manzūmede (% 0.54)
13	Mef'ülü/Mefâ'ülü/Mefâ'ülü/Faül 0.54)	2 manzūmede (%)
14	Müfteilün/Müfteilün/Fâilün	1 manzūmede (% 0.54)
15	Müfteilün/Mefâilün/Müfteilün/Mefâilün	1 manzūmede (% 0.54)

Bunun yanısıra Arapça ve Farsça manzûmelerin beyit sayısını vermek gerekir ki şöyledir:

Târîh :	32 beyt (1.52)
Gazel :	64 beyt (3.05)
Lügaz :	39 beyt (1.86)
Kıt'â :	12 beyt (0.57)
Müfred :	3 beyt (0.14)
Matla' :	2 beyt (0.09)

1. MESNEVÎ

Alışlagelmiş dîvân geleneğinden farklı olarak Hâkim Mehmed Efendi Dîvânı'nın baş tarafında, incelemiş olduğumuz orjinal nüshada *mesnevî* tarzında yazılmış 1 (bir) adet manzûme bulunmaktadır. Biz de şâirin tasnif etme biçimine sâdik kalarak *mesneviyi* kitabın baş kısmına koyduk.

Mesnevi : Aruzun “feilâtün/feilâtün/feilün” kalıbıyla yazılan bu manzûme 422 beyitten oluşmaktadır. “aa, bb, cc” şeklinde kafiyeleştirilmiştir. Her beyit kendi arasında kafiyeleştirilmiş olup muhtevâ olarak *mesnevî* tarzındadır. Şâir kitabına başlarken *Besmele*’nin faziletlerini manzum bir şekilde anlatmaktadır.

Daha sonra *hamdele* bölümünde Allâhu teâlânın kudretinden, vahdetinden, ezel ve ebed oluşundan, kâinâtın yaratılışından tasavvufî bir üslupla bahsetmektedir.

Hazreti Peygamberin şekil özelliklerinin anlatıldığı bu manzûme eski edebiyat geleneğinin önemli bir parçası olan mesnevi tarzında yazılmış bir *Hilye-i Şerîftir*. *Salvele* bölümünde peygamberimizin vasıfları genel olarak anlatıldıktan sonra ünlü hadis âlimlerinin *Şemâil-nâme*’lerinden alınan nakillerle peygamberimizin fizikî vasıfları manzum bir şekilde anlatılmaktadır. *Hâtîmetü-l Kitab* başlığını taşıyan son bölüm Hazreti Peygamber’den şefaât dileme niteliğindedir. Mahlas 140. beyittir.

2. KASİDELER

Hâkim Mehmed Efendi Dîvânı’nda toplam 9 (dokuz) kasîde bulunmaktadır. Kasîdelerin beyit sayısı 422’dir. Kasîdelerin beyit sayıları sırasıyla; 160,71,42,17,16,65,63,46,28’dir. Görüldüğü gibi kasîdelerin en azı 17, en çoğu 160 beyittir. Kasidelerin 6’sında hem redif hem kafiye kullanılmıştır, 3’ünde ise yalnızca kafiye kullanılmıştır.

Kasidelerden sırasıyla 2’si peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V.) için, 3’ü Hz. Ali (R.A.) için, 2’si Sultan 1. Mahmud için, 1’i devrin vezirlerinden Mir-âhûr-ı Evvel Mustafa Paşa için, 1’i de Silahdar Ali Ağa için yazılmıştır.

Kasîdelerde toplam 4 adet aruz kalıbı kullanılmıştır ki bu kalıpların yoğunluk sırası şöyledir :

1. Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün	: 3 kaside
2. Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün	: 3 kaside

3. Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün : 2 kaside
4. Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün : 1 kaside

1. Kaside : Toplam 160 beyit olan bu kaside *Hazreti Peygamberin Mi'racı'nı* anlatan bir *mi'raciyye*dir. Aruzun "Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün" kalıbıyla yazılmıştır. "-â" kafiye olan kasidede mahlas 153. beyittedir

2. Kaside : Bu kaside Hazreti peygamber için yazılmış bir *Na'ât-ı Şerif*'tir. Aruzun "Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün" kalıbıyla yazılmıştır. "-er" kafiye ve "şâm ü seher" rediflidir. Toplam beyit sayısı 71 olan bu kasidede mahlas 61. beyittedir.

3. Kaside : 42 beyitlik olan bu kaside Hazreti Ali (kerrem'allâhu veche) için yazılmış bir *Na'ât*'tır "-â" kafiyevidir. Redif kullanılmamıştır. Aruzun "Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün" kalıbıyla yazılmıştır. Mahlas son beyittedir.

4. Kaside : Hazreti Ali (kerrem'allâhu veche) için yazılmış 17 beyitlik *Na'ât*'tır. Aruzun "Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün" kalıbıyla yazılmıştır. "â" kafiye ve "-yı bû türâb" rediflidir. Mahlas 17. beyittedir.

5. Kaside : Aruzun "Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün" kalıbıyla yazılmıştır. Şairin dîvânındaki en kısa kasidesidir. Hazreti Ali (kerrem'allâhu veche) için yazılmıştır. 16 beyitten oluşmaktadır. "-sür" kafiye ve "-i hayât" rediflidir. Mahlas son beyitte yani 16. beyittedir.

6. Kaside : Sultan I. Mahmud için yazılmış bir *bahâriyye* konulu bir *medhiyye*dir. Baharın gelip sünbülün çemende boy göstermesi muzaffer padişahın zafer işareti olarak tuğunu savaş alanına dikmesine teşbih edilmiştir. Aruzun " Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün " kalıbıyla yazılmıştır. Kasidede "-er" kafiye "sünbül" redif olarak kullanılmıştır. Mahlas 62. beyittedir. 65 beyittir.

7. Kaside : Sultan I. Mahmud için yazılmış bir *ıydiyye* konulu bir *medhiyye*dir. Kurban Bayramı vesilesiyle padişaha halini arz edip yardım istemektedir. Aruzun "Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün" kalıbıyla yazılmıştır. 63 beyitten oluşmaktadır. Mahlas 60. beyittedir. "-d" kafiyevidir. Redif kullanılmamıştır.

8.Kaside :Devrin ileri gelen devlet adamlarından,defalarca yardımını gördüğü “Vezîr-i Rûşen-Zâmîr Mir-âhür-ı Evvel Mustafa Paşa” için yazılmış bir *bahariyye* konulu bir *medhiyye*dir. 46 beyitten oluşmaktadır. “Aruzun “Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün” kalıbıyla yazılmıştır.”-âr” ekiyle kafiyelendirilmiştir. Mahlas 46. beyittedir.

9. Kaside : Silahdar Ali Ağa için yazılmış bir *hazâniyye* konulu bir *medhiyye*dir. Dîvânın son kasidesidir. 28 beyitten oluşmaktadır. “-ûd” ekiyle kafiyelendirilmiştir. “Aruzun “Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün” kalıbıyla yazılmıştır. Mahlas 26. beyittedir

3.TAHMİSLER

Âkîm Mehmed Efendi Dîvânı’da 4 (dört) adet tahmis bulunmaktadır. Tahmislerin toplam bend sayısı 25 olup 1’i Pîrî Mustafa Paşa’nın, 3’ü Hâlmî ed-Deftârî’nin gazelinin tahmisidir.

1.Tahmis : Pîrî Mustafa Paşa’nın “-âne” kafiyeli bir gazelinin tahmisidir. Tahmisin üçüncü bendinin dördüncü mısrası dîvanda boş bırakılmıştır. Aruzun “Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün” kalıbıyla yazılmıştır. 5 bendden oluşmaktadır. Kafiye şeması “aaa(aa) ,bbb(ba) ,ccc(ca)... “ şeklindedir.

2. Tahmis : Hâlmî ed-Deftârî’nin “-es” kafiyeli gazelinin tahmisidir. Aruzun “Mef’ülü/Mefâilü/Mefâilü/Feülün” kalıbıyla yazılmıştır. 5 bendden oluşmaktadır. Kafiye şeması “aaa(aa) ,bbb(ba) ,ccc(ca) ... “ şeklindedir.

3. Tahmis : Hâlmî ed-Deftârî’nin “-üş” kafiyeli gazelinin tahmisidir. Aruzun “Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün” kalıbıyla yazılmıştır. 5 bendden oluşmaktadır. Kafiye şeması “aaa(aa) ,bbb(ba) ,ccc(ca) ... “ şeklindedir.

4. Tahmis : Hâlmî ed-Deftârî’nin “-asıs(esıs)” kafiyeli “idir” redifli gazelinin tahmisidir. Aruzun “Mef’ülü/Fâilâtü/Mefâilü/Fâilün” kalıbıyla yazılmıştır. 5 bendden oluşmaktadır. Kafiye şeması “aaa(aa) ,bbb(ba) ,ccc(ca) ... “ şeklindedir.

*Tahmis*lerin tümünde klasik kafiye sistemi olan “aaa(aa), bbb(ba), ccc(ca)... kullanılmıştır.

Tahmislerin tümünde hem *tahmisi* yapan şairin mahlası²⁹ hem de şiiri *tahmis* edilen şairin mahlası bulunmaktadır. Toplam 50 beyit olan *tahmisler dâvânda* % 2.39'luk bir hacime sahiptir.

4. TERCİÖ-İ BEND

Dâvânda bir adet *tercî-i bend* bulunmaktadır. Bu *tercî-i bend* âdetâ hayat anlayışını da ortaya koymaktadır. Birinci bend 7, ikinci bend 6, üçüncü bend 6, dördüncü bend 7, beşinci bend 7, altıncı bend 8, yedinci bend 8, sekizinci bend 8 beyitlik bendlerden oluşmuş olup toplam sekiz benddir. Aruzun “Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün” kalıbıyla yazılmıştır. *Tercî-i bend* “aa aa aa aa aa aa BB, cc cc cc cc cc cc BB, ...” kafiye düzeni ile yazılmıştır. Yani her benddeki mısralar kendi aralarında kafiyeli, vasıta beyitleri ise nakarat olarak tekrar etmektedir.

65 beyitlik olan bu *tercî-i bendin dâvândaki diğer manzûmeler arasındaki beyit açısından oranı* % 3.10'dur.

5. TARİHLER

Hâkim Mehmed Efendi Dâvân'ında 8 adet *târîh* bulunmaktadır. Bunlardan 4'ü Arapça, 4'ü Türkçe'dir. Kendisi *vak'ânüvis* olan Hâkim'in *târîh* manzûmeleri toplam 98 beyit tutarındadır. Hâkim'in *târîhlerine* Dâvân'ında fazla yer vermemesi ancak Osmanlıca kaynaklarda târihlerine ve dâvânda yer almayan başka manzûmelerine de rastlanması şâirin bir tarihçi gibi değil de daha çok bir şâir gibi algılamasındandır.

Tarihlerin dâvân içerisindeki hacmi % 4.68'dir. Bunlardan 66 beyit Türkçe, 32 beyit Arapçadır. Yoğunluk sırasına göre 39, 14, 13, 10, 8, 7, 5, 2 beyitlik *târîhler* şeklindedir. 32 beyit tutarındaki 4 adet Arapça *tarihini* orijinal yazma biçimiyle çalışmamızın son kısmına koyduk.

Şâir cülûs, nasb ve vefât konularında *târîh* manzûmesi yazmıştır. Bunlardan 3'ü cülûs, 3'ü nasb, 2'si ise vefât *târîhidir*. Şâir

²⁹ Dördüncü tahmisin 5. bendinin ikinci mısrası 5586 no'lu yazmada şairin mahlası geçmemektedir. “Hükm” şeklinde okunabilen bir kelime vardır. Ancak 1224 no'lu nüshada aynı yerde mahlas vardır.

Arapça târîhlerinde mahlas kullanmamış, Türkçe düşürdüğü târîhlerde ise mahlas kullanmıştır.

Târîhlerde (aa,ba,ca, ...) şeklinde gazel kafiyesi kullanmıştır.

Târîh manzûmelerinde 3 farklı aruz kalıbı kullanmıştır ki şöyledir:

1. Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün :2 târîh
2. Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün :1 târîh
3. Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün : 1 târîh

6. GAZELLER

1. Hâkim Mehmed Efendi Dîvânı'nda toplam 127 adet gazel vardır. Bunlardan 10 tânesi Farsça'dır.

2. Gazellerin toplam beyit sayısı 772'dir. (708 Türkçe, 64 Farsça) Dîvân içinde oran olarak ise % 36.88'dir

3. Dîvân'da 4 beyitli gazel bulunmamaktadır, 5 beyitli 66; 6 beyitli 25 ; 7 beyitli 19; 8 beyitli 10; 9 beyitli 1 ; 10 beyitli 4; 11 beyitli 1; 13 beyitli 1; 14 beyitli 1 gazel bulunmaktadır. Şâirin daha çok 5,6,7 beyitli gazel yazmayı tercih ettiği görülmektedir.

4. Gazellerin % 51.97'si 5 beyitli; % 19.68'i 6 beyitli; % 14.96'sı 7 beyitli; % 7.87'si 8 beyitli; % 0.78'i 9 beyitli; %3.15'i 10 beyitli; % 0.78'i 11 beyitli; % 0.78'i 13 beyitli; % 0.78'i 14 beyitlidir.

5. Şâir đad (ض), tâ (ط) ve lâmelif (لا) dışında Arap alfabesindeki her harften gazel yazmıştır. Hangi harften kaç gazel yazdığı yoğunluk sırasına göre şöyledir: Re harfinden 26; Nun harfinden 14 (1'i Farsça); He harfinden 10; Ye harfinden 10 (1'i Farsça); Elif harfinden 8 (2'si Farsça); Lam harfinden 6 ; Be harfinden 5(1'i Farsça); Mim harfinden 5; Kef harfinden 5 (1'i Farsça); Dal harfinden 4 (2'si Farsça); Ze harfinden 4 ; Şin harfinden 4; Sin harfinden 3 (2'si Farsça); Fe harfinden 3; Kaf harfinden 3; Cim harfinden 3; Te harfinden 2; Ha harfinden 2; Zel harfinden 2; ØAyn harfinden 2; Şe harfinden 1; Hı harfinden 1; Sad harfinden 1; Ž harfinden 1; Gayn harfinden 1; Vav harfinden 1

6. 5,6,40,46,55,57,66,71,72 ve 112. gazelerde mahlas kullanılmamıştır. Diğer bütün gazelerde mahlas son beyitte kullanılmıştır.

7. 127 gazelden 10'u Farsça 117'si Türkçe'dir.

8. 33,44,75,92,104 ve 114. gazelerde *redd-i matla'Ø* yapılmıştır. *Redd-i mısra* yapılan *gazel* yoktur. *Redd-i matla'Ø* yapılan gazelerin diğer gazellere oranı % 5.12'dir.

9. 117 Türkçe gazelden 12'sinin *nazım* olduğu anlaşılmaktadır. 6.gazel Es'ad Efendi'ye, 20. gazel Nevres'e 40,46,70. gazeller *Halım ed Defter*'ye,79.gazel Nedim'e 49.,66. ve 117. gazeller *Râmiz'e* , 71. gazel *Defterdâr-ı Sâmî* (*Veliyüddin Efendi*)'ye ,72.gazel *Vâsıf'a*, 112. gazel *Vezir Ali Paşa'ya nazım*redir. Hâkim Mehmed Efendi *Dâvânî*'nin % 10.25' i *nazım*redir.

10. Bilindiği gibi kelime anlamı “kadınla âşıkâne sohbet etmek” olan *gazel* *Dâvânî* Edebiyatı'nda “aşk, sevgi, güzellik ve içki konularında şiir yazılan nazım türüdür. Şâirler bu konu anlayışının dışına pek çıkmamışlar. Ancak zaman zaman Hz. Peygamber ve din büyükleri için *gazel* türünde şiirler yazmışlardır.(Hâkim *Dâvânî*'nda 74,80,85,86. gazeller) Bunun yanısıra 18 asırda Hâkim bu anlayışın dışına biraz çıkmış *bıyık* (69. gazel)” ve *köselik* (104 gazel)” gibi yeni sayılabilecek konularda da *gazel* yazmıştır.

11. Gazelerde 11 ayrı aruz kalıbı kullanılmıştır ki yoğunluk sırasına göre şu şekildedir.

a. “Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün”	(31 gazelde)
b. “Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün”	(27 gazelde)
c. “Mef'ülü/Fâilâtü/Mefâilü/Fâilün”	(24 gazelde)
d. “Mefâilün/Feilâtün/Mefâilün/Feilün”	(14 gazelde)
e. “Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün”	(11 gazelde)
f. “Mef'ülü/Mefâilü/Mefâilü/Feülün”	(4 gazelde)
g. “Mefâilün/Mefâilün/Feülün”	(2 gazelde)
h. “Mef'ülü/Fâilâtün/Mef'ülü/Fâilâtün”	(1 gazelde)
i. “Müfteilün/Müfteilün/Fâilün”	(1 gazelde)
j. “Müfteilün/Mefâilün/Müfteilün/Mefâilün”	(1 gazelde)
k. “Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün”	(1 gazelde)

7. LÜGAZLAR

1. Hâkim Mehmed Efendi Dîvânı'nda 9 adet *lûgaz* bulunmaktadır. Bunlardan 5'i Türkçe , 3'ü Arapça, 1'i Farsçadır.
2. 1. Lûgaz: 21(Arapça), 2. lûgaz: 3(Arapça), 3. lûgaz :10, 4. lûgaz: 6(Farsça); 5. lûgaz: 9 (Arapça), 6. lûgaz: 1, 7. lûgaz : 9 ; 8. lûgaz : 8 , 9. lûgaz : 6 beyittir.
3. *Lûgaz*ların toplam beyit sayısı 73'tür. *Lûgaz*ların dîvân içindeki beyit sayısına oranı % 3.48'dir.
4. Türkçe yazılmış *lûgaz*larda "Feilâtün/Feilâtün/Feilün" 3 lûgazda 2 lûgazda ise "Feilâtün/ Mefâilün/Feilün" kalıbı kullanılmıştır.
5. 1.,3.,4.,5.lûgazlarda mahlas kullanılmış, 2. lûgazda mahlas kullanılmamıştır.
6. Lûgazlar mesnevî kâfiye düzeniyle yani "aa,bb,cc, ..." yazılmışlardır.
7. Lûgazlardan 1., 2., 4., 5.si " Nedir ol ..., Ol ne bir şey' kim ..." şeklinde klasik *lûgaz* başlangıç ifâdeleri tercih edilmiş ; 3.'üde ise bu tür bir başlangıç ifadesi tercih edilmemiştir.

8. RUBÂÛÎLER

1. Dîvân'da 27 adet *rubâûî* yer almaktadır.
2. Rubâûîlerin beyit olarak karşılığı 54'tür. Beyit olarak *rubâûî*lerin dîvândaki diğer manzûmelere oranı % 2.58'dir.
3. Hâkim Mehmed Efendi Dîvânı'ndaki *rubâî*leri iki grupta ele alıp yazmıştır. Bunlardan birinci grubu *hilyeden* hemen sonra *mi'râciyye*ye başlarken kulanmaya başlayıp yer yer kaside ve gazellerin arasında hemen hemen her harfle *gazel* yazmaya başlamadan önce o harfle bir *rubâûî* yazmış; ikinci gruptaki *rubâûî*lerini ise *gazellerden* sonra *kıt'â*larla içiçe yazmıştır.
4. *Rubâûî*lerde *rubâûî* kalıplarının dışında aruz kalıpları da kullanılmıştır. *Rubâûî*lerde 9 aruz kalıbı kullanmıştır ki yoğunluk sırasına göre şöyledir:

- a-"Fâilâtün/ Fâilâtün/ Fâilâtün/ Fâilün" (2 Rubâûî'de)
- b-" Mef'ûlû/ Mefâilü / Mefâilün /faül " (2 Rubâûî'de)
- c-"Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün (13 Rubâûî'de)
- d-"Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün" (2 Rubâûî'de)

- e- “Mef’ülü/ Mefâ’lû / Mefâ’lün /Fa’ (4 Rubâ’de)
- f- “Mefâ’lün/Mefâ’lün/Mefâ’lün/Mefâ’lün (1 Rubâ’de)
- g- “Mefâilün/Feilâtün/Mefâilün/Feilün” (1 Rubâ’de)
- h- “Mef’ülü/Fâilâtü/Mefâ’lû/Fâilün” (1 Rubâ’de)
- ı- “Mefâ’lün/Mefâ’lün/Feülün” (1 Rubâ’de)

5. 27 adet *rubâ’*den 24’ünde klasik kâfiye sistemi olan “aa ba” kullanılmış; 24. *rubâ’ide* “aa bb”, 26 ve 27. *rubâ’ide* ise “ab ab” şeklinde kafiye örgüsü kurulmuştur.

6. 27 *rubâ’iden* sadece 3’ünde mahlas kullanılmıştır. (16., 26.,27. *rubâ’iler*) 27 *rubâ’inin* 3. ve 4. mısrası Arapça’dır. Diğer *rubâ’iler* Türkçe yazılmıştır.

9. KİT’ÖALAR

1.Dâvânda 20 adet *kıt’öa* bulunmaktadır.

2.*Kıt’öaların* beyit sayısı olarak karşılığı 40’dır. *Kıt’öaların* dâvâdaki diğer manzûmelere oranı % 1.91’dir.

3. Dâvâdaki *kıt’öalardan* 14’ü Türkçe yazılmış, 4’ü Farsça, 2’si Arapça yazılmıştır.

4. Türkçe yazılmış olan 14 *kıt’öada* 7 aruz kalıbı kullanılmıştır ki yoğunluk sırasına göre şöyledir:

- a. Mefâ’lün/Mefâ’lün/Mefâ’lün/Mefâ’lün” (6 *Kıt’öada*)
- b. “Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün” (3 *Kıt’öada*)
- c. “Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün” (2 *Kıt’öada*)
- d. “Mefâ’lün/Mefâ’lün/Feülün (1 *Kıt’öada*)
- e. “Feilâtün /Mefâilün/Feilün” (1 *Kıt’öada*)
- f. “Feilâtün/Feilâtün/Feilün” (1 *Kıt’öada*)

5.*Kıt’öalarda* iki ayrı kafiye sistemi kullanılmıştır ki şöyledir: “ab,cb” (12 *Kıt’öada*) “aa,ba” (2 *Kıt’öada*)

6 *Kıt’öalardan* ikisi Sultan Mahmud, biri Sultan Osman, biri *ÖAbidüddin Üsküdâr*, biri de genç bir şâire mahlas (Şâf) vermek için yazılmıştır.

7. 13. *kıt*ada sarraftan bahsederken *argo* kelime kullanmaktadır. 4. ve 10 *kıt*alarda mahlas kullanmış diğr 12 *kıt*ada mahlas kullanmamıştır.

10. MATLALAR

âkim Meğmed Efendi Dvânı'nda 2 adet *matla* bulunmaktadır. Bunların ikisi de Farsça yazılmıştır. *Matla*ların dvân içindeki hacmi % 0.09'dur.

11. MÜFREDLER

1. âkim Meğmed Efendi Dvânı'nda 6 adet *müfred* bulunmaktadır. Bunları 3' Türkçe, 2'si Farsça 1'i Arapçadır. Mfredlerin dvân içindeki hacmi % 0.28'dir.

2. *Müfred*lerin hiçbirinde mahlas kullanılmamıştır.

3. *Müfred*lerin Türkçe yazılmış olanlarında "aa","aa","aa" kafiye biçimi kullanılmıştır. şâir dvânda bunları *müfred* başlığı altında verildiği için biz de aynı şekilde değerlendirdik.

4. Türkçe yazılan *müfred*lerde iki aruz kalıbı kullanılmıştır ki bunlar;

"Mefâln/Mefâln/Mefâln/Mefâln" (1 müfred)

"Fâilâtün/ Fâilâtün/ Fâilâtün/ Fâilün" (2 müfred)

şeklindedir.

BİBLİYOGRAFYA

Arslan, Mehmet: Leyla Hanım Divanı, İstanbul 2004.

Arslan, Mehmet: Şeref Hanım Divanı, İstanbul 2003.

Arif Hikmet Bey Tezkiresi: Haz.,M. Naci Onur (Mezuniyet Tezi)
Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili Ve Edebiyatı
Bölümü Erzurum 1968 , s.14

Babinger, Franz: Osmanlı Tarih Yazarları Ve Eserleri ,Çev.
Coşkun Üçok, Kültür Ve Turizm Bakanlığı- Ankara 1982 ,S327-328

Bilgegil, Kaya: Edebiyat Bilgi Ve Teorileri, İstanbul 1989

Ergin, Muharrem: Osmanlıca Dersleri, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1989

Esad Mehmed Efendi: Bağçe-İ Safâ-Endûz, Haz., Rıza Oğraş, İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin, Burdur- 2001,s. 32-33,154-155

Canım, Rıdvan: Edirne Şairleri, Ankara 1995

Devellioğlu, Ferit: Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara 1999

Dilçin, Cem: Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara-1997

Sâlim Efendi: Tezkiretü's-Şuarâ, Haz., Adnan, İnce Atatürk Yüksek Kurumu-Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı,Ankara-2005, s.293-294

İpekten, Haluk: Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri Ve Aruz, İstanbul 1989

İslam Ansiklopedisi: Cilt "13, Hâkim Mehmed Efendi Maddesi" (Mücteba İlgürel) ,M.E.B. Yay., s.189 – 190

Mehmed Cemaleddin: Oşmanlı Tārîh ve Müverrihleri, -Āyñe-i Zurfâ-, Haz., Mehmet Arslan İstanbul-2003, s.60

Rāmiz:Ādāb-ı Zurfā, Haz., Sadık Erdem, İnceleme-Tenkitli Metin- İndeks-Sözlük, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu-Atatürk Kültür Merkezi Yayını Sayı:79 Tezkireler Dizisi Sayı:1 Ankara-1994, s. 67,68,69

Şemsettin Sâmî : Kāmûsu'-ı ŖĀlām, Cilt-3, Tıpkıbasım, Kaşgar Neşriyat, Ankara-1996, s.1915

Levend, Agah Sırrı: Divan Edebiyatı, Enderun Kitabevi, İstanbul 1984

Hâfız Hüseyn Ayvansarâyî: Mecmuā-i Tevārih, Haz., Fahri Ç. Derin- Vāhid Çabuk, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:3092, s. 215, 368 İstanbul 1985

Meḥmed Šüreyyā: Sicill-i ʔOsmānī Yāḥūd Teḏkire-i Meṣāḥîr-i Osmāniyye, Eşer Meclîs-i Kebîr-i Maʔārif ʔāzāsından, İkinci Cild Matbaʔa-i ʔĀmire 1311, s. 101-102

Mengi, Mine: Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Ankara 1995

Burūsalı Meḥmed Ṭāhir: Oşmanlı Müellifleri, İkinci Cild, İstanbul- Matbaʔa-ı ʔĀmire, s. 142-143

Pala, İskender: Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Ötüken Yayınları, İstanbul 2000

Süleymān Saʔdeddīn Efendi, Müstaḥṣm-Zāde: Tuḥfe-i Ḥattātîn, Türk Tārîḥ Encümeni Külliyyâtı-ʔAded 12, İstanbul Devlet Matbaʔası-1928, s. 408

Şefkat : Tezkire-i Şuʔara, Haz., Filiz Kılıç, Ankara 2005 s. 54-55

Tanışık, İbrahim Hilmi: İstanbul Çeşmeleri II. Beyoğlu Ve Üsküdar Cihetleri, Mec. İstanbul Maarif Matbaası-1945, s. 118

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara 1998

DÎVÂN METNİ

BİSMİLLĀĤİRRRAĤMĀNİRRRAĤİM

DÎVĀN-I ĤĀKİM

(Feilātün/feilātün/feilün)

1. Besmeleyle idelim bed'-i maḳāl
Şayd ola tā ki hümâ-yı źî-bāl
2. Besmele olmasa ger vird-i zebân
Mürğ-ı naẓm eyleyemezdi tayrân
3. Besmele âyine-i źât oldı
Ĥilye-i pâkine mir'ât oldı

4. Anlayan besmeleniñ cilvesini
Fehm ider nûr-ı Ĥudâ ĥilyesini
5. Zîver tâc-ı kerem besmeledür
ÖĀlemiñ müşkili bir mes'eledür
6. Ĥall iden müşkil-i bismillâhı
Feth ider genc-i kelâmullâhı
7. İbtidâ levĥa-i taqđîre Öalem
Besmele resmini çekdikde kalem
8. Şekl-i tafsîlde oldu icmâl
Âsl-ı eşyâya olub sûreti dâl
9. Cevher-i sûret ü ĥarf Öadedi
Virdi ervâĥ u Öukûle mededi
10. Gûyiya besmele oldu tılsım
Batın maÖnâ-i ism-i âÖžam
11. İsm-i âÖžamdır anıñ cismine rûĥ
Felek-i maÖrifet-i vaĥdete yûĥ
12. Eyledi anı Ĥudâvend-i Öalîm
Târik-i nažm-ı celîle dîhîm
13. Heft îklîm meÖânî-yi seyyâr
Eyledi sebÖa-mesânîde qarâr
14. Şevket ü rifÖatine eyle nažar
Oldı iclâl ile ser-tâc-ı süver
15. Sünbül-i bag-ı tecellî-i vücûd
Gül-i şadberg-i tesellî-i şühûd
16. Kulzüm-i vaĥdete zâtı gevher
Ĥarfiniñ her birisi bir cevher

17. Şecer bâğ-ı Ŗatâ yay-ı kıdem
Ėarfiniñ her biri ağıân-ı kerem
18. Varak-ı ĖılŖat-i řaĖĖi-Ŗrâb
Şemer-tût-ı mezâyâ-yı kitâb
19. Fethâsı genc-i kerem fethĖine dâl
Zammesı rifâat-i her şân-ı celâl
20. Cerresi eylemede Ėıfz-ı cenâğ
Gösterir rûy-ı tevâzûŖda necâğ
21. Noktası oldu rûğ-ı âline Ėâl
Ėub-rûlukda bulub Ėüsn ü kemâl
22. MaŖni-yi vuşlata her cezmi delĖl
Şeddesi şedde vü Ŗabd-i tenzĖl
23. Ėarfiniñ meddesi eyler Ėmâ
ŖÂlem-i kudse olub râh-nümâ
24. SĖne peyveste Ėatt-ı tûlânĖ
İrdi nâşıye-i rûğa menĖ
25. Bâsıdır bârıkâ-i bedr-i celâl
Noktası Ėilye-i zĖbâsına Ėâl
26. Muttasıl hemze-i vaşl isme
Gûyiyâ rûğ-ı muķârin cisme
27. Şûreti olmadı žâhirde Ŗayân
Rûğ- veş cisme göre oldu nihân
28. Gösterüb gevher-i dendânĖsĖn
Dürc-i Ėikmetdir o dürr e YâsĖn
29. Ŗzadır Ŗâşıkına gerden-i sĖm
Anı bûs eylemek içün leb-i cĖm
30. Meded-i Ėilķat-i eşyâya güvâğ

Medd-i cîd-i Øunķ-ı bismillâh

31. Bâde-i şunØa sebû-yı memlû
Toptolu feyż ü hîkem tâ-be gelû
32. Kemer-i Øizzetine hâncer-i mm
Oldı sûretde mişâl-i hâmm
33. Lafżatullahdaki hemze-i zât
Buldı zât-ı eñadiyyetde şebât
34. Şûret-i hemzeye gelmekle şu'un
Lâm-ı taØrfe o dem geldi sükûn
35. Lâm-ı şân ânı itdi te'kd
Buldı taØrf-i müsemmâ te'yd
36. Şûret-i žâhir olan medde-i lâmm
Gaybet-i žâta delı oldı temâm
37. Gonçe-i ha'-i hüviyet- âhîr
Lafżatullah'da oldı žâhir
38. Žât-ı bahta o zamr itdi rücûØ
Aña râciØdir usûl ile fûrûØ
39. Fikr-i her Øâşık-ı püyende odur
Žikr her zinde vü güyende odur
40. Žikr-i enfâs-ı zarûrdir hû
Yâd-ı gerd-i dem-i şûrdir bû
41. Pçiş-i zülf gibi viridi behâ'
Ruñ-ı rahman ü rahme iki hâ'
42. Besmele sünbül-i bâğ-ı iclâl
Lafżatullâh gül-i şâñ-ı celâl
43. Lâm-ı taØrf-i rahmm ü rahman

- Oldı tekrâr-ı Øatâya bürhân
44. Ebrû-yı rû-yı kerem pñrâsı
Şâhid-i rahmetiñ iki râsı
45. Çeşm-i câdûsı iki ħalka-i mñm
Siĥr-i hârûta iderler taØlñm
46. Gonce-i bâğ-ı riyâz ü sumût
Nergis-i dâğ-ı ħıyâz-ı melekût
47. Noktası kulzüm-i iĥsana güher
Sadef-i nûnı idüb cay ü meferr
48. Nündur hey'et-i deryâ-yı nevâl
Şekl-i Øısyân siyeh nokta mişâl
49. Yâ olub fasıla-i mñm-i rahñm
Mevc-ĥñz oldı yem-i bahre Øamñm
50. Kulzüm-i vehm idi ol bahr-i kerem
Cüş idüb anda žuhûr eyledi yem
51. Yâ olub bâriķa-i bed'-i niżâm
Mülk-i hestñye virüb resm-i ħıtâm
52. Yâniñ altında olân iki nuķat
İtdi ñmâ iki maØnâyı faķat
53. Rahmet-i Øâlem olan nûr-ı cesñm
İki rahmetle ķılındı tevsñm
54. Birisi rahmet-i ħas ü biri Øâmm
Bunı tahķñk bilür ehl-i kelâm
55. Żatını itdi Ĥudâ Øazze vü cell
Rahmet-i şâmile-i maĥza maĥal
56. Bu ĥusûsiyete behr-i taØlñm

Namını eyledi Rahman ü Raḥîm

TEVHÎD BE CENÂB-I KİBRİYÂ'-YI MÜTEÖÂL CELLET ÖAŽEMETHU
ŞÂNUHU

57. Ḥamd o bācün-i Ḥudâ-yı ezele
Minnet ol pâdişeh-i lem-yezele
58. Nâmı her dilde anıñ şuÖle-fürûz
ÖAşkıñıñ kim şereri Öâlem-sûz
59. Güft ü gûy-ı süḥan-ı puḥte vü ḥâm
NÖat-ı vaḥdetde olur bā-encâm
60. Düşmeseydi süḥana şāven ü şūr
Raḥne bulmazdı šebû-yı manşūr
61. Vaşf-ı vaḥdetde šakın olma dilār
Pençeñi eyleme hem pençe-i şār
62. O şeh-i vaḥdet-i ferd-i aḥadā
Mâlik-i mesned-i mülk-i šamedā
63. Šinf-ı insâna idüb lutf-ı Öamā
Eyledi rûy-ı keremden taÖlā
64. Öİlm-i vaḥdetine oldı güvâh
MaÖna-yı rûşen-i lâ-rabbe sivâh
65. Bu taleb-ḥane-i keşretde nevâ
Çâlinur gûşıma vaḥdetle šadâ
66. Yetişür vaḥdet-i zâtına güvâh
Nažar-ı maḥv ile eşyaya nigâh
67. Lutfına Öâlem ü adem muḥtâc
Ḥân-ı cûdında kıomaz kimseyi âc
68. Lâzım-ı zâtı âñıñ vaşf-ı kemâl

- Her kemâlâtda b-şibh ü mişâl
69. Sâlike bedreka-i rah ü ref
P-ş-i gümrâha çerâğ-ı tevfi
70. Raḥmeti ʔâlemyâne mebzûl
Kendidir kendisine râh-ı vüsûl
71. Vaḥdet-i zâtına âyât-ı celil
Maʔni-yi sûret-i insan del
72. Mâlik-il mülk Hüdâvend-i âžm
Şâni-ı halk-ı cihân ḥayy ü ʔal
73. İktizâ eyledi çünki zâtı
Silk-i nażma çeke mevcûdâtı
74. Ola her zerre-i âyân-ı vücûd
Ḥüccet-i kâtıa-i nûr-ı şühûd
75. Kenz-i maḥf iken ol zât-ı gan
İktizâ itdi žuhûrın yaʔn
76. Ḥubb-i zâtıden idüb ʔaşğ žuhûr
Mevc-ḥz oldu o dem lücce-i nûr
77. Didi ol nûra ki sensin maḳsûd
Aḥmed ü Ḥâmid ü tâ Maḥmûd
78. Ümmü'l-eşbâ'dır o pâkze neseb
Budur ümm laḳab olmağa sebeb
79. Bâi-i ḥilkat-ı eşbâ' oldu
Sebeb-i raḥmet-i Mevlâ oldu
80. On sekiz biñ sene ol nûr-ı sabḥ
Mesned-i kurbda itdi tesbḥ
81. Çâr-ı kısım itdi anı soñra Hüdâ

Birbirinden olub ol kısım cüdâ

82. Kısım-ı evvelden olub Ŗarş-ı mecñd
Oldı şanñsiyle kürsñ bedñd
83. Kısım-ı şalisle bulub sûret-i naķş
Ėâzin-i kürsñ vñ dârende-i Ŗarş
84. Çâr mñn kısmı daññ itdi temâm
Mesned-i Ŗizz ü muğabbetde kıyâm
85. Anı da eyledi dörde taķsñm
Ėudret-i şâmîle-i Ėayy ü ŖAlñm
86. Ėalem ü levĖ ü behişt ü Ėūrân
Oldı üç kısım la Ėulkında Ŗayân
87. Çâr min kısmına ber-vech-i niżâm
Mesned-i Ėavf daññ oldı maķâm
88. Çâr-kısım itdi anı yine Ėudâ
Ki vire Ŗâlem-i ñcâde behâ
89. Şems ü meh kevkeb ü ecrâm-ı felek
Oldı üç kısım ile meşĖud-ı melek
90. Çâr-min kısmına oldı mesned
Memleket emn ü recâ-yı sermed
91. Bu mağalden daññ itdikde güzâr
Luğf ile itdi o kısmı yine çâr
92. Kısım-ı evvelden idüb Ŗaķl žuhūr
Oldı Ŗilmi ile Ėilm şanñ-i nūr
93. Şâlişi Ŗismet ü tevññ oldı
Ėikmet-i Ėaķ buña taŖñk oldı
94. Çâr-ı min kısmına bñ-reyb ü Ėalel

Mesned-i şerm ü hayâ oldı mahal

95. Lutf ile çün nażar itdi aña Hâķ
Dökdi ruhsâresi şerm ile Őarak
96. Oldı her bir Őarak katre-i ter
Rûh-ı pâķşze-i her peygamber
97. Kimi ervâh-ı şehşd ü şulehâ
Kimi de ehl-i takıy vü süŐeda
98. Şoñra ol nûr-ı Hudâ-yı müteöâl
Perverşş kıldı hezârân meh ü sâl
99. Tâ žuhûr eyleyicek heykel-i hâķ
Nażır idi aña çeşm-i eflâķ
100. ŐĖşık-ı talŐat-ı dşdâr idi ol
Matlaş-ı tâbiş-i envâr idi ol
101. Gelmedin Öâlem-i şcâde şafş
Şâh-ı kevneyn idi ol nûr-ı vefş
102. Mahżar-ı žât ü şífât olmuş idi
Žâtı âyine-i žât olmuş idi

FÎ MEDĖ-İ HAZRET-İ SULTĖN-İ KEVNEYN ŞALLĖLLĖHU ÖALEYHI
VE SELLEM

103. Şeh-i kevneyn-i Resûl-üs saķaleyn
Mâlik-i şerŐ ü imam-ül harameyn
104. Şûret-i Öâlem maŐnş-yş ezel
MaŐni-yi şûret şcad-ı milel
105. MecmaŐ-ı mażhar-ı evşâf-ı kemâl
Mażhar-ı mecmaŐ-ı ešnâf-ı celâl
106. Öillet ü gâyet-i şcâd ü şuver
Ėâyet-i Öillet-i ahkâm-ı ķader

107. Mebde-i neş'et-i âşâr-ı žuhûr
Menşe'-i lutf ü meserret ü ħubûr
108. Hey'et-i lutf-ı tecellî-yi cemâl
Peyker-i bâriķa-i şems-i celâl
109. Çün nüzûl itdi ħazî-ı ħâke
Gûy-ı eflâki aşub fitrâke
110. Necm-i Øadnân-ı ħumâyûn tâliØ
Oldı aķtâr-ı cihâna lâmiØ
111. Pür-füruØ itdi tecellî güneşi
Ufķ-ı sâĥa-i âl-i Kureşi
112. Sâyesi düşmemiş idi ferşe
Ĥilyesi lîk yazıldı Øarşa
113. Sâyesi sûret-i eflâk ü Øuķûl
Maĥz-ı envâr-ı tecellîdir ol
114. Sâyesi mihr-i cihan-tâb-ı felek
Pâyesi taĥt-ı muØallâ-yı felek
115. Kâmeti devĥa-i gülzâr-ı vücûd
Sâyesi şuØle-i dîdâr-ı şühûd
116. Olmadı kıadd-i dirâĥt-ı tûbâ
Ĥilye-i kâmeti gibi raØnâ
117. Sidre olmadıĥına aĥa Øad
Şâhid-i Øadldurur Cebrâ'
118. Vecĥ-i pâkindeki sîmâ-yı sürûr
Farab-ı cennet ü nev-ĥande-i ĥûr
119. Rûĥ-ı kıudsîye olub cismi maĥall
Yaraşur olsa cesm ü ebcel

120. Hilye-i cismine Øarş oldu meş◌
ØArş-ı maØnâdır o mañbûb-ı cem◌
121. Haste-i çeşmi olub hûri'l Ø◌yn
Gice oldu gözine ñuld-ı berr◌n
122. Şekl-i çeşmindeki vaşf-ı eşkel
Âhuvân-ı hâreme virdi sebel
123. Şaf-ı müjgânı siyâh ü ahdeb
Nâvek-endâz nişân-gâh-ı edeb
124. Mû-be mû birbirisi sehm-ı kazâ
Fayy olur sürØatine medd-i kazâ
125. Şekl-i ebrûsı ki olmuşdı ezec
Mâh-ı nev gibi küşâde eblec
126. Kâbe kavseyn aña taØb◌r oldu
Kaşları vaşfına tefs◌r oldu
127. Hilye-i Øârız-ı pâki mehtâb
Fâķ-ı ebrûsı cihâna miñrâb
128. Eyledi sunØ-ı Hudâ-yı müteØâl
Gurre-i mâhı ol ebrûya mişâl
129. Vaşf-ı dendânı olub lû'lû'-i ter
Leb-i laØline numûne Kevşer
130. Böyle bir zât-ı ker◌m-üş şânıñ
YâØn◌ peygamber-i Øâl◌-şânıñ
131. Zikr ide midhâatini hayy-ı cel◌
Hilye-i pâki ola nażm-ı cel◌
132. Gâh-ide zât-ı şer◌fine kasem
Naķş ide ol kasem◌ levhâ kalem
133. Tâc-ı levlâk-ile taØż◌m oluna

- Hılķat-i pākine tekr◌m oluna
134. Nice vasf eyleyeyim evsāfıñ
Ĥaķ seniñ olmuş iken vaśśāfıñ
135. Eyledim gerçi nice cürm ü ĥatā
Midĥatiñde seniñ ey kân-ı Őatā
136. Eyerim Őafvıñı her laĥža üm◌d
İtme cūd-ı keremiñden nev-m◌d
137. Ĥilye-i pāki ki nażma kuvvet
Gerçi yok bende buña ehliyyet
138. Nice ehliyyet ola bende buña
Olıcaķ rahzenim nefis ü hevā
139. Eyle bu bendeñe lutfıñ taĥś◌ś
İt gir◌bânımı ġamdan taĥl◌ś
140. B◌-kesim ĥâlîme imdād eyle
Ĥâkimâ bendeñi dilşâd eyle
141. Tâ ki turduķça bu nüh tâķ-ı Őalâ
LâmiŐ olduķça meh ü necm ü semâ
142. Nâzil olduķça taĥiyyât ü selâm
Ravza-i pākiñe ey Faĥr-i Enâm
143. Rûşen olduķça ola çarĥ-i bülend
Ĥâk-i dergâh-ı recâya peyvend
144. İde bizżât bediŐ-üs simât
Nice biñ kerre taĥiyyât ü şalât
145. Āl-i aşĥâbına bil- cümle temâm
Ola her laĥža şalât ile selâm

KÂNE ŞALLĀLLĀHU ØALEYHİ VE SELLEM RUBØATEN LEYSE
Bİ'Ŧ-ŦAVİL VELĀ Bİ'L- KĀŞR

146. Kadd-i raŦnâ-yı şehin-şâh-ı cihân
YaŦni ol gül-bin-i gülzâr-ı cinân
147. İŦtidal üzre idi hûb ü latıf
Reşk-i tûbâ idi ol kadd-i şerif
148. Kadd-i mevzunla ol nûr-ı behîş
Bâğ-ı şunŦa dikilen serv-i sehîş
149. Oldı gûyâ elif-i vaĥdet-i zât
O gül endâm-ı tecellî ĥarekât
150. Kâmeti oldığına ĥadd-i vasat
Vâsıta oldığıdır Ĥaĥķa faĥat
151. Bân-ı gülzâr-ı risâletdir o kadd
Böyle ĥalk itmiş anı ferd ü Şamed

VE ØAN BERĀ' BİN ØĀZİB (RAĐİYALLĀHUØANHU) VE HÜVE İLE-
Ŧ ŦAVLİ AĤREBU VE FÎ RİVĀYETİN ØABDULLĀH BİN EL-İMĀM
AĤMED İNNEHU ØALEYHİ- Ş-ŞALĀTE VESELĀM FEVĤA-R
RUBØATİ VE ØAN ØĀİŞE RAĐİYALLĀHUØANHA KĀNE
YUNSEBU'R RUBØATİ VE ØAN EBÎ- HĀLE RAĐİYALLĀHUØANHU
KĀNE
EŦVALE MİNE'L-MERBUØ VE AĤŞARA MİNE'L-MÜŞEZZEB

152. Bu rivâyet ider anı izhâr
Ki ola kadd-i Nebiy-yi Muĥtâr
153. İre Ĥaĥ ĥadd-i vasatdan etval
RubØadan olmaya hem dâĥ eĥal
154. Eyleyenler bu maĥalde tedĥķ
Eylemiş beyne-hümâyı tevĥķ

155. İki bâlâ kıadd arasında meger
Olsa idi eger ol Faḥru'l-beşer
156. Görinürdi ikisinden bâlâ
Vasat-ül kıadd iken ol sidre-nümâ
157. Düş-ı pâk ۞ zesi hengâm-ı kuşûd
Hem-niş ۞ ninden olurdi memdûd
158. Ө İzz ile münferiden itse ħırâm
Görinürdi vasat-ül kıâme temâm
159. Vasat-ül kıâme idi gerçi Resûl
Muşciz idi kıadd-i raşnasına ol

VELÂ BÎ'L-EBYAŻU'L- EMHAQ VELÂ BÎ'L-EDEMİN VE ӨAN ENES
BİN MÂLİK RAĞİYALLÂHU ӨANHU KÂNE SALLÂLLÂHU ӨALEYHİ
VE SELLEM EZHERE'L LEVNİ VE KÂNE EBYAŻA MELÎHU'L-
VECHE

160. Ezherü'l levn idi ol Faḥr-i cihân
Bir gül-i tâze idi rûyı hemân
161. Sûd gibi olmadı aq ü emhaq
Pek siyeh-çerde degildi mutlak
162. Rûy-ı pür-tâbı degildi esmer
Gül-i raşnâ gibi idi ezher
163. Matlaş-ı nûr idi ol vech-i cem ۞ l
Yüzine Өaşık idi Cebrâ'il
164. Żâtını kılmış idi çünkü Ħudâ
Muşhaf-ı ħüsn-i tecell ۞ -yi behâ
165. Pür kudretle olunmuş taşv ۞ r
Sûre-i Nûr'a cemâli tefs ۞ r
166. Şems-i envâr idi ol pâk-ceb ۞ n

Şeb-çerâğ-ı hârem-i Øilliyyin

167. Hâyet-efzâ idi ol vech-i şabﻻﻩ
Hûb-rû-bân-ı cihân içre meslﻻﻩ

VE RAVÂ EL-BEYHAQÎ ØAN ENES BÎN MÂLÎK RAÐIYALLÂHU
ØANHU KÂNE: EBYAÐA BEYÂÐUHU İLE-S-SÜMRETİ VE ØAN İBNİ
ØABBÂS (RAÐIYALLÂHU ØANHUMA.) KÂNE LAHMUHU VE
CİSMUHU AHMERA İLE'L-BEYÂÐ (SALLÂLLÂHU ØALEYHİ VE
SELLEM) (ES-SÜMRET:KARA YAÐIZ BUGDÂY AÑLU OLMAÐ
MİN KARA PERİ)³⁰

168. İhtilâf eylediler çünki ruvât
Böyle der müttefik-i ehl-i şikât
169. Sümrete mâ'il olan Øârız-ı hûb
Olmuş idi yine humretle me'sûb
170. Gül-i rüyında olan reng-i sefﻻﻩ
Humret olurdu beyâzında bedﻻﻩ

VE LÂ BÎ'L- CAØDÎ'L-KİFAF VE LÂ BÎ'S-ŞABT

171. Böyledir çünki rivâyât-ı şahﻻﻩ
Mûy-ı dil-cûy-ı şehin-şâh-ı faşﻻﻩ
172. Ne kıvırcık idi gâyet ne dırâz
Bu iki vaşıfdan oldu mümtâz
173. Zülf-i müşgﻻﻩn-i dilârâsı anıñ
Nûr-ı çeşmiydi şeb-i İsrâniñ
174. Oldı âşüftesi âsûde iken
Dil-i hûn-âbe-i âhû-yı hutun
175. Oldı zencﻻﻩr-i dil-i rûhânﻻﻩ
Târ-ı gﻻﻩsû-yı Øabﻻﻩr-efşânﻻﻩ

³⁰ 1224 No'lu Nûsha Der-Kenar

VE MÂ KÂNE FÎ RE'SİHİ LIHİYETİHİ ØİŞRÛNE ŞAØREten
 BEYŽA'E
 VE ØAN ENES (RAĞİYALLÂHU ØANHU) LEM YÜŞENNİHULLÂHU
 Bİ'Ş-ŞÎBİ (SALLÂLLÂHU ØALEYHİ VE SELLEM) TESLÎMEN KEŞÎRÂ

176. Böyle nakl itdi ruvât-ı ümmet
 Nükte-güyân-ı şikât-ı millet
177. Liñye ü re's-i şerñfinde sefñd
 Az idi fil-meşel itseñ taðdñd
178. İtmedi anı Ĥudâ Øızz ü cell
 Ĥâlet-i Øârıza-i şñbe mañal
179. Şñbeden gerçi olunmazsa nüfûr
 Anda fil-cümle gelür tabða fütür
180. Žâtını çünki Ĥudâ kıldı ĥasen
 Şñbe olmadıdır müstañsen

VE KÂNE SALLÂHU ØALEYHİ VE SELLEM ØÂŽÎME'L-CEMMETİ
 İLÂ ŞECMETİ ÜŽİNEYHİ VE FÎ BAØĐİ'R- RİVÂYATİ İLÂ KETFİYEHU
 EV MENKEBEYHİ EV YEĞRIBU MENKEBEYHİ
 (SALLÂLLÂHU ØALEYHİ VE SELLEM)

181. Böyle naql eylediler cümle fûññl
 Ĥıbret-âşâr-ı eñadñş ü nüññl
182. Kâmil-i müşg-i şefññ-ül ümmet
 Çoğ idi yağññ Øažñm-ül cemmet
183. Bağ-ı cennetde biten sünbül idi
 Cennetiñ sünbüli ol kâkñl idi
184. Ekşeri kâküline ol mâh-mişâl
 Güş-ı pâkine iderdi irsâl
185. Târ-ı müşgñnini itse berdüş
 Âñ-yı cenneti eyler bññ-hüş

186. Leyle-i Kadr idi ol zülf-i siyâh
Vezzuhâ pertev-i rûyına güvâh

VE KÂNE SALLÂLLÂHU ØALEYHÎ VE SELLEM ØÂŽÎME'L-HÂMETÎ
ÎŽÂ TEFERRUKAT ØAĞÎSTEHÛ FARĖAHÂ VE ÎLLÂ FELÂ
YUCÂVÎZU ŞAØRUHU ŞAĖMETE ÜŽİNEYHÛ ÎŽÂ HÛVE
VEFERRAHÛ

187. Mest-i medhûş-ı cemâl-i ezel
Ėüb-rûyân-ı ciĖânıñ güzeli
188. Vaşf iden Ėilye-i Øâl-nesebin
Didi bu vech ile ol zû'l-Ėasebiñ
189. Ser-i iclâlini ol Ėayy ü ØAlm
Žât-ı vâlâsı gibi itdi Øažm
190. YaØni ol re's-i Ėümâyûn-ı şerf
Rûy-ı Ėulkında Øažm idi latf
191. CemØ idüb müyını semt-i gûşe
Ėayret-efzâ idi âql ü Ėûşe
192. Ėâğıdub gâh o Øanber-şikeni
Eyler âşüfte Ėazâl-i Ėuteni
193. Ekşer ol kâkül-i Øanber bûyı
Dört bölük eylemek idi Ėüyı
194. İki bölügi inüb gûşına dek
İrüşür ikisi tâ dūşına dek
195. Târ-ı žülfünden ider taşra žuhûr
Gerdeninden görinen lemØa-i nûr
196. Berķ urub Øâleme ol nûr-ı žiyâ
ØÂşıkıñ çeşmine virirdi cilâ
197. Leyle-i zülf-i Øab-efşânı
İtdi mecnûn dil-i insânı

198. Degil insân aña âşüfte melek
Döner Ŗaşķ ile bu nüh çerh-ı felek
199. ŖAnbern turrâsınıñ her târı
Felegin kevkeb-i gnsû-dârı

KÂNE SALLÂLLÂHU ŖALEYHİ VE SELLEM EZHERE'L-LEVNI
VESİŖA'L-CEBÎN

200. Böyledir naķl-i şarh-i eşher
İtdiler böyle rivâyet ekşer
201. Ezhere'l-levn idi sultân-ı rûsul
YaŖni pek aķ idi ol Ŗârız-ı gül
202. Şafvet üzre idi beyâzı ammâ
Humret-ül vedd idi ol mâh-liķâ
203. Dañ ol cebhe-i pür-nür-ı hûbûr
O meh-i enver smâ-yı sürûr
204. VüsŖat üzre idi o mehtâb-ı şühûd
Mevc-i envâr-ı melâ'ik mescûd
205. Şafhasında o cebniñ mersûm
Kâlem-i kudretle naķş-ı Ŗulûm
206. LemŖa- pâş olmada ol nur-ı cebn
Muşhaf-ı hûsnüne âyât-ı mübn
207. ŖĖleme eyler idi bañş-ı ziyâ
Farı envâr ile ol cebhe-küşâ

EZECCÜ'L-HAVĖCİBİ SEVĖBİŖ FÎ ĖAYR-İ KİRĖN
(EL KİRĖN: BE-FETHİ'- RĖİ VE HÜVE İKTİRĖN TARAFEYİ'L-
HAVĖCİBÜ VE'Ş-ŞEVĖYİŖ CEMŖA SĖBİĖATE VE HÜVE
KEŞRETÜ'Ş-ŞİŖRİ Fİ'L-HAVĖCİB)³¹

³¹ 1224' No'lu Nüşa Der-Kenar

208. Böyle naql eyledi erbâb-ı nûkûl
Ya'ni ebrû-yı dilârâ-yı resûl
209. Şöyle ra'îdâ idi bâr ۞ ü siyâh
Ki anıñ mişli idi ğurre-i mâh
210. Mûy-ı ebrûsı idi gerçi füzûn
Hâcibeyni degil idi maqrûn
211. Râ gibi hâncer-i ebrû-yı Resûl
Tâğ-ı şer'î idi cihâna meslûl
212. Ham-ı ebrûsına üftâde hilâl
Ka'be-i kurbda mihrâb-ı cemâl
213. Kıble-ğâh idi kaşı Cibr ۞ le
Medd-i Bismillâh idi tenz ۞ le
214. İtdi fermân-ı risâletde Hudâ
Şekl-i ebrûsını gûyâ tafrâ
215. Kaşları vaşfın idenler ta'hr ۞ r
Kâbe- kavseyn itdiler ta'vâb ۞ r
216. Ben didim itdi Hudâ Ölzz ü Cell
Matla'ı safâ-i dâvân-ı ezel
217. Cebhesi matla'ı envâr-ı vasi'î
İki ebrûsı nişân-ı tevki'î

BEYNEHÜMÂ ÖARAĞ YEDURRAHA'L-ĞAŽAB
(YEDURREHU:EY YEMLİHA EV YAĦRUKE'L-ĞAŽAB)
(EN-NEBÎL BE-FETHÂ.ŞÜMME KEŞTE ŞÜMME YÂD-I SÂKINETE
ULÛ HÛRMETLÛ KİŞİ. MİN KARA PERİ)³²

218. Vaşf idenler o şeh-i zû'l-haseb ۞
Hâşim ۞-nesl ü Kureyş ۞ neseb ۞

³² 1224 No'lu Nûsha Der-Kenar

219. Didiler var idi bir ince tamar
Kaşları arasın itmişdi maḳarr
220. Gâh olub ol ki mṣzâb-ı celâl
Cûy-ı ḥiddetle tölardı fil-ḥâl
221. Žâhir olsa o rek-i pâk-i nebṣl
Ğazab ü ḥiddete olurdı delṣl
222. Nehy-i Ḥaḳ olmadıḡı yerde müdâm
İtmez idi ğazab ol Faḥr-i enâm
223. Kimseyi itmedi aslâ âzâr
Kendi nefsi içün ol nṣgû-kâr

AḲNÂ EL ØARNEYNİ LEHU NÛRUN YAḤSEBİHU MEN LEM
YETEEMMELHU EŞEMM
(ØARNEYN: MÛCTEMİØE'L-ĤÂCESİNİ MÂ TAḤTÎ OLAN
ELFÂZDIR)³³

224. Şekl-i bṣnṣ-yi celâlet efzûn
Mâh-ı rûyında latṣf ü mevzûn
225. Ḥûb ü matbûØ idi ğâyetde latṣf
Zṣnet-i hüsn idi ol elf-i münṣf
226. Semt-i ebrûya yaḳṣn bâlâsı
YaØni anıñ cihet-i aØdâsı
227. Nûr ile mümtelṣ olmağla şehâ
MürtefṣØ žann olunurđı güyâ
228. Bu celâlet ile o žât-ı kerem
Görinürdi nažar itdikde eşemm
229. Şanki ol bṣnṣ-yi raØnâ-heybet

³³ 1224 No'lu Nûsha Der-Kenar

Gonce-i lâle-i bâğ-ı cennet

230. Gūyiya kim elf-i vaḥdet-i zât
Şekl-i bān-ı-yi Ŗab-re'n-nefaḥât

231. Nefha-i būy-ı tecell-ı idi aña
Erc-i ṭayyib-i rızâ kurb-ı Ḥudâ

VE KÂNE(SALLALLHU ALEYHİ VE SELLEM) KE'ENNE'L-LİḤYETÜ
TEMLÂ'İ ŠADREHU SEHLE'L-ḤADDEYN VE FÎ RIVĀYETİHİ EL-
BEYHAḲÎ SEYLE'L- ḤADDEYN VE LEM YEKÜN Bİ'L-MUṬṬAḤAM
VE LĀ Bİ'L-MÜKELŞEM VE KÂNE FÎ VECHİHİ TEDVÎR TÎLĀŖLE'
VECHİHİ TELE'LÜE'L-ḲAMERÎ LEYLETÜ'L-BEDR
SALLALLĀHU ALEYHİ VE SELLEM

232. O ŧehin-ŧâh-ı ŧehen-ŧehânıñ
YaŖn-ı peygamber-i Ŗâl-ı-ŧânıñ

233. Liḥye-i pâk-i Ŗab-r-efŧânı
Müşg-sây idi Ŗaceb nūrân-ı

234. O meḥâsin ki anıñ s-ınesine
Berḳ ururdu gümüş âyinesine

235. Gül gibi çün o zeneḥdân-ı lat-ıf
S-ıb-i Ŗ-câz idi ḥılḳatde ŧer-ıf

236. Giyeh-i mihr idi ol liḥye-i pâk
Çemen-i gülŧen-i bağ-ı levlâk

237. Ruḥ-ı pür-nūr-ı ḥab-bü's ŧeḳaleyn
Vaŧf idenler didi sehlü'l ḥaddeyn

238. Lahm-ı pâk-ıze-i ruḥsâr-ı es-ı
Ne ziyâdeydi naḳarda ne ḳal-ı

239. Beyhaḳ-ı didi es-lü'l-ḥadd aña
Sehl-i ḥaddür dimek olur maŖnâ

240. BaŖzı râv-ı-yi ŧemâ'il daḥ-ı dir

Vech-i pâkiñde var idi tedv✎r

241. Yoğ idi vechine manend ü şeb✎h
Vechi yok itmede mâha teşb✎h
242. Yüzi mir'ât-ı cemâl-i Hâk idi
Žâtıñ envârına müsteğrak idi
243. Vech-i pâkindeki nûrı her ân
İdüb etrâf-ı cihâne lemŖân
244. Nitekim bedr-i cihan-tâb-ı semâ
Virür etrâfa nice nûr-i žiyâ
245. Rûy-ı pâkinde anıñ şuŖle-i nûr
Gün gibi Ŗâleme eylerdi žuhûr
246. MatlaŖ -ı nûr idi ol şems-i hüdâ
Maşrıq-ı feyz-i cihan-tâb-ı žiyâ
247. Hâsılı hüsnüne olmazdı naž✎r
Pür-fürûğ olmada mehtâb-ı mün✎r

ŽALÎŖE'L-FEM MÜFLECÜ'L-ESNÂNI VE FÎ RIVÂYETİ EFLECÜ'Ş-
ŞİNÎN İZÂ TEKELLEME YERÂ KENNÜRİ YAHRİCU MİN
ŞENÂYÂHU SALLALLÂHU ALEYHÎ VE SELLEM

248. Hikmet ol laŖl-i lebe mülhem idi
Dehen-i pâki žal✎Ŗe'l-fem idi
249. Gūyiyâ müşg-i fem-i pâk-i resûl
Gonce-i gülşen-i Ŗ✎câz idi ol
250. Hem o pâk✎ze mübârek dendân
Deheninden ider idi lemŖân
251. Âb-dâr idi vü berrâk ü sef✎d
LemŖasından olub envâr-ı bed✎d
252. Dürc-i laŖlinde şenâyası anıñ

Seyrek idi o şeh-i devrânîñ

253. Öİzz ü devletle tekellümde iken
Dürr-i dendânı olub şuÖle-fiken
254. Der ü dñvâre virir nûr-ı ziyâ
Mütebessim ola ol bedr-i zehâ
255. Dürr-i şehvâr idi ol gevher-i pâk
Buldı anıñla şeref tâk-i erâk

EV ÖACCİ'L-ÖAYNEYN VE ÖAN ÖALÎ KERREMALLÂHU VECHE
KÂNE SALLALLÂHU ALEYHÎ VE SELLEM ESVEDU'L-ĤADFETİ VE
FÎ
RİVÂYETİ KÂNE ENCEL VEÖAN CÂBİR BİN SUMRÂ EŞKELÜ'L-
ÖAYN VE KİYLE Lİ'S- SEMMÂK VE HÜVE-L MERVÎ ÖİNDE MÂ
EŞKELÜ'L-ÖAYN FEKÂLE FAVÎLÜN ŞAKK-UL ÖAYN SALLALLÂHU
ALEYHÎ VE SELLEM (EL-ENCİL: BÎ-N NÛN VE'L- CÎM ŞAKKU'L-
AYN)³⁴

256. Siyeh-i çeşm-i Ĥudâ bñn-i Resûl
Pek siyâh idi latñf ü maķbûl
257. Mest-i şahbâ-yı tecellñ-yi icmâl
ÖĀşıķ-ı nûr-ı cemâl-i müteÖâl
258. Siyeh-i çeşmi süveydâ-yı derûn
Nigehi baÖiş-i sevdâ-yı cünûn
259. Kühl-i mazağla olmuşdı siyâh
ÖAyn-ı Öibretle olunsaydı nigâh
260. BaÖzılar didi ki olmuşdı sehel
Nergis-i çeşm-i siyâhı encel
261. VäsñÖü's-şakķ idi yaÖnñ mergûb
Çeşm-i âhû gibi tûlânñ vü ĥûb

³⁴ 1124 no'lu nüsha der-kenar(bu tür açıklamalar 5586 no'lu nüshada yok Bu nedenle bu nüsha şâirin kendi kaleminden çıkmış olabilir.)

262. Eşkelü'l-Öayn idi didi Câbir
Böyledir maÖnâ-yı eşkel žâhir
263. Ki beyâzında ola ħumret-i dâl
Böyledir mest-i mey-i cam-ı vişâl
264. MaÖna-yı eşk ile didi Semmâk
Ki odur râv❧-yi ehl'i-idrâk
265. VâsiÖü's-şakka ki didi encel
Hem bu maÖnâya dimişdir eşkel
266. Ĥayret-efzâ idi ol nūr-ı başar
Lutf ile eylese tevc❧h-i nažar
267. Dil-şikâr idi o şehbâz-ı cihân
Lâne-i Öarşı iderdi tayran
268. Mest-i şahbâ-yı nigâh-ı Cibr❧
Çeşm-i âhūsına dil-beste Ĥal❧
269. Kurret-ül Öayn ġazalân-ı berr❧n
Ĥaste-i çeşmi idi ħüre'l-Öıyn

EHDEBU'L-EŞFÂR

270. Didiler râv❧-yi âşâr ü üsûl
YaÖn❧ müjgân-ı saf-ârâ-yı Resûl
271. Hem siyâh idi sık idi vü dırâz
Târ-ı ġ❧suları gibi mümtâz
272. Şahid-i leyle-i miÖrâc idi ol
Kühl-i mazağ ile olmuş mekhûl
273. Mülk-i cân-ı dil-i ħūrâne meger
Nâvek-i nâz idi ol kirpikler
274. Nevk-i müjgânına olmuşdı nişân
O şehin-şâh-ı cihânıñ dil ü cân

275. Gird-i çeşminde o müjgân-ı siyâh
Mû-be mû Øaklı iderlerdi tebâh
276. Çeşm-i şehbâzına iki per idi
Şehper-i Øişve ile hem-ser idi
277. Müje-i nergis-i raØnâ-yı Resûl
Şayd-ı şür eyleyen âhû idi ol
278. Kühl-i zât-ı-yi tecell evvel
İtdi ol nergis-i nâzı ekhel
279. İktiâhal itmese idi farazâ
Ekhelü'l-Øayn idi ol nûr-ı Hudâ

KÂNE ØUNİKİHI CEYYİD DEMYETE FÎ ŞAFÂİ'L-FİZZATİ

280. Hılye gûyân-ı cemâl-i Nebev
Vâsıfân-ı siyer-i Mustafav
281. Didiler gerden-i mahebûb-ı cel
Simden aķ idi berrâķ ü cem
282. İØtidâl üzre idi hub ü latf
Şâf ü matbûØ idi ğâyetde şerf
283. Didiler ol Øunķ-ı berrâkâ
Nûrdan şemØa idi âfâkâ
284. Eymen-i gerden-i rıķķıyyet aña
Meh-i KenØân ise baķmam meşelâ
285. ØÂlemiñ gerdenine minneti tavķ
Şehd-i lutfı dehen-i Øâleme zevķ
286. İtdi ser-kerem o cihân sultânı
Hâşre dek nûh-felek-i gerdânı

287. Hâşsılı hûsn-i gülû- sūzı anıñ
Zübde-i şunŎı itdi Mevlânıñ

MUŎTEDİLÜ'L-HULQI BĀRİN MÜTEMĀSEK

288. Didiler cümle ruvât-ı ümmet
YaŎn ol şâhib-i dñn ü millet
289. Mütenâsib idi âŎzâları heb
YaŎn hılkatde şerfü'n-neseb
290. Kuvvet-i nâm ü şecâŎatle temâm
Halk olındı beden-i Fâhr-i Enâm
291. Gül gibi cismi tarâvetde idi
Kuvvet-i nâm ü şecâŎatde idi
292. YâŎni anda yoğ idi istirhâ
Mütemâsik idi cümle ağızâ
293. Gelmedi cismine hiç zaŎf-ı fütür
Halk anı itdi bu hâletden dūr
294. Böyle nâkl eyledi Aşhâb-ı Kirâm
Bu idi muŎcize-i Fahr-i Enâm
295. Cism-i pâkinde ki nirdi vü kuvâ
Yetmiş âdem kadar idi meşelâ
296. Hâsılı hılkat-i âŎzâ-yı şerf
Ter ü tâzeydi bu kuvvetle latf

ŎARİZE'Ş-ŞADRİ SEVĀÜ'L-BATNI VE-Ž-ŽAHR VE-Ş-ŞADR

297. Zübde-i rütbe nişñnân-ı şudūr
Hilye güyân-ı niğâb-ı cumhūr
298. Didiler olmuş idi şadr-ı Neb
Sñmden bir gümüş âyine gibi

299. Hem Øarﺉž idi latﺉf idi vesîØ
Genc-i râz itdi anı Hallâk HâdﺉØ
300. VüsØat-ı şadr-ı şerﺉfi maØlüm
Şıgđı zﺉra añña esrâr-ı Øulüm
301. Sﺉne-çâk itdi mehi Øaşkı ile
Dağ-ı pür-dildir anıñ şevkı ile
302. Şikem-i pâk ile ol žahr-ı şerﺉf
Şadr-ı pâki gibi hem-vâr ü latﺉf

BAØİD MÂ BEYNE'L-MENKEBEYN ŽAĦMÜ'L-KERĀVİS

303. Böyledir müttefık-ı ehl-i nüķül
Ki ser-i düş-ı hümayün-ı Resûl
304. Sâ'ire nisbet ile Øâžam idi
Yaśśı yağırnlı idi efĥam idi
305. Hem daĥﺉ rükbeleri mirfaķ ile
Žaĥm idi ĥılķati emr-i Ħaķ ile
306. Ser-i düşı arası oldu baØﺉd
YaØni etvâr-ı şehâmetde mezﺉd
307. Ħılķat-i pâki şecﺉØü'l-etvâr
Cism-i pür-nûrı cesﺉm ü hem-vâr

ENVERÜ'L-MÜTECERRİDİ ECRİD ŽŪ-MESREBETİ VE FÎ RİVĀYETİ ET-TİRMÎZÎ DAĶİĶÜ'L-MESREBETİ MUVAŞŞALUN MÂ BEYNE'L -LEBBE VE-S-SŪRRE BE-ŞAØRİ YUCRİ KE-L- ĦAĦĦİ

308. Ten-i pür nûr-ı Ħabﺉb-i Ekrem
Müydan Øârﺉ idi derler hem
309. Mütecerrid idi mevzün bedeni
Sﺉmden şâf ü beyâž idi teni

310. Beden-i pâkini itmişdi Hüdâ
Nûrdan serd-i berrân-i ra'înâ
311. Berg-i gülden da'îr nâzik-ter idi
Senem-i cennet ile hem-ser idi
312. Şanki mir'ât-ı tecellîydi temâm
Bağsañ ol âyine-i nûr-ı endâm
313. Var idi bir hâtt-ı ra'înâ mûdan
Sürre-i pâkine dek şadrından
314. Çekilüb sâ'ne-i billûr üzre
Hâtt-ı müşğân idi kâfûr üzre
315. Elf-i va'hdet-zât idi o hâtt
Kilk-i kudret ânı yazmadı fa'kat

EŞ'ÖARA'Z-ZİRÂ'ÖEYN VE-L-MENKEBEYN VE-E'ÖÂLÎ'S-ŞADRI
FAVÎLÜ'Z- ZENDEYN RA'ÎHABÜ'R-RÂ'ËETEYN

316. Da'îr ol seyyid-i Öâlî hasebiñ
Yâ'Ön ol şâh-ı Kureyş nesebin
317. Ser-i düşî ile bâzû-yı şer'f
Da'îr hem sânesi fev'künde lat'f
318. Muylar var idi anda dediler
Giyeh-i müşğ idi yâ'îd Öanber
319. Hüsni hil'katde bu evsâf-ı cemâl
Favr-ı matbû'îna olmuşdı delâl
320. Didiler dâ'îr o nûru's-şekaleyn
Vâkı'â oldu tav'le'z-zendeyn
321. Fuşâhâ dirler anıñ birine gû'Ö
Birisine da'îr dirler ger sû'Ö

322. Ğayre nisbetle tavᵛı idi sehl
Böyle ħalk itdi Ĥudâ Ølzz ü Cell
323. Ĥüsn-i bâzûda budur ħılķat-i ĥûb
Ki ola her Øuzvı Ĥabᵛıbiñ mergûb
324. VâsiØü'l-kef idi ol şâh-ı kerem
Kef-i pür cûdı semâdan ekrem
325. VâsiØ idi o kef-i ebr-i Øatâ
Oldı her ķatresi Øummân-ı seĥâ
326. Her bir engüşti-iØ atâya nesebi
Çeşm-sâr-ı kereme lûle gibi
327. Barmağından akıdub âb ü revân
Oldı sᵛr-âb-ı Øatâsı Øatşân
328. Ķulzüm-i lutf idi çün ol kef ü dest
Baĥr-i fażfâz-ı semâĥat-peyvest
329. Hem vesᵛØ idi laĥᵛm idi şerᵛf
Ĝâyetü'l-ĝâye nüØümetde latᵛf
330. Lᵛnet-i dest-i şerᵛfinde enes
Aña mânend-i ĥarᵛr itmedi mes
331. Ķadem-i pâk seØâdet-i maķdem
Lᵛnet-i destine mânend idi hem
332. Nûr-ı çeşmim olan ol pây-ı teref
Virdi Øarş ü felege zᵛb ü şeref
333. Başmasa Øâlem-i imkâne ķadem
Žâhir olmazdı bu şaĥrâ-yı Øadem

VE KÂNE (ŞALLALLĀHU ØALEYHİ VE SELLEM) SĀYİLÜ'L-EṬRĀF
ĤAMŚĀNİ'L- AĤMAŚİN

334. Râviyân eylediler böyle beyân
Ki ser-engüş-t-i Resûl-i Yezdân
335. Kalem-i şunÖ idi mevzûn ü latf
MuÖtedil hilkat-ı raÖnâsı şerf
336. Gūyiyâ ol kef-i pūr cūd-ı kerem
Nūr idi rāhesi engüş-k kalem
337. Seyelân-ı kereme mâ'il idi
Kân ü deryâ o kefe sâ'il idi
338. Vasat-ı pây-ı şerf-i ekrem
Hamś idi yire tokunmaz idi hem
339. Tūde-i Öanbere baśaydı eger
Eylemezdi h-ç aña naķş ü eśer
340. L-k vužuÖ eylese bir senge kadem
Eśeri anda nümū-dâr idi hem

MESÎHÜ'L-KADEMEYN YENBŪ ÖANHÜMÂ EL-MÂ' İZÂ ZÂLZÂL
KALÖA VE YÜMNÎ HEVNEN NÂ- ZERİÖÜ'L-MEŞİYYETİ İZÂ
MEŞER KEENNE MÂ Bİ HAFFIN MİN ŞABEB

341. Didiler hem dañi ol pây-ı şerf
Emles ü leyyin idi hūb ü latf
342. Meşy iderken kadem-i pâki hemân
Şanki âb üzre seriÖü'l-cereyân
343. Yire sürmezdi mübârek pâyın
KalÖ idi meşyide aña âyın
344. İrtifâÖ üzre ider itse hırâm
Yire sürmez ayağın Faħr-i Enâm
345. Hem śalınmazdı o şir-n-reftâr
Yürise žâhir olur hilm-i veķâr

346. Meşy-i pâkinde idi hûn ü Øifâf
Eylemişler bunu taḥḳḳ eslâf
347. VasiØü'l-ḥatve idi meşy-i Resûl
Şık adım atmayub olmazdı Øacûl
348. Bu seknetle Øadâletle Ḥudâ
Meşyine virmiş idi ḥüsn ü behâ
349. Daḥi ol naḥl-i tecell-yi endâm
Öñüne mâ'il idi etse ḥırâm
350. Meşy-i erbâb-ı ḥamiyet bu imiş
Ḥâlet-i şerm ü seknet bu imiş

VE İZÂ İLTİFATİ İLTİFATEN CEMİØÂN ḤÂFAŞE'Ṭ-ṬARAFİ
NAẒARUHU İLE'L ARẒİ EṬVALU MİN NAẒARİHİ İLE'S-SEMÂ
' CÜLLÜN NAẒARİHİ'L-MELÂḤATİ

351. Ol nihâl-i çemen-i şerm ü ḥayâ
Serv-i gülzâr-ı ferâd-s-i vefâ
352. İltifât eyleye bir şaḥsa eger
Beden-i pâki ile cümle döner
353. YaØni bir şey'e nigâh itse o mâh
Çevirüb gerdenin itmezdi nigâh
354. Bu sıfat çünki olurmuş her bâr
ManiØ-i heybet ü iclâl ü vaḳâr
355. Zâtına virmedi Ḥaḳ b-şek ü reyb
Hiçbir ḥâlet ile vaşmet ü Øayb
356. Eylemezdi daḥi ol nûr-ı başar
Gayriler gibi her etrâfa naẓar
357. Ḥâfızü't-tarf idi ol nûr-ı Ḥudâ
Müteemmil idi her dem gûyâ

358. Farf-ı çeşmiyle olan hîfz-ı nigâh
Fikr-i müstevcib olurmuş her gâh
359. Oldığıyçün o gül endâm-ı hayâ
Gonce-i gülbün-i gülzâr-ı vefâ
360. Sûy-ı eflâke nigâh itse eger
Şerm ider gonce gibi ol gül-i ter
361. Bu sebebdan anıñ oldı dâ'im
Manžar-ı çeşm-i teri hâk-i evim
362. Ekşeriyâ nažar-ı pâki anıñ
Fikr idi şanÖatı çün mevlânıñ
363. Hâsılı dâ'b-ı mülûkânesiniñ
YaÖni âyñn-i emberânesiniñ
364. Nice mümkün ide tağrñ ü beyân
Vaşfınıñ biñde birini insân

YESÛKA AŞHÂBEHU VE YÛBEDDİRÜ MİN LEFÎ BÎ'S-SELÂM VE
KÂNE YEĞÛLU(SALLALLÂHU ÖALEYHİ VE SELLEM) HÛLLVUN
UŽHURÎ LÎ'L- MELÂİKETİ

365. Bu idi Öâdet-i mañbûb-ı enâm
İder aşhâbınıñ ardınca hırâm
366. Öñce yürür idi aşhâb-ı güzñ
Gelür ardınca o şâhen-şâh-ı dñn
367. Bed' iderlerdi selâma her gâh
Gördigi mü'mine ol nûr-ı İlah
368. MâniÖ olmazdı anıñ rifÖatine
YaÖni taÖlñm idi bu ümmetine
369. Şaf-ı eflâk olur ardınca hırâm
ÖAzm-i râh itse ger ol Fağr-i Enâm

370. Cebrâ'il gâşiye-berdüşı anıñ
 ØAvn'i-Hak hem-reh ü hem-düşı anıñ
371. Siyeh-i mülki sürüşân-ı melek
 Her gören dir aña el-gurret ü lek
372. Mevkib-i nusreti şurân-ı humât
 Âl ü aşhâbı dilurân-ı kumât

BEYNE KETFİYEHU HÂTEMÜ'N-NÜBÜVVETİ VEHÜVE HÂTEMÜ'N-
 NEBİYYİNE ECVEDU'N-NÂSİ ŞADREN

373. Böyledir müttefik-ı cümle şikât
 YaØni tañkık-i ehâdîs-i ruvât
374. Ketefeyni arasında o şehiñ
 YaØni sağ cânibe akreb o mehiñ
375. Var idi mühr-i nübüvvetle hitâm
 Hâtimü'r-Resûl idi ol Fañr-i Enâm
376. Vâsf-ı pâkinde didi ehl-i nükül
 Bir büyük hâl idi ol mühr-i kâbûl
377. Şaruya mâ'il idi rengi sehel
 Böyle halk itdi Hüdâ Ølzz ü Cell
378. Müylar var idi müjgân-esâ
 Dik turub çevresin almışdı şehâ
379. İhtilâf üzre rivâyât-ı keşur
 Hey'et-i şekl-i şerfinde şehur
380. Kimisi sañh-ı bedenden bâhir
 Ğudde-i lahm idi didi žâhir
381. Humrete rengi anıñ ma'il idi
 Nice aşhâb bunı kâ'il idi

382. Rengi reng **ن** **ن** olub hûmret ü âl
Oldı hem râ'idesinde **ن** **ن**çe hâl
383. Hâller üzre olub müy-ı lat **ن** **ف**
Hâsılı böyle idi mühr-i şer **ن** **ف**
384. Ecvedü's-sâdr idi ol Faḥr-i Ümem
Ya'Öni şadrında idi cûd-ı kerem
385. Ecvedü'l-ḳalb dimekdir ya'Ön **ن** **ن**
Ecvedü's-sadrda olan ma'Ön **ن** **ن**
386. Şadr-ı şaḳ olmağın ol Faḥr-i melek
Geldi ḥaḳḳında "Elem neşrah lek"
387. Hâḳ bunıñla aña tekr **ن** **م** itdi
"Âyet-i Şiraḥ" la ta'Öž **ن** **م** itdi

VE AŞDAKU'N-NÂSİ LEHCETEN VE EBYENEHÜM ØARÎKETÜN VE
EKREMEHUM ØAŞÎREten MEN RÂIHU BEDÎHETEN HÂBEHU VE
MEN HÂLETUHU MAØRÎFETU AĤABBETHU YEĞÜLUNÂ ØİNDE
LEM İR-ĖABLEHU VELÂ BAØDEHU MİŞLE

388. Eşdağa'n-nâs idi ol Faḥr-i Cihân
Lehce-i pâkine Øâlem ḥayrân
389. CâmiØ-i ḥüsn-i edâ idi faş↗ḥ
Ḥüsn-i güftârı belâgatde şar↗ḥ
390. ØÂlim-i cümle mezâyây ü lügât
MuØciz-intâķ ü bedâyiØ-kelimât
391. Ḥüsn-i güftârına ḥayran fuşâḥâ
MışķaØ-ı mâdere sebḥ-ı bülegâ
392. Nutķ-ı şir↗ni bel↗ğ-i mergûb
Gelse güftâre ider cezbe ķulûb
393. TabØ-ı matbûØ-ı şer↗f ü elyen
Ḥulk-ı memdûḥı lat↗f ü aḥsen

394. ƦabŖ-ı pāk➤zesi mecbŭl ũ dād
Ŭlfet ũ śıdk ũ vâlâya muŖtād
395. Dŭdmân-ı kereme genc-i Ŗatâ
Gŭl-i nev bâde-i eñâ-yı seña
396. Zŭbde-i dŭde Ŗadnân-ı kerem
Nesl-i Hâşimden olan pāk-şiyem
397. Heybet-i Ĥaķ aña virmiş iclâl
Žât-ı Ŗâl➤-şiyemi Ŗayn-ı ĥelâl
398. Bi'l-bedihe gören anı evvel
Ĥavfe olırdı dil ũ cânı mañall
399. Heybeti dilde olırdı muĥkem
Nutķa kıalmazdı anıñ kudreti hem
400. L➤k hem-celis olub Ŗişret ide
O şehin-şâhla kim ŭlfet ide
401. Şefef ũ ĥayyi olırdı müzdâd
Kulluğundan olamazdı azâd
402. Dŭd-ı Ŗaşķına olub efgende
Olur ol şâh-ı cihâna bende
403. Ol ki olmuşdı Ĥudâ mañbŭbı
Nice olmaya cihân mecżŭbı
404. Yâ nice ola aña şibh ũ meş➤l
Ĥaķ TeŖâlâ anı ĥalk itdi cem➤l
405. Ĥalk ũ ĥılķatde bulub ĥŭsn-i niżâm
MaŖni ũ sŭretini itdi temâm
- ĤĀĤĪMETÜ'L-KĪTĀB
406. Ey kerem-kâr-ı şehinşâh-ı Ŗatâ

- Ey himem-kâr-ı Hüdâvend-i seḥâ
407. Nažar-ı lutfiḥa muḥtâc Ŗâlem
Dest-i iḥsânıḥa peyveste kerem
408. Saḥa mensûb olan ey nûr-ı Hüdâ
Olur elbetde sezâ-vâr-ı Ŗatâ
409. Ḥâk-i dergâhına üftâde olan
Olur elbetde şeh-i mülk-i cihân
410. Eyledim cûrm ü kuşûr bḥâdd
Eyle lutfiḥla baḥa Ŗafv ü meded
411. Nice ḥaddim ola taḖrḥf itmek
Ḥilye-i pâkiḥi tavḥḥf itmek
412. Vaḥf-ı pâkiḥ seniḥ ey nûr-ı cemḥl
Yine Allah bilür bi't-tafḥḥl
413. Bendeḥi lutfiḥa muḖtâd eyle
Bḥ-kesim ḥalime imdâd eyle
414. Aldı etrâfımı aḥûb ü melâl
Derd-i ḥasteyle perḥḥânḥ-ḥâl
415. Eylesem cevri dehrden ḥekvâ
Kimse feryâdımı itmez ıḥgâ
416. Saḥa maḖlûm deḥil mi her dem
Çekdigim ey şeh-i iḥlḥm-i kerem
417. Żâtıḥ olmuḥken eyâ genc-i Ŗatâ
Sebeb-i rahmet-i lütf-ı Mevlâ
418. Dâḡ-ı sḥnem kime izḥâr ideyim
Kime feryâd ideyim aḡlayayım
419. Ey ḥifâ-sâz-ı Ŗalḥlân-ı ümem
İḥte ben bende-i muḥtac ü kerem

420. Lutf ü ihsânıñna kaldı kârım
Ey kerem-kâr-ı cihân nâçârım
421. Hîlye-i pâkiñe itdikçe nažar
Dide-i şevkle emlâk ü beşer
422. Ola biñ kere tañiyyât ü selâm
Ravza-i pâkiñe ey Hayr-i Enâm

KASİDELER

1

MIÖRÂCIYYE-İ HAZRET-İ HÂBÎB-İ HUDÂ ÖALEYHI'S-
SELÂMULLÂHU EZKİYÂ

(Mefâilün/mefâilün/mefâilün/mefâilün)

1. Zih ilayle-i şeb-reng-i sevâd-ı Öanber-i sârâ
Ki zâb-i turra-i müşğn-i 'Sübânellez esrâ'

2. Zih ۞ leyle-i vuślat mâye-i nūr-ı siyâh ۞ kim
 ۞urulmuş śanma müşg ۞n-i sevâd-ı târim vâlâ
3. O leyl ۞ leyle-i ser mâye-i kâdr ü seŖâdet kim
 Anıñ mecnûnıdır biñ leyle-i ۞adr-i ۞adr p ۞râ
4. Ğurûb eyler śânur şâmında ħurş ۞di gören am mâ
 Toğar biñ âfitâb-ı behcet efrûz-ı cihân peymâ
5. O leyl ۞ dâyeğân mihr ü meh-i tâ-rûz-ı ħilkâtden
 Alub gehvâre bend-i ħîfż iderler nūr-ı Ŗayn asâ
6. Aña gözükmesün Ħağ śağlasun çeşm-i kevâkibden
 Muraśśad p ۞reherler dikdürüb iderse ser-tâ-pâ
7. Dem-i suŖd-ı şerefde giydürüb sitâre-i eflâkiñ
 ŖŖtarid nüşâ-i taŖv ۞zın itmiş canla imlâ'
8. Degil leyl ۞ meger ħâtun-ı Ŗiśmet mâye-i tevf ۞ğ
 Ya maĥrem ħâne-i devlet-i serây şâhid-i tâhâ
9. Şafağ pâyına paşmak şubĥ-ı enver rûyına yaşmak
 Sevâd-ı şâmı el-Ħakğ miŖcer ü yâ çâder-i ğarrâ
10. Şafâ-yı cilve-i mehtâbı gûyâ Ŗaks-i ruĥsârı
 Şu d ۞bâsı bu bence giydigi bir şûĥ-ı müsteśnâ
11. Degil Cevzâ asılmış gerdeninde Ŗığd-ı gevherdir
 Felek gerdanlığın tert ۞b ü tanŖŖm itmede ħâlâ
12. Ya iki gūşvâr-ı lâŖl-i maĥrût ۞ şekillerdir
 Aśüb zer silsileyle gūşe iki kevkeb-i Cevzâ
13. Peren žann itme şeb-hengâm iderken baĥş-ı mağdem
 Saçub bir keff-i zer-i maĥbub ol şâh-ı Ŗatâ baĥşâ
14. ۞apışdı çâkerân-ı śaĥn-ı bezm-i şâh-ı lâhutıñ
 Düşüb baŖŖı maĥalde ۞aldı bir ۞aç ğonce-i raŖnâ
15. Alub keçkülini Bektâşi çerĥ itdi deryûze

Ėazel perdâz olub rindâne reftârın ider icrâ

16. Yeterken keçkül-i mâh-ı neve ihsânı ħurşidiñ
Kelefden dâğın ı şâh-ı şebistâna ider  mâ
17. O leyl -i visâliñ  ıtr-ı  ismet- b y-ı nâfından
Meşâm-ı çer ı iz  f eyley b oldu şafâķ peydâ
18. İdince gerden-i kâfur-ı şub ı la line s d
O ħ n-ı sâyide b n -yi ufķdan degmedi aslâ
19. O leyl - i tecell  bir ceş -i maĥb b dir seyr it
 i ekli c me giymiş  st ne telli siyeh ħ r 
20. Nedir ol vesme-i m şg n sev dı ebruv nından
İder iķl m-i hindi ħ l-i hind sın g renler c 
21. G ren ta biyelenmiş d meninde nef a-i esr r
Meş mın eylemez vakf-ı şem m-i g l en a l 
22. Siyeh dest r bir ser s nki  Abb s   al metdir
Tecerr d m lketinde şehni in-i ħatt-ı zevr 
23. O leyl  leyle-i  izzet-ser y-ı ķurb-ı ħ zretidir
Ki oldu peyk-i devlet-s  ası t t -yi ma-ev  
24. O leyl  leyle-i mihm ni-yi maĥb b-ı Ė  dır kim
Olupdur mizb n-ı maĥb buna ol ħ zret-i Mevl 
25. O leyl 'l-leyleliñ t r k-i m şg n-i sev dından
Yazıldı h ccet-i Mi r c-ı s dķ    adl ile m mz 
26. O leyle ħ s olundu r tbe-i v l -yı mi r c
Ceb n-i ķadr   ş nın n h felekden eyledi   l 
27. O leyle ħ s olundu ķurbet-i hem-r h -yi c n n
O şeb Cibr le oldu c y-ı hicr n sidre-i v l 
28. Şeref i r z id b hem-g m -yi feyz-i dek n den

Füzûn olmuşdı Cibrîliñde kıadri sidrede Őâlâ

29. Emn-i sidre-i ebnâ mekn-i câh-ı mâ evhâ
Refî-i taht-gâh kâbe-kavseyn-i felek-i mesrâ
30. Hidv-i Öizzet-i Refref- süvâr-ı rekb-i lâhût
Şeh-i evreng-i mülk mâ reâ-yı mahbûb-ı bi-hemtâ
31. Tecellî -mâye-i sultân tedellî -pâye-i miörâc
Hidv-i mesned-i kurb-ı celâlet sâha-i Őâlâ
32. Hüdâvend-i mehâm ikbâl-i devlet-rân-ı kevneyni
Şeh-i Őuqbâ haşem-dünyâ-hadem-fermân-rev-i levlâ
33. Meh-i gerdün-ı himmet mihr-i burc-ı matlaş-ı devlet
Şeh-i iklâm-i rahmet şehriyâr-ı mülk-i mâ-evhâ
34. Resûl-i rabb-i Öizzet şehsüvâr-ı mevkib-i nusret
Habîb-i şâh-ı re'fet sâye-bağş-ı masŐad-ı Őâlâ
35. Emân hevl-i mahşer-hâşn emn ü Öadl ser tâ ser
İmâm-ı hutbe ü mimber hümâm-ı şille-i inbâ'
36. Muhammed müctebâ Ahmed-i Habîb emced ü evhâd
Le Őamrük tâc-ı sermed şeh-süvar-ı mülk-i istignâ
37. O şahenşeh ki olmuşken cihan fermanber-i hüküm
Hıtâm-ı dehre bir Őatf-ı nigh bağş itmedi aslâ
38. Nice Őatf-ı nigâh itsün o mazağ tecelliniñ
Dem-i şemşîrîne Hağ virmiş iken zâğ-ı istignâ
39. O leŐamrük-efser ü dâhîm dâr-ı süre-i Yâsn
Hidv-i tâc-ı dâr-ı muhkemü'l-âşâr-ı erselnâ
40. Şükûh-ı haşmet ü iclâliniñ meydânıdır eflâk
Zühâl-Őakkâm-ı meş'al dâr-ı cündî tâ-seher ber-pâ
41. Ufuğ pîrâmına ordû-yı ikbâli o sultânıñ

- Beyâz şubh-ı şâdık şakka-yı râ'yeti rüşen-zâ
42. Kuhayl-zirrân-ı Öazm-ı-yi eblâk gün-i gerdün
Cenb-i Öizzeti mutin-i Burâk-ı âsmân peymâ
43. Rikâb-ı pâ-yı Öal-ı-kadriniñ zer-lemÖa-i ħurş-ıd
Fılâsı çeşm-i ħüre'l-Öayn aña dildâde vü şeydâ
44. Likâm-ı cevher-ın p-ıç-ıde târı sünbül-i cennet
Kıtâsı kâkül-i ħûrân-ı Firdevs bihin-i me'vâ
45. Semend-i câhına zeyn olsa lâyıķ kürsi-yi gerdün
İki kirbûsı gûyâ mülk-i dünyâ Öâlem-i Öuķbâ
46. Çekilmiş zeyn-püş-ı tâb-dârı atlas-ı eflâk
MuşâÖşaÖ r-ışe-i p-râmeni biñ aĥter-i zehrâ
47. Çeker seng-i rikâb-ı Şîĥretullâha anı Cibr-ı
Binüb tâ Öazm ide sultân-ı rahmet mülk-i ebnâ
48. Mehâmm-ı ġâşiye-i berdüş-ı efzâlî ol şebde
Kılındı ĥâzret-i Rûĥü'l-em-ne niÖmet-i Öużmâ
49. Tıttup tarf-ı Öınânın dest-i pâk-i ĥâzrete virmek
Kılınmışdı o şeb M-ıkâ'ile bir rûtbe-i Öulyâ
50. Vücüd-ı pâki ol şehbender-i iķl-ı-m-i -câdıñ
Olupdur asl-ı mâhiyyât-ı Öâlem Öillet-i eşyâ
51. Vel-ı-yi niÖmet-i her-afer-ı-ış-behre-i hest-ı
Kerem-kâr-ı meÖât-ı-bâÖiş-i her-sûret-i maÖnâ
52. Yem-ı-n-i cevdet-i -câd-ı mihr-i şaffâ-i esÖâd
Benân-ı râĥa-i ĥilķatde ĥâtem-nâme-i esmâ
53. Dem-i t-ıġ-i nigâĥ-ı mihriniñ ĥun-geştesi behrâm
Nice tab-âver olsun t-ı-r-i ĥışm-ı çeşmine Öâdâ
54. Mes-ı-r-i m-ıĥ-i ġazâ-yı nusreti zer-şemse ĥurş-ıd

Sihâm-ı cân-güdâzıdır şehâb ü şâkıb-ı irkâ

55. O mihr-i târem-i nūr-ı risâlet şâm-ı hicretde
Hezâr ikbâl ile çün mağrib-i ğârây idüb ma'vâ

56. Olub bed-ñ âhı peyrev-i ikbâli cüst-cū itdi
Ne mümkün çeşm-i bûy-ı hâver-i çerñ itmeye âÛmâ

57. Hamâmıñ beyzası ol lâne-i ğarretde per buldı
Uçurdı murğ-ı ñ âbı dñdesinden bñ-per ü pervâ

58. ÕAnâkib perde çekdi bâbına bu vaşf-ı hâl üzre
Yetürdi ħidmet-i derbânñ-yi vâlâsını ber-pâ

59. Ceybin ħıfż ider Ħak çeşm-i Õâdâdan nigâh it kim
Hamâm ü ÕAnkebût itmiş idi Õâdâ-yı istihzâ

60. Cenañ-ı Cebrañ olmuşdı çetr-i ħıfżı ol şâhın
Kühûf-ı emn-i Õizzet tekye-gâhıdır anıñ her câ

61. Ħumât Õazm-gâh-ı şerveti idi mevkib-i emlâk
Sırât rezm-gâh-ı ğayreti idi Õâlem-i bâlâ

62. Budur tâñññ-i ehl-i Ħağ ki çün an-ı velâdetden
Resân olınca sâl-ı heftümñe ol şah-ı enbâ

63. Sirâfñ olmuş idi ħidmet-i Õâlñsine taÛyñ
Refâkatle viķâyetle devâm üzre ola hem-pâ

64. Daññsi vü nühüm-sâle varınca ol şeh-i kevneyn
Muğñm-i ħidmet oldı Cebra'il sidre-i Õâlâ

65. Şu gûne baÛd-ı İsrâfñ emr olmuşdı Cibrñle
Refâkatde viķâyetde olub keşf olmaya aślâ

66. Velikin câ-be câ bir nūr-ı bñ-şüret olub žâhir
Ola mesrūr anıñla ide ünsiyyet şeh-i levlâ

67. Çihil-sâl evvelinde keşf-i sûri vahy-i Yezdân
Zuhûr itdi olinca ol şem'a gâr çerâ-mâvâ
68. Resûl-i kibriyânın mümkün olmaz na'ât-ı pâkin Øadd
Ne kâbil cümle Øâlem mu'cizâtın eylemek ihsâ
69. Ne mümkün Øaql-ı külde na'ât-ı hân olmağ o sultâna
Olunca vâsîf-ı ahlâğ-ı pâki Hâzret-i Mevlâ
70. Velikin silm-i şavğ-ı Øubûdiyyetde her müyüm
Olub bir hâme-i mu'ciz-tırâz-ı bihter n imlâ
71. Çıkub güyâ ki mi'ârâc-ı şenâya fart-ı hasretten
Dil ü cân eylemiş saht-ı beyâne kendin isti'âlâ
72. O Refref pâye-i Øizzet-süvâr-ı bezm-i lâhûtî
Murâdı eylemek mi'ârâcının keyfiyyetin mâ
73. Hele bir nebze yazmağ hâme-i Øcâze farz oldı
Murâd üzre degil vaşf eylemek mümkün anı amma
74. Enesden Mâlik ibn-i Şa'şâ itdi rivâyet kim
Hat m olmuşdı me'vâ-yı hâzrete çün bir şeb-tenhâ
75. Gelüb nâgâh-ı şakğ-ı şadre meşğûl oldı Cebrâ'il
Tutub bir taşt-ı zerr n melekler şâf-ı müstešnâ
76. Ya devlet-hâne-i Øismet har m-i ümmühân de
Biraz hâb delenmişdi dû-çeşm-i nergis-i kehlâ
77. Gelüb ol peyk-i ferrûh-mağdem itdi hıdmetin iblâğ
Didi ey melce'-i Øâlem selâm eyler sañâ Mevlâ
78. Rikâb-ı pâkiñe bir esb-i rûhân Øatâ kıldı
Süvâr ol aña Øizz ü devlet ile ey şeh-i enbâ
79. Burâğ-ı berğ-reftâr-ı çemen perverde-i cennet
Ma'ârif sünbül-i firdevs ü kâkûl Øanber-i sârâ

80. İki gūşı zümürüd rüyı gūyâ rüy-ı insân
Seri yâķūt sürñ-ı sñnesi şehvâre-i yektâ
81. Dū çeşmi zühre-i tâbân licâmı gevher-i rañşân
İki bâl-i münakķaş gevherin açmış melek pervâ
82. Dañ reşk-âver-i mürgüle-i hūr sem-Øanber
Ten kâfurdan nñm deger müşg-i sâr-âsâ
83. Licâmıñ serØi bir zencñr-i zerrñn kâr-ı Rıdvân
Kõnulmuş žahrına bir kıtØa dürrden zeyn-i zñb-efza
84. Kıtâsı kâkül-i pñçñde-i hūrâ idi görsen
Anıñ pūşñdesiydi şems-i pertev şakķa bir dibâ
85. ØAceb esb idi ol rañş-ı felek cây-ı lâhūt
Ebed şâhrasını tayy eyler idi istese farzâ
86. Cinân merØâ-yı Øaden-şâhrâ-Øâlef müşk giyâ feyzâ
Kamer naØl ü kefel fañl ü felek peymâ kadem mesrâ
87. Hırâmân zülfe-i meftüle-i havrâdan itmişler
Dū târ-ı tâb-ı gñr-i teng-i zeyn gisū-yı Øazrâ
88. Hıtâ'-kâmñ-yi vâdñden diger vadñ idiitse
Eger nâz-ı şekerı sürØat-ı mizmârini irñâ
89. Ağarr olmuş cebññ lems-i keff-i şubñ-ı şâdıķdan
Başınca nâf-ı şubñâ pâyını olmuş hacil peydâ
90. Yanaşdırdı anı pây-ı şerñf-i hâzrete Cibrñl
Futub taraf-ı licâmın Mñkâil ol leyle-i ğarrâ
91. Didiler ey dū çeşm-i nūr-i ñcâd ü seØâdet zâd
'ØAtâkallâh fâ-rekb ü inteñic fñ-mesleki'l-Øulyâ'
92. Kemâl-i ķadriñi iØlân içün ey nūr-ı Yezdân
Rikâb-ı pâkiñe bu rañşı gönderdi seniñ Mevla

93. Buyurdi kim Ĥab◌bim cilve-gâh-ı kuds◌ seyr itsün
Şeref bulsun kudümünden feżâ-yı sâha-i kübrâ
94. Burak'a bel◌l-i sidre didi ĥ◌n-i rükûbundan
Süvâr-ı şeh-i kevneyn oldığın yaÖn◌ idüb inhâ
95. Ki her reftâr ü kâmiñ nâziş-i âdâba peyrev kı
Seniñ bâlâ-yı zeyniñdir Ĥab◌b-i Ĥazret-i Mevlâ
96. İdince güş o raĥş-ı rûĥ-peyker vaşf-ı Cibr◌li
ÖAraķ-r◌z oldu şerminden mişâl-i lü'lü'-i vâlâ
97. Zem◌ne püşt-i pâyn bast idüb sürdi yüzün ĥâke
Süvâr oldu o dem ol şehsüvâr-ı Öâlem-i bâlâ
98. Ĥar◌m-i KaÖbeden bir ĥatvede Kuds'e ĥırâm itdi
Olub kuşvâ-yı Öazm◌ bir kademde Mescid-i Akşâ
99. O yerde ĥâzır oldu cümleten ervâĥ-ı peygamber
İmâm oldu o cemÖa kıdve-i miĥrâb-ı ev-ednâ
100. Cemâl-i şunÖa bunlar müy-ı ebrû gibi istâde
O ser-i şaff-ı tecell◌-cebhe-i envâr idi güyâ
101. Ya anlar çeşm-i maÖnâ-yı tecell◌-gâh-ı ĥayretidir
Vücûd-ı şâh-ıÖâmm-ı şeb-çerağ-ı yümn-i maÖnâ
102. Olub seyyâre-gân aĥter-i ferĥunde etrâfına
İder bedr-i cihân-tâb-ı risâlet cilve ser-tâ-pâ
103. Kırulmuş nerdübân-ı nûr-ı-kudret ferşden Öarşa
Yem◌ninde yesârında turur b◌-ĥadd-melek ber-pâ
104. Ya anlar her biri tesb◌ĥ-i dürrdür enver-i vâşf◌
Aña olmuş imâme gevher-i zât-ı şeh-i vâlâ
105. Ĥat◌b-i mimber-i rifÖat imâm-ı câmiÖ-i kurbet
Şef◌Ö-i millet-i ümmet-i penâh Âdem ü Havvâ

106. Gelüb ol süllem-i vâlâ-yı MiŖrâca seŖâdetle
Süvâr oldı yine menn-i Burâķ'a ol ŗeh-i İsrâ
107. O süllem pâye-i sürñ ü zer ü yâķutla zñ-bende
Ķurulmuş nerdübândır ferşden tâ maŖŖad-ı âŖlâ
108. Ħururlar sâĝ ü solda çâr-şad-emlâķ ü rûhânñ
Pes ü pñşinde de peyk-i rûh-ı Ŗulvñ tâ der-bâlâ
109. Dahñ bir rûh-ı aķdes-tâc-ı ber-sereş bñn-i emlâķñ
Ser-amed rûh-ı Ŗulvñsi tururlar cümlesi ber-pâ
110. Selâm-ı seyyide'l-kevneyne bunlar muntażır cümle
ĦuzûŖ-ı resm-i âdâb üzre peşt-i pâların bñnâ
111. Şu rütbe ĥüsn ü ân ü zñb-sûret üzre kim bunlar
Olurđı ĥalk-ı Ŗâlem görse bñşek bunları şeydâ
112. Hezârân merhabâ ey Seyyid-i Ŗâlem deyüb cümle
Maķam-ı ĥidmet-i terĥñb ü taŖŖñmñ ider icrâ
113. Şâh-ı aşfıyâ Maĥbûb-ı Ħaķ Ŗizz ü seŖâdetle
İdüb Ŗatf-ı nigeĥ bunları oldı Ŗâzim-i bâlâ
114. Muķñm-i ĥidmeti hem-gâm-ı Ŗazmi Ħâzret-i Cibrñl
Refâķat-Ŗizzetin ol şebde bildi niŖmet-i Ŗużmâ
115. Semâdan bir semâya cemŖadan bir cemŖa gidüb ol şâh
Maķâm-ı kırķı evvel-i kâmda itmiş idi ilgâ
116. Ebü'l-ervâĥ olan rûh-ı tecerrüd fıtrat-ı Aĥmed
ŖUruc itdi maĥal-i cilve-i envârına Ħaķķâ
117. Velñ cism-i şerñf-i Ŗunşur-ı nûrñde taŖŖyñnñ
Bilürđi mevĥan-ı aslı seniñ tafsñlin icmâlâ
118. Baķılsa vaşıl-ı raĥm olmadır sûretde MiŖrâcı
O rûhânñ nijâdın beldesiydi Ŗâlem-i bâlâ

119. Semânîñ hâcibâtın cümle ebvâbinde derbânın
Dah❧ her şaff-ı emlâkin görüb ol şâhid-i İsrâ
120. Şunûf bu el-Öaceb etvâr ü eşkâl ü tesâb❧hîn
Eşitdi lafz ü maÖnâsiyle çünkim eyledi isgâ
121. Olan peygamberânîñ cümlesiyle şahn-ı bâlâda
Görüŝdi sûret ü maÖnâsını Hağ eyledi âÖlâ
122. Degil künc❧de-i tafs❧ ü tañr❧ ol Öacâyibler
Ne mümkün hâmid yazmaq anlarıñ añvalın icmâlâ
123. Şuhûd erbâbıdır tañk❧ iden añvâl-i miÖrâcı
Ne mümkün nûr-ı ħurş❧di temâşâ ide nâ-b❧nâ
124. Kezâlik qadr ü şânın Ĥazret-i Sultân-ı Kevneyniñ
Ne mümkün derk ide Öaql-ı kel❧i- ħabta-ı ğabrâ
125. Olur çetr-i žal❧i re'feti Öarş-ı Öalâ pâye
Şekve-i qadrine bir sâyebândır târem-i vâlâ
126. Zuñaldir çâker-i menguş-dârı b❧ş-i ħizmetden
ÖUtârid defter-i iñsânın eyler Öâleme imlâ
127. Virince iñtisâbın dest-i ħûkm-i necm-i behrâmâ
O şeb râmiş-ger-i çerñ itdi sâz ü sözini iñfâ
128. Dükân❧ müşteriniñ germ-sûd oldı nigâhiyle
Müzerkeş târ-ı zerr❧n-bâfin itdi Öarşa-i kâlâ
129. Yanub yakıldı sûz-ı ħasretle sâbiñ-i ħurş❧d
Aña ser-mesned-i eflâki kıldı rütbe-i Öulyâ
130. Gir❧bân-çâğ olub şevk-i rañ ile mehce-i enver
Anıñçün s❧ne-i çâkinde oldı dağlar peydâ
131. Resân oldı muñasşal Sidreye tayy eyleyüb Öarşı
O yerde tâ'ir-i ħuds❧ Öinânın eyledi irhâ

132. Burâķ'a Sidrede sedd-i râh olub pervâzdan kaldı
Degil miżmâr-ı nâziş-i sâhâsı ol cây-ı b-**hemtâ**
133. Maķâm-ı Sidre çün kim cây-ı hicrân oldu Cibr-**le**
Firâķ-ı Aĥmed-i muĥtâr içün eşkin idüb icrâ
134. Düşüb itmâm-ı ĥidmet refref-i ĥızr o Ėaliyyâya
Gelüb ol şehsüvâr-ı ķurba oldu merĥal-i pehnâ
135. Yanaşdı pâyına yüzler sürüb Ėarz eyledi kend-**n**
Süvâr oldu aña ol şahbaz-ı mülket-i vâlâ
136. Hezâran perde-i envâr ü târ tayy idüb geçdi
Ķalub Refref de âĥır kendi tenhâ reh-rev-i yektâ
137. Ne evsâf ü ne zât-ı kevn ü imkân-**ne ezmân-**ne****
Ne taĖy-**n** ü teĖayyün žâhir ü mażhar hümâ-peymâ
138. Ĥudûşî z-**b-i** fitrâk eylemişdi Ėillet-i -**câd**
Ķibâ-yı sûreti ĥalĖ itdi güyâ peyker-i mağnâ
139. Anâ âyine-i tağayyün evvel nâm idi evvel
O nâmiñ mażhar-ı nâm-**si** oldu b-**sebeb** meclâ
140. O dem bir başķa dem ol bezm cânâ bezm-i d-**gerdür**
Anı derk eylemez idrâk-i hüş ü bin-**ş-i** dâñâ
141. Eger tağb-**r** olunsa gerçi sıġmaz ĥadd-i tâğb-**re**
Bu gûne eylemekdir ĥadd-i tavş-**finde** istinbâ
142. Tecell-**yi** ĥitab-ı izn-i minn-**mevrid** ü dârû
Mecâl-**güş-ı** hüş-ı Aĥmed-i Muhtâr-ı mâ-evhâ
143. Niseb-maĖdüm-ı sehm ķâb-ı ķavseyne olub mażhar
Nişân-gâh-**yi** fu'âd-s-**ne-i** maĥcüb-ı ev-ednâ
144. Şimâñ-ı güş-ı hüş-ı Muştafâ-yı nisbet ü b-**ĥarf**
Tecell-**yi** kelâma mażhar oldu eyleyüb ışġâ

145. Tecellî-yi şuhûdî Øayn-ı cemØ ü žâhir ü mažhar
Bu yüzden žâhir oldı Øayn-ı vech-i şâhid-i maØnâ
146. Nice esrâr-ı tavr-ı Øâşıkı hem râz-ı maØşûkı
Hemşê der-miyân olmuşdı anda cümleten cemØâ
147. İdüb nûr-ı şuhıdî kuhl-i mazağ-el-basar ol şâh
Zemîne itdi ricØat hem-çû nûr-ı dîde-i dünyâ
148. Bu ricØat nûr-ı şemsiñ ittisâli mişlidir hâke
Ki kûrs-ı afitâbıñ merkezidir Øâlem-i bâlâ
149. Hâzîz-i hâke bahş-ı nur ider ol nûr-ı zâtîdir
Nisebdir ittisâl ü infisâl zâtına gûyâ
150. Şuhûd ü şâhid-i bî-keyf ü kem ol nûr-ı ekmelde
Müşâhid Azâzil bî-intihâ bî-kayd ü bî-meclâ
151. Ne dest-âvâz rahmetlerle geldi Øâlem-i hâke
O şâh-ı yekke-tâz-ı mülk-i nûr-ı Øâlem-i bâlâ
152. Olub ser-şâr-ı lutfı teşne-gân-ı vâdi-yi hicrân
ØAtâş-ı hâste-gan-ı çerhi itdi cürØası irvâ
153. Kerem-kârâ hidvâ ey leØamrûk tâc-ı mâ-evhâ
Kemîne bir kuluñdur Hâkim âvâre vü şeydâ
154. Rehîn çâh-ı zillet gavta-kâr-ı lücce-i mihnet
Kerem-ümîdin eyler ey kerem-kâr u Øatâ-bahşâ
155. İdüb miØrâcını biñ şermle ser-i zîver-i tastîr
ØAtâ-hâhîm ki zât-ı pâkiñ olmuşdır Øatâ-fermâ
156. Sılam dünyâda başkâ başka ihsân eyle uñrâda
Kef-i ihsânıñ vâ-bestedir dünyâ ile uñrâ
157. Hüdânıñ genc-i lutfı dest-i cûdîñla olur taksîm
Müsellem destîne ey pâdişâh-i sûret ü maØnâ

10. Rüy-ı şubhâ gūyiyâ mir'ât-ı Hind ۞dir mesâ
Hüsnüni tezy ۞n için eyler nażâr şâm ü seher
11. Şubhâ dek tâ dūd-ı âhımdır degil reng-i mesâ
Kıplamış şūriş-geh-i gerdūnı her şâm ü seher
12. Dâğ bir s ۞ne-i kevâkibden mesâ-yı t ۞re baht
Şubh-ı kâzibden Ŗaceb şekva ider şâm ü seher
13. Gerden-i kâfūr-ı şubhâ sürmeyüb tâ haşre dek
Hün-ı b ۞n ۞-yi mesâ diñmez aķar şâm ü seher
14. Her mesâ-sây ۞de hün-ı reng şafaķdan gūyiyâ
Şubh bi'l-ħaşşete ânı ķatŖ ider şâm ü seher
15. İki seyyâh-ı cihangir ü felek şubh ü mesâ
İtmede her birisi âfâķı cer şâm ü seher
16. Şubhdur p ۞râhen-i kettân be-düş-ı rüşen ۞
Rind-i ķallâş-ı mesâ eksün biter şâm ü seher
17. Kâl-bâz-ı âyinesi destinde şubhuñ hem mesâ
Bir münecim mağrib ۞dir reml aķar şâm ü seher
18. Şubh bir meh-pâre-i ħurş ۞d-i ruħ ammâ mesâ
Fıflıñ şūh-ı Ŗarab-ı âşüfte-ser şâm ü seher
19. Şubh şanma ğâbe-i ķerħiñ içinde ş ۞rdir
Tâ mesâ sayd-ı ğazâli için gezer şâm ü seher
20. İki sehhâr-ı felekdir şanma kim şubh ü mesâ
Pençesinden bunlarıñ eyn-el meferr şâm ü seher
21. Bir siyeh bürnisli râhibdir mesâ kim şubhâ dek
SebŖa-i seyyâreyi teşh ۞r ider şâm ü seher
22. Çık libâsından mesâ vü şubh ķerħiñ murad alsıñ
Gelmesün tâ tabŖınâ bâr-ı keder şâm ü seher

23. Vesme-i ebrū-yı şubh olsun mesâ ya olmasun
Ya kef-i müşâta-i çerhe fikir şâm ü seher
24. Ko tolaşsunlar bu mihnet-sâhayı şubh ü mesâ
İki kallâş ü fâşır ü der-be der şâm ü seher
25. Şubha aldanma görüb rüy-ı sefidinde ziyâ
Düzd-i şebdir hem mesâdan kıl hâzer şâm ü seher
26. Şubh bir âyineci gammâz ü fâşır ü dürdür
Tâ mesâ etrafını çerhiñ gezer şâm ü seher
27. Esb-i cādū-yı mesâyâ şubh olub güyâ süvâr
Bir mücellâdır zamânı tayy ider şâm ü seher
28. Nemne-i şubhuñ siyeh mest-i mesâ eflâkdir
Câm-ı mâhı tıdudurub her dem çeker şâm ü seher
29. Pır-i şubhuñ kıddine çesbân siyeh atlas mesâ
Dürlü dürlü reng ile ölçer biçer şâm ü seher
30. Kimseniñ bâlâsına olmaz şeref-bağş-ı devâm
Hilâat-ı şubh ü mesâ kim tız geçer şâm ü seher
31. Şubh ider bañr-i sefidde Öazm ü mellâñ mesâ
Semt-i bañr-i esvede eyler sefer şâm ü seher
32. Semâ-i ikbâliñ itfâsı mesâ kığadı şubh
Olmada erbâbına târk-i zümer şâm ü seher
33. Yâ mesâ fânūsıdır şubh-ı çerâğ-ı neşveniñ
Gâh mekşûf ü gehı püşıde-ser şâm ü seher
34. Ol mesâdır reşk-i şubh anda ola âvâre-gır
Naót-ı pâk-i Hâzret-i muöciz-eşer şâm ü seher
35. Ol peyember kim ziyâ-yı nürıdır şubh ü cemâd
ÖAnberın-hâkı mesâyı meşk ider şâm ü seher

36. Şubh-ı envâr-ı nübüvvet pertev-mihr ü nümâ
Ölyd-ı dergâh-ı mesâ-yı behre ver şâm ü seher
37. Ol risâlet tahtınıñ sultân-ı himmet-bağış kim
Şm-i naqd eyler mesâyı şubhı zer şâm ü seher
38. Şubh-ı zer moncūk vâlâ-yı livâ-yı âžam
Baht-ı bed-ñâh mesâyı b-žafer şâm ü seher
39. Şubh-ı lutfı olmuş idi nür-ı bağış-ı kâ'inât
ÖAlem olurdı mesâdan târ ü ter şâm ü seher
40. Şubh alaydı Öismet-i dâmân-ı pâkinden eşer
Şerm idüb hem çün mesâ virmezdi ser şâm ü seher
41. Şubha taön idüb mesâ dir ki Öaceb b-şermsin
Mihr-i Öâlem-i kevne virmişken eşer şâm ü seher
42. Şubh âfâkı nübüvvet kim mesâ maödüm-ı şerm
Hacletinden mañv olub behre geçer şâm ü seher
43. Mihr-i şubh ile mesânıñ mâhını seyr eyle kim
Ravzasında nürdan micmer yakar şâm ü seher
44. Şubh-ı mañşerde mesâ-yı cürme lutfıñdır şef-Ö
Müzenbân oldum k'olur b-pâ vü ser şâm ü seher
45. Şubh-ı iñsânâ şef-Öü'l-müzenben-nâ dâverâ
Hem mesâyân-ı ñatâ lutfıñ diler şâm ü seher
46. Şubh-ı dergâhıñda mümsa bir çerâğ-ı rüşeniñ
Kizbine itmekdedir bin tevbeler şâm ü seher
47. Perde-dâr-ı Öismet-i hâsıñ mesâ ey şubh-ı cüd
ÖAbd-i zeng kemter ü jül-de-ser şâm ü seher
48. Şubh-ı Öafvâ cürm-i bağışâ nür-ı paş her mesâ
Olmuşum şubh-ı mesâdan derbeder şâm ü seher

49. Sensin ol şubh-ı Ŗatâ vü mâhi-yi fakr-i mesâ
Var mı senden ġayrı ġalka dâd-gir şâm ü seher
50. Şubh-ı dest-i himmetiñ ceyb-i mesâyı nür ider
Kim Ŗatâ-yı cevdetiñ baħr-i güher şâm ü seher
51. ŖĖzim-i žulmet-mesâ şubh añâ şemŖ-i ihtidâ
Ėb-ı ġizr-ı cevdetiñle sŖr ü ter şâm ü seher
52. Şubh-veş olmuş mesâya hem-vifâk-ı iġtirâb
Teşnedir pâbûsuña baħr ile bir şâm ü seher
53. Çehre-sây-ı dergehiñe olmaġla şubh oldu münŖr
Büy-ı iħsânıñ mesâyı müşġ ider şâm ü seher
54. Münkesir târŖk-ter bedħâh-ı dŖniñ çün mesâ
ŖAzmine vâl-bestedir şubh-ı zafer şâm ü seher
55. Olmasan şubh ü mesâ olmazdı âyât-ı žuhūr
Eylemezdi satħ-ı Ŗcâde güzâr şâm ü seher
56. Şubhı pür nür eyleyüb itdiñ mesâyı žarf-ı nür
MuŖcizâtıñ tutdı dehri ser-tâ ser şâm ü seher
57. Žıllıñı câme mesâya şubha nür itdi Ĥudâ
Sayeñi görmez anıñçün dŖdeler şâm ü seher
58. Şubh eger manžūr-ı çeşm-i ġahrıñ olsa çün mesâ
Naħl-i nür-ı şŖŖlesi virmezdi ber şâm ü seher
59. İki sâ'ildir ki cŖdında şubh ile mesâ
Şey'en lillâh iderek itmekde cer şâm ü seher
60. Ĥame-i medd-i mesâ ser-şafha-i şubha müdâm
NaŖt-ı pâkiñ ayetin taħrir ider şâm ü seher
61. NaŖt-ħâniñ Ĥâkim bŖ-çâre her şubh ü mesâ
Gonce-i tabŖım anıñla tâze-ter şâm ü seher

62. Şubh-ı bahtım olmasun hem-reng-i târîk-i mesâ
Senden imdâd isterim ey dâd-gir şâm ü seher
63. Nûr-ı şubhâ feyz-i baḥşâ-yı mesâ baḥr-ün nidâ
Ḥidmet-i naṣîtiñle oldum muṣteber şâm ü seher
64. İki şâhiddir bu daʿvâma benim şubh ü mesâ
Derd-i ʿaşkıñla dil ü cânım yânar şâm ü seher
65. Kim degil şubh u mesâda bî-ser ü sâ mânîğim
Almış etrâfım niçe derd ü keder şâm ü seher
66. Bî-mürüvvet çeşm-i şubh vü bî-nümâ dest-i mesâ
Derd-i fâḳa eyle ḳâlmamı müfteḳır şâm ü seher
67. Emr-i Ḥaḳdır ğayre yok maḥlaś velâ ey şâh-ı cûd
Şubh-ı luṭfıñdır mesâ-yı faḳre ber şâm ü seher
68. Lemʿa-i şubh ğınâ-teng-i mesâda hoş gelür
Böyle der gūşımdaki sîdk-ı ḥaber şâm ü seher
69. Şubh-ı ümmîdim mesâ-yı ye'se peyvest eyleme
Ey iden her bir nevâya baḥş-ı zer şâm ü seher
70. Tâ ki şubh ide mesâ-yı dehri pür nûr-ı sūrūr
Ehl-i ḥâcât ola senden behre-ver şâm ü seher
71. Şad selâm olsun revân-ı pâkiñe şubh ü mesâ
Dehre virdikce ziyâ mihr ü ḳamer şâm ü seher

3

NAṢT-I ĞARRÂ BERAY-I ḤAẒRET-İ ŞÎR-İ ḤÜDÂ ESEDULLÂHU'L-
ĠÂLİB ALÎ BİN EBÎ FÂLİB KERREME VECHEHU VE RADIYA
ṢANHA

(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Ey vaśiy-yi ezel ۞ cah-ı hüdâ râh-ı ziyâ
Sermed ۞-hâşmet ü hâdiş-sipeh ü ş ۞r-i Hüdâ
2. Mülket-ârâ-yı nüħust ۞n-i teŖayyün şeh-i cūd
Nūr-ı ۞câd ü ħilâfet Ŗılm-i mülk-i beķâ
3. Şems-i iclâl-ı kemâlâtıña bedr-i iķbâl
Lâ- fetâ kevkebe-i mâh-ı semâvât-ı Ŗalâ
4. Şâh-ı cevdet şiyem-i genc-i Ŗatâyâ-yı ezel
Mihr-i gerdün ebr-i Ŗarş-ı kerem-i yûh seĥâ
5. Nūr-ı ser-mesned-i iclâl-i cel ۞ yaŖni Ŗal ۞
Kutb-ı devr-i Ŗażamet- pâye-i Ŗulyâ-yı vefâ
6. Şems-i eflâk-i velâyet ki anıñ zerresidir
Ufq-ı çerĥ-i ĥaķ ۞ķatde toĥan mâh-ı velâ
7. Kevşer-i keşret-i yenbūŖ-ı meżahirde anıñ
Olmayan cürŖa-keş-i vaĥdeti olmaz b ۞nâ
8. Kim ki yok anda anıñ ceźbe-i Ŗaşķ u elem ۞
ŞuŖle-i nūr yaķ ۞n olmaz o dilde peydâ
9. Kime kim seyyid ola ol şeh-i kevneyn olur
Aña elbette şehen-şâh-ı veśâyet-i Mevlâ
10. KâmiŖ-ı Ŗırķ-ı Ŗanūdân ser-i ĥayl-i ĥavâ
KâlŖa-i ĥayber ü Ŗabd-i dū-keş cünd-i Ŗavâ
11. Şaf-şiken-i n ۞ze-figen şafder-i şad-cüş-ı ten
Mezc-i rüz-ı miĥen lâtıı-ı şaffeyn-i Ŗavâ
12. Cârîĥ-i câmiŖ-i meydân Ŗarz-ı şille-i cerb
FâŖın-ı žâŖın-ı rüz-ı cümle-sitân-ı vegâ
13. MısķaŖu ĥutbe-şenâsân-ı feżâ-yı lâhūt
MatlaŖ-ı şems-i velâyet-i semâ-ı esmâ

14. Lâ-fetâ fetvâ-yı bürhân-ı fütüvvet eşeri
Na'ât-ı şemşîrîne lâ-seyf-delâli-i mümzâ
15. Tâc-ı vâlâ-yı şeref-mertebesi Øarş-meşâ
Gurre-i nâşîyesi bedr-i cihântâb-ı semâ
16. Nûr-ı hem-ñâbe-i kudsî münş-i Øarş-ı tebevül
Nûr-ı şâhn-ı çemen-i Øîsmet- bâğ-ı zehrâ
17. Düş-i berdüş-ı Øarûsân-ı tutuk hâcle-i Øğayb
Hüş-ber-hüş nuşûsân-ı fezâ-yı isrâ
18. Hâme-i mu'cizetim çâk-i zebân olmuşdur
Harf-i evsâf-ı Øažîmîñ nâçe itsün imlâ
19. Âyet-i naşî-ı hîkem-perver-i tenzîli-i celâli
Seni vaşşâf ola ey pâdişeh-i mülk-i Øatâ
20. Ben nice hâme-keş-i na'ât-ı şerîfiñ olayım
İdicek şâh-ı rûsûl zâtıñ ta'âd-ı şenâ
21. Geh der-i şehr-i Øulûm ü gehî derbân-ı fehûm
Kâr-ı kerrâr ü gehî gâlib ü gehîr-i Hüdâ
22. Künye-i bü'l-Haseneyn ile vire tâc-ı şeref
Bû-türâb ile olub kâh şeref-bağ-ı kiyâ
23. Nâce demdir ki olub muğzil-i engüş-i elem
Rişte rişte beni pîçîde ide Øazl-i kazâ
24. Geçirüb pâyıma şad-felege gird-i seferi
Cihet-i hayrete cemmâzem ola râh-nümâ
25. Dem-i kabbâlede ser-geşte-i râh-ı seferim
Gird-bâd-ı reh-i hayret diseler bâña sezâ
26. Nice berây-ı şeh-i iklîm-i me'âti nice bir
Olayım her hûsn-i nâçîz gibi her hûsn-i pâ

27. Eger Øiſyânım ise bâØiſ-i sŭr❧-i miñen
Saña Øâſ❧ değilim ey sebab-i Øafv-ı Øaſâ
28. Nisbet-i Øiſmet-i zâhirde olan ey ħabl-i ſam❧m
Niçe be-gŭſiſte ſer-sehv ola ey ſâh-ı rızâ
29. ØĀlem-i rŭĥda meſĥŭdum olan mŭrde-i ğayb
Saña maØlŭm ſah❧ĥ olduğı ey sehv ũ ħatâ
30. Ol ne meſhed ki Øažim-üş ſeref bağı ſuhŭd
Ol ne meſhed ki z❧r-ŭl ħatr- ſaĥn-ı rızâ
31. Mŭtenekķıb o celâlet ſiyem-i Øiſmet-i Øayb
Ĥulķ-ı p❧râmın vâlâsına gerdimde recâ
32. Nŭr ile cŭſſe-i pâk❧zede maĥfŭf-ı nigâh
Ŗeſ-cihet dŭre-i p❧râmeni ber-dest-i duØâ
33. Ĥayme-i menØa-i Øizzetde olub ŭſtâde
Ĥacle-i nŭr-ı teĥaddŭſde o zehrâ-yı ħayâ
34. Gerçi bir ſâĥa-i pâk❧zede vâķıf ammâ
Pŭſiſ-i heybet-i Ĥaķ zâtına hem-vâre ħabâ
35. Giriye-i vâh iderek geldim o Øiſmet-gâhe
P❧ſ-gâĥında görŭb mecmâØ-ı d❧vân-ı recâ
36. Ĥâķ-i bŭs❧-yi edeb tavr-ı težallŭm olarak
Eyledim Øuķde-i derd-i dilimi iſtifâ
37. Sinesi ŭzre ķoyub dest-i kerem-peyvestin
Didi ey mehce-i pâk❧ze-i aſlâb ammâ
38. Sensin ol nâĥl-ı Øar❧ķe'n-nesebim eylemesen
Kendi ferzend-i gŭz❧nim ſen eyâ nŭr-ı behâ
39. Bu ķadar riſte-i taſĥ❧ĥ-i neseb kâf❧dir
İktisâf-ı ſeref ũ Øizz ise maķſŭd ũ menâ

40. Rütbe ü câh ile fahr itmeden Ŗâlâ görünür
İftihâr-ı neseb-i silsile-i âl-i âbâ
41. Tâ ki fahr ide felek nisbet-i dergâh ile
Gele pür dâde-i mihr ü mehine nûr-ı zîyâ
42. Olmaya müntesibân-i der-i vâlâsı zel
Hâkimâ rifâtı ile ola maqâmı Ŗâlâ

4

NAŖT-I CENÂB-I MURTAZÂ RADIYALLÂHU ANHA VE
KERREMALLÂHU VECHE

(Fâilâtün/fâilâtün/fâilâtün/ fâilün)

1. Secde-gâh olmaz cebne rûy-ı pâ-yı bû türâb
Dideye kehl olmadıkça hâk-i pâ-yı bû türâb
2. Ger Ŗabâ-püş-yi dergâh-ı Ŗabâ püşân iseñ
Eyle zâtıñ zerre-i âl-i Ŗabâ-yı bû türâb
3. Cümleten kurbâniyân Ŗıyd-i vuşlat oldılar
Besmele-sitân-ı muhâbbetde fedâ bû türâb
4. Pâk-i bazen-ı muhâbbet bezl-i cân itmekdedir
Olsalar şâyette-i nûr-ı liqâ-yı bû türâb
5. ŖÂlem-i eflâke rakşân-ı server eyler Ŗurûc
Güş-ı gûy-ı hâke irseydi nidâ-yı bû türâb
6. Rütbe-i eflâki etmişdi pesn tarh-ı şer
Evc-i rifât-pâye-i Ŗarş-ı Ŗâlâ-yı bû türâb
7. Hâk bir ser-dâğ bir dil-i girye bir çeşm-i Ŗal
Her kerân-bûd-ı be-cân ü dil-hevâ-yı bû türâb
8. Pest ider kadrin eger hem-daŖvâ-yı rifât ola
Çerñ ile tåk-ı şarh-i Ŗarş-ı sây-ı bû türâb
9. Gelmede hâk-i Necef'den şübhe yok ceff-el kalem
Sûy-ı hâk cennete Ŗaref-üş şeżâ-yı bû türâb

10. Rûtbe-i hâki se-gâne Öunsûra tercüân ider
Küne-i kemüne-i behcet-nümâ-yı bû türâb
11. Eyledi şeş tûy-ı hâki perde-i çeşm-i felek
Cüdeg şârât-ı garbâ-yı gazâ-yı bû türâb
12. Kuvvet-i bâzû-yı rûhân ile kalî eyleyüb
Oldı bâb-ı Hayberi tiraş-liķâ-yı bû türâb
13. Fazlını isbâta ķâ'im kuvvet-i ķudsiyyesi
İki şâhiddir aña çeşm-i Öadâ-yı bû türâb
14. Tûtiya nûrı ile bulmuş fûrûĝ-ı encilâ
Naķlı pâk-i Muştafâ kehl-i şifâ-yı bû türâb
15. Tâc-ı kerrârı olub dâhîm-i baķş-ı iftîhâr
Hem-ser oldı Öarş ile fark-ı zerâ-yı bû türâb
16. Neşve-mend-i feyz-i der-dil-teşne-i esrârını
Cûy-bâr-ı Kevşer-i şirîn-edâ-yı bû türâb
17. **Hâkimâ** bünyâ-yı esrâr olamaz çeşm-i şuhûd
Dideye kehl olmadıķķâ hâk-i pâ-yı bû türâb

5

DER NAŖT-I ŖALİYYÜ'L- MURTAZĀ RAĐİYALLĀHU ANHA VE
KERREMALLĀHU VECHEHU
(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Olsa meşhūd-ı baśâr b↗-perde-i taśv↗r ḥayât
Śayd adem-i çeşm olur žann itme taḥc↗r-i ḥayât
2. Rūḥ-veş âyine-i idrâke olmaz mün↗aks

Sem'î- bezm-i 'Âlem-i emr oldı ta'ûb-ı r-i hâyât

3. Pertev-i nûr-ı şîfât-zât-ı hayy olmak dañ
Nûşâ-i kübrâ-yı insân-de tefs-ı r-i hâyât
4. 'Ayn-ı tañk-ıñ olur bir nev'âle taqr-ı kim
Anı tañk-ı idemez hâsr olsada s-ı r-i hâyât
5. Tâ meger tañk-ı ide ol şeh-süvâr-ı mülk-i 'İlm
Fıflıñ el-ceyyid-şenâ-pişinde her p-ı r-i hâyât
6. Bâb-ı şeh-r-i 'İlm-i hâk 'İlm-i şuhûda mülteñik
Feyz-i 'İlme müsteñak ser-çeşme-i ş-ı r-i hâyât
7. Kulzüm-i 'İrfân 'Âlâ 'Âl mekân ü münceñ
Şafâ-i âyinesinde sırr-ı tev-ı r-i hâyât
8. Bû'l-Hasen ihsan ebu'l-cüd ü ebû Fâlib k'ânıñ
Eylemiş Hâk feyz-i enfâs ile taqd-ı r-i hâyât
9. Pençe-i ş-ı r-i Hudâdan dâmgâh-ı rezmd
Kepk-veş bulmaz rehâ şayd olmada ş-ı r-i hâyât
10. Düş olunca kahramân satvetinden düşmenin
Çehresinde rû-nümâdır reng-i tağy-ı r-i hâyât
11. Cevher-i şemş-ı rini görse eger der-ñâb iken
Çeşm-i ye's-i zinde-gânı gülû-g-ı r-i hâyât
12. Mürg olub ol ñâb gelmez aña rûy-ı intibâh
Gördiği hâbıñ olur ta'ûb-ı r-i tedm-ı r-i hâyât
13. Sensin ey hatem-i hilâfet ruñ-ı insân-ı kemâl
Zâtıñâ olmaz meşel fi'l-cümle tanž-ı r-i hâyât
14. Destine vâ-bestedir her hândân-ı feyzde
Z-ı ver-i kâşâne-i ecsâm ü ta'ûm-ı r-i hâyât
15. Dâ'imâ olsun me'âd-ı r-yi 'Adâvet tıyneti
Şahn-ı bâğ-ı 'Ayşden mañrûm ü dil-g-ı r-i hâyât

16. Kabza-i kavş-ı kazâdan sânesin itsün nişân
Hâkimâ âh ü dil ü zârım gibi tîr-i hâyât

6

KÂŞÎDE-İ BAHÂRİYE DER-SİTÂYİŞ-İ SULTÂN MAHMÛD HÂN İBNİ
SULTÂN MUŞTAFÂ HÂN

(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Dikdi tûgun çemene şâh-ı mużâffer sünbül
ÖAlem-efrâz-ı sipeh nâmiye perver sünbül
2. Teng olub muhteşid-i servetine şahın-ı bahâr
Virdi âfâka Öaceb gulgule dâver sünbül
3. Ceyş-i nâlüferi tertîb idüb gezer be-düş
Elde çevgân-ı şiken zülfe-i şeş-per sünbül
4. Gûy-ı çevgân oyunın kendi çıkardı çemene
LuÖbet-i çînî vü tannâz ü tekâver sünbül
5. Mor püsküllî şiken-târ-ı harîr-i nâilî
İtdi avîze miyân bendine hancer sünbül
6. ÖAnber-i zülf-i mücaÖadle sezâdar olsa
Reşk-i hûbân-dilârâ-yı hatt-âver sünbül
7. Muşhaf-ı şunÖ-ı reyâhne çekilmiş gûyâ
Hatt-ı reyhân ile besmeledir her sünbül
8. İtdi ateş-gede-i gülşeni pür-dûd-ı kebûd
Berhemen meşreb ü sûz-efgen ü âzer sünbül
9. ŞuÖle-i nâleden ateş saçulırken çemene
Açdı pervâzı Öaceb bâl ü semender sünbül
10. Şâmda vârdı seher-i seyrine gök meydânıñ
Gördi o şâme-i mînûde biter ter sünbül

11. Didi şebboya bu gök kubbenniñ altında hele
Görmedim böyle ferañ-nâmiye bir yer sünbül
12. İşlemiş şun-ı ezel feyzle gök yâkūtı
Eylemiş şah-ı zümür-rüdde muşavver sünbül
13. Meneviş itmese kândilini haddâd-ı bahâr
Böyle olmazdı cilâ-dâd-ı münevver sünbül
14. Mor benefşe ile çemen saffa- tebrâk ıder
Keşret-i pûşîş-i dâmen ile mañşer sünbül
15. Meger itmiş mora tevcâhi ile zâver-düş
Mor bir hilâat-ı dâbâce-i mehter sünbül
16. Gec-gele şuh-ı levandâne perâşân destâr
İtdi gâsûların arâyîş-i efser sünbül
17. Şaçlı şeyhîñ nefes evlâdı tarâkat göbegi
Gülşenâ za'ûfasın itmiş idi bir ser sünbül
18. Sünbülâ çemene şem'oldı giyüb tâc ü 'abâ
Tâki ezhâr-ı riyâza ola rehber sünbül
19. Mu'beçe tâze siyeh-çerde ter oğlanı gibi
Fatlı refâtârı güzel gûdek-i esmer sünbül
20. Mañleb-i tâze şebâh itdi meger lû'lesini
Şayd-ı âhû-yı şemâm eylemek ister sünbül
21. Gökdeki yıldıza hâsretle kemend atmadadır
Ola tâ kâkül-i cânânla hem-ser sünbül
22. Pâç ü tâb eylemeden reşkle gâsûlarına
Oldı jülâde-ser zülf-i mu'ânber sünbül
23. Fağdı destârına şeş pençe-i nâdide çelenk
K'ola serheng-i der-şâh-ı ger mûr sünbül

24. Ol ne şâhen-şeh-i şevket-hîşm ü gülşen-i cūd
Bâğ-ı lütfuñda Ŗatâsın raķam eyler sūnbūl
25. Žıll-i mebsūt-ı kerem-i Ŗadn reyâhñn-i himem
Sâyesinde ķadd-i tūbâ ile hem-ser sūnbūl
26. Lutf-ı Hâķ Ŗavn-i cihân Hâzret-i Sultân Maħmūd
Şñme-feyzi ile Muħammed teh-âver sūnbūl
27. Ėarf-ı der-vâze-i âŖtâfına derbân olalı
Geçinür mihr keyâ perver-i ezfer sūnbūl
28. Mevc-rñz oldı yem-i lutfı ile tâ o ķadar
Görinür gūşış-i deryâce-i aħżar sūnbūl
29. Cūd-ı ber cūd-ı Ŗatâ üzre Ŗatâdır keremi
Kef-i iħsânı gibi olmadı ķatmer sūnbūl
30. Hâsret-i naŖl-i semend ile helâl olmuşdur
Hey'et-i cism-i zaŖñfim gibi lâķar sūnbūl
31. Reft verüb ķemen-i lutfına cârūb olamaz
Olsa da bâl-i hümâdan müje-peyker sūnbūl
32. Şaħn-ı Ŗadn içre nümâ-dñde olursa bulunur
Ŗlşve-i zülfe-i tuķrâsına beñzer sūnbūl
33. Lûlesinden cereyân eyler idi âb-ı ĥayât
Olsa cūy-ı yem-i eltâfına mażhar sūnbūl
34. Gñsū-yı ĥüre şebñh olur idi olsa eger
Zülfe-i penķe-i fermânına hem-ser sūnbūl
35. ĖâlñŖ sūnbüle burcunda ķarâr itmez idi
Olmasa şaŖd- nażar-ı mażhara manżar sūnbūl
36. Bâğ-ı eltâf-ı himem gülşen-i Ŗâtâf-ı kerem
Pâs-bân-ı ķemeni ķâker-i aħķar sūnbūl

37. Zülfe-i nâsiye-i raḥş █ gibi yem-deyr imiş
Taḳınur böyle ise bâşına teller sünbül
38. Bûy-ı hilm █ çemene eylese te's █r eger
Nâf-ı âhû gibi olurdı muḐattar sünbül
39. Ḥâdim-i sünbülîni görse edeb ü zer-ḥayâ
P █ş-gâhında turub şermle terler sünbül
40. Ḥabeş █-bende-i dergâh-ı irem sâhâsıdır
Rûz-ı şeb bâğiçe-i lutfıñı bekler sünbül
41. Kademi başdığı yerlerde biterdi bulsa
İzdiḥam-ı gül-i raḐnâdan eger yer sünbül
42. Tarf-ı zeyn-pûş-ı hümâyûn-şabâ nâz-ı şeng
P █çiş-i zülfe-i murğûluna beñzer sünbül
43. Bir ayağ üzre turur gülşen-i âḐtâfında
Şaf-be şaf çâker-i hindû-beçe kemter sünbül
44. Sâye-i tûğı eger düşse zem █n-i çemene
Bitürür nâmiye-i feyzle yer yer sünbül
45. ḐAnber █n zülfe afâka ile ne mümkün ki ola
Ser-g █su-yı felek reşkine hem-ser sünbül
46. İdemez tâ o kadar hâm-ı celâletde qarâr
Açsa şehbâl-i hümâ gibi eger per sünbül
47. Şûretâ olmasa hem-şekl-i kıtâs-ı raḥş █
Böyle olmazdı gülû- sûz-mütevakkır sünbül
48. Cevher █n tarf meks-i rânına mânend olamaz
Mürğ-ı s █murğ gibi açsa da şeh-per sünbül
49. ḐUrf-ı müşğ █n-i semend █ gibi şanmış kend █n
ḐAşığıñ fikr-i per █şânına beñzer sünbül

50. Lü'lü'-i çeşm-i Øâtâfına mânend olamaz
Sûretâ resmine beñzerse de nişler sünbül
51. Sâ'il-i teşneyi seyr itmede bu feyz-i Øatâ
Şemmesiyle nice srâb-ı nem eyler sünbül
52. Şemme-i lutfı ile mültefit olmuş gibidir
Çok değil olsa çemen mülküne server sünbül
53. Haddi yok vâsf-ı şerfinde şenâ-ññ ola
ØAdem-i kudret ile Øacziñi söyler sünbül
54. Yine trmaz kdemâ semtine peyrevlik idb
Fañr ider tarñ-ı teğazzlde sñan-ver sünbl
55. Dd-ı âh-ı dil-i szânıma beñzer sünbl
Szişimde görünr dde-i micmer sünbl
56. Lâleyi bezme kadeh-kâr görb reşkinden
Çekdi zañm-ı cigeriñ deşmege neşter sünbl
57. Konmasun âyine-i hâtır-ı cânâne gubâr
Gird-i hicrânla olursa da muğber sünbl
58. Bir iki şâh atılmışdı çemen şenligine
Gök tmân içre kalub oldu mkedder sünbl
59. Câm-ı Øıyşa çıklım pendimi gş it zâhid
Cylar şâf ü çemen sebz ü hevâlar sünbl
60. Sünbl böyle hevâlarda açıl şavmaØadan
İtmeden zâhid-i ferd şanı mdemmir sünbl
61. Yedi kandl açılur sebØa-seyyâre gibi
Düşdi Kandill'ye Göksu'dan uçub bir sünbl
62. Hâkimâ tarf-ı benâgşını seyr it o mehiñ
Sâyesinde semen-i cenneti besler sünbl

63. Yetişür dâ'îye-i sünbüle çn -yi sūhan
Yetişür başt-ı müzâyâda mükerrer sünbül
64. Tâ ola zver-i tertb-i cem-i eyn-i bahâr
İde hem mülket-i ezhârı müseñhar sünbül
65. Dem-be dem ide meşâm-ı hâşem-i şevketini
Erc-i lutf ü 'înâyetle mu'attar sünbül

7

KAŞİDE-İ 'İYDIYYE DER SİTÂYİŞ-İ SULTAN MAHMÜD HÂN İBN Ü
SULTÂN MUŞFAFA HÂN
(Mefâilün/Feilâtün/Mefâilün/Feilün)

1. 'Umüm-cûdına kurbân idince dâver-i 'İyd
Çekildi tâğ-ı sipihr üzre bir nişân-ı ced
2. Ne 'İyd-ı maşrığ-ı edhâ ki nûrı olmuşdur
Mişâl-i şems-i duhâ sâha-i žuhûra bed
3. Ne 'İyd-ı mağnem-i rahmet-fedâ-yı İsmâ'ıl
Ne 'İyd-ı rahmet-i 'illet-sel mecd-i mecd
4. Ne 'İyd mâye-i bañşende-i Hüdâ-yı Kerâm
Ne 'İyd-ı bast-ı simât-ı 'înâyet-i câv
5. Zebâha şanma ki koyunda beslemiş gibidir
Kuzuyken aldığı edhâyesin bu 'İyd-i sa'
6. Degil lebâde-i ceyyidesi devrânıñ
Libâs 'İydını peşmineden ider tecd
7. Kerâmetin göremez kimse böyle 'İydıñ kim
Farğat-i Hacı Bayrâma olmadıkça mür
8. Ne 'İyd-ı mağnem erbâb-ı zühd ü ehl-i hülûs
Ki tldı tekyeleriñ halvetinde lahm-ı kad
9. Bu demde bañtı açıldı 'aceb koyun deveniñ
Süriyle eşledi kurbân mişâl dâk-i mez

10. Ħaşr-i pâresi tecdd olındıĝı yoĝ iken
Faķriñ altına peşmneler döşendi cedd
11. Bu demde zâhid eger etlenüb semirmez ise
Olur kıyâmete dek Ħalvetinde laĦm-ı ķadd
12. Eger tarķ-i Nesmden olmasaydı münb
Soyulmaz idi bu mevsimde nice meyš-i Őadd
13. Üzildi şanma mücerred zaĦiyye ser-tâ pâ
Soyıldı pireheninden Őavâlim-i tecrd
14. Revâ ü Ħırķa-i peşmne-i serâne ise
Kef-i tecerrüde vâl-beste itdi oldı vaĦd
15. Libâs-ı Öıyde bedel ehl-i ķurba Őâdetdir
Hemşe tâc ü ķabâdan bürehne eyler Öıyd
16. MuĦabbet ehli eger ķurb-ı zâtına râĝıb ise
İder mi kendini ķurbânı olmadan teŐbd
17. Bu ķurb-ı zâtı baśretle şöyle fehm it kim
BaŐd olur aña nisbetle ķurb-ı Ħabl-i verd
18. Hezâr süd ķuzusu şâh-ı Ħüsn mülket-i nâz
Göreydi koynına ķordı anı ĝazâl-ı şerd
19. Çıkâr bu Öıyd-i meserretde her meh-i ĝarrâ
Hilâl-i Öıyd idemez ebruvânına taķld
20. Şanılsa her biri gılmân-ı Ħalde nâz iderek
Şalıncaķ olur aña nür-ı keffe-i Ħürşd
21. Mürekkeb itsem eger laŐl-i Ħün-ı ķurbânı
Anıñla eyleseler şavķ-nâmemi tecdd
22. Ne vaśf-ı Őıyd ü ne evśâfı bunlarıñ mümkün
Ki ola cerde-i Őaķl ü Ħayâle ķayd ü resd

23. Meger bu hâtır-ı mañzûn bula keşâyış-i feyz
İde bu mısra-ı bercesteyi mehâm-ı neşîd
24. Bürehne olmaya tâ böyle Öıyd-i ferhunde
Hayâl-i tab-ım aña giydire libâs-ı cedîd
25. İderse benden o kurbânı oldugım ümmîd
Libas-ı Öömrümü itsün şiyâb-ı Öıyd-i cedîd
26. Fedâ aña ser ü sâ mân-ı kâr-ı bârım heb
Tağım tağım gelecek Öıyde dek žarîf ü telîd
27. Rağbe pâynı virsün niçün diriğ eyler
Hemân muÖâyedeye gelmesün ger sene Öanîd
28. Bizimle bâri bu bayramda Rûm ili tarzî
MuÖâyede ile ideydi vişâline temhîd
29. Ayağın öpmege virmezse ruhsat ol şehnâz
Vireydi dâmenini bûse itmeyüb terdîd
30. Ne dâmen-i Öažimet mü'min-i li-şâm-ı merâm
Ne dâmen-i şeref-efzâ-yı devlet-i taÖbîd
31. Ne dâmen-i nısfet-mâye-i cihân-dârî
Ne dâmen-i ferañ-endûde-i râfet-i câvîd
32. Ne dâmen-i pür-şevket-i hümâ-yı Hâkânî
Ne dâmen-i himem arâyış-i mülûk-ı Cüneyd
33. Ne dâmen-i haşed-endûde-i serât-ı behî
Ne dâmen-i dilhî-pâye-i hümâ-yı Öabîd
34. Ne dâmen-i haşemî mülcâ'-ı penâh-ı cihân
Ki halk-ı Öâleme her köşesi haşîn-i sedîd
35. Ne dâmen-i kerem-i şâh-ı bül-mağamid kim
Şifâhen mülteşim itmiş anı veliy-yi hamîd

36. Veliy-yi ni'omet ü ma'hmūd-ı şame žill-i Hudâ
Vefiy-yi ne'om ü fâtiĥ-i mehâm-ı Ŗan
37. Hidv-i Ŗabd-i şerf yümn-i intiżam-ı selef
Der-i fer ĥalef-i derc-i pâş-ı merd-i er
38. Bedde matlaŖ-ı devlet sepde şubĥ-ı merâm
Resde naĥl-i seŖâdet keşde žill-ı sen
39. Vezde bâd-ı murâd ü şen de sayt-ı kerem
Çeşde şerbet-i b-itminân câm-ı üm
40. Şeh-i memâlik-i sultân-ı maşrıķ ü mağrib
Melk-i mülket-i dñ ü sel mecd-i mec
41. Cihân-penâh ü metâŖ ü şehm-i müsteŖid
ŖArķ-Ŗarak-ı mümeccid necb ü dâniş ved
42. O menbaŖ-ı kerem ü Ŗavn-ı maŖdelet ki anıñ
Mişl gelmedi gelmez yegâne şâh-ı vaĥ
43. O rūĥ-ı maĥz-ı müeyyid ki her ne itse murâd
Vücûdı re'yine taŖk idüb degilse baŖ
44. Hemân žuhûra gelüb dūr olur teĥallüfden
Anı Ŗinâyet-i Ĥaķ eylemez ĥal ü Ŗaķ
45. Rezni şâĥib-i endşe maĥz-ı Ŗaķl-ı sidâd
Faţni behre-i derd-rây ü fikri cümle sed
46. Ĥamiy-yi beyza-i nâmûs ü pâdişeh-i taķ
Vefiy-yi cümle Ŗibâdât-ı câmŖ-üt tevĥ
47. Kerem-serây-ı Ŗatâsında bir kemne ģulâm
ŖAtâ şekve-i celâlinde bir ĥadm-i reş
48. Derim ĥazne-i cûdında gird-i râh-ı bez
Himem cerde-i lutf-ı Ŗinâyetinde mez

49. Ferište hūy-ı mükerrem sūtūde menkıbetâ
Eyâ bi-halk-ı mümellâ şeh-i ferîd-i nerîd
50. Ğarîk-i lutf-ı firâvânîñ olduĝumdandır
Bu kevne menkıbe-hân bu kevne ğüft ü şenîd
51. İnâyetiñle ğülū-yı teĖabbüdümde degil
Teceddüd itmededir her nefesde rebķa-i cîd
52. Rızâ-yı seyyid taḥsîl olunca Ŗıyde merâm
İder mi ķâm ü merâm itdigi umûrı ümîd
53. Bekâ-yı devlet-i vicâh-ı celâldir ancak
Duğâ-yı lâzime-i sîdk-ı bende-ĝân ü Ŗıyd
54. Eyâ sūtūde ḥasâ'il mücemmili'l-aḥlâķ
Ne ḥâle koydı beni ĝör bu rûzgâr-ı Ŗanîd
55. Feraĝ-ı ḥâne-i dilde riyâzet itmiş idim
Ķurutdı cism-i zağîm mişâl-i laḥm-ı ķâdîd
56. Tehî riyâzet ile ĝeçdi vakt-i Ŗömr-i Ŗazîz
Bu ḥimyelerden anıñ olmadı merâmı ķadîd
57. Ne bir merâma yetişdi ne eyledi tesḥîr
Cemâl-i maṭlabına bulmadı sebîl-i sedîd
58. Duğâ-yı devlet-i şâh-ı cihândan ĝayrî
ĝörünmedi aña râh-ı şavâbe-i rây-ı berîd
59. Farîķ-ı rüşdi yetirdim bu ķille-gehlerde
Ten-i tecellimi itdi bu kevne ḥamye-ķamîd
60. Benim gibi nice ķurbân dilencisi Ḥâkim
İder odur ki Ŗarş-ı merâmdan ümmîd
61. Şiyâb-ı lutfı ile eyler anları mesrûr
Nağîm-i sofra-i cûd ile cümle seyr-i şerîd

62. Duâya başlayalım vâkıtdir be- şart-ı edeb
İdüb hülûs-ı derûn ü tazarru'ı te'kîd

63. Devâm Öıyd-ı sürur ile şevket ü Öömrün
Füzûn ide kerem ü lutf-ı müste'ân mecîd

8

KAŞİDE-İ BAHÂRİYE DER-SİTÂYİŞ-İ VEZÎR-İ RÜŞEN-İ ZAMÎR MİR
ÂHÛR-İ EVVEL MUŞTAFÂ PÂŞA

(Mefâilün/feilâtün/mefâilün/feilün)

1. Üşitdi şâhid-i nevrûzı şöyle bâd-ı bahâr
Bürindi burka'ını gülşen-i lâle-i Öazâr
2. Çerâğı yanmış iken rüşen şeb-i tâbîñ
Dem-i feserde-i bâd-ı bahâra oldu dūçâr
3. Gül-i çemen çekilüb inzivâyâ hâyret ile
Keşde ser-te-be-fikr-i ğunûde bûlbûl-i zâr
4. Şeh-i şitâyâ ne hâl oldu kim dönüb geldi
Çâder çeçekleri necây iken mazâf-i bahâr
5. Dıraht hâyder-yi bîd-pâ-yı berhene iken
Kalender-nihâliñ elinde bâr-ı kıatâr
6. Bu kevne güc ne Öaceb yoñsa bî-karâ-yı şitâ
Bu serd-i sâhâ-i derden degil midir bî-zâr
7. Füsürde kâkül-i sünbül kelâle dâr-ı hevâ
Zemân girifte dil ü muncemid dem-i enhâr
8. ÖAceb mi k'ola mizâc-ı bahâr dehr-i şitâ
Olur mı mevsim-i eyyâm-ı rûzgâra kıarâr
9. Biraz ısındı deyü taraf-ı bağa sünbül ü gül
Birin söğıtdi hezârîñ hevâ-yı berf-i nişâr

10. Ne cânı var çıka gül-geşt-i bağa tıfl-ı giyâh
Şabâh-ı berf duña-yı berķ ü üstüvâ emtâr
11. Üşıtdi pâynı cûlarda yok dem-i seyelân
Düşince eylesin nevk tñz-i döşine bir ħâr
12. Şovuk muŖâmele-i dehre kim taĥammül ider
Bu germ ü serd felekden hezâr şekve hezâr
13. Meger ki bir kerem-essıye ilticâ idelim
Ki cûd ü lutfı anıñ tâb-ı Ŗñtidâl-i bahâr
14. Yegâne âsaf-ı dâdâr-ı mükrimet-pñrâ
Ĥidñv-i mülket-i âsâyış ü mekârim-kâr
15. Vezñr-i dâver-i mülket-i mekârim ü âŖtâ
Nigâh-ı lutfıña vâ-beste gülistân-ı yesâr
16. Ĥamiy-yi devlet ü nâmûs-ı saltanat zâtı
Refâh-ı cümle enâm ü emûr-ı ħayre medâr
17. Vezñr ibn ü vezñr kerñm ibn ü kerñm
Ĥarñķ- Ŗaraķ mümeccid-i mecñd behre tebâr
18. O gün ki devlet ile şadı eyledi teşrñf
Ĥulûbe tıldı feraĥ itdi ħalk-ı istibşâr
19. Mişâl-i rûĥ-ı mücerred ki buldı eşyâĥın
Ya âfitâb idi burc-ı şerefde itdi ħarâr
20. Cenâb-ı ħazret-ı Ĥaķdan budur niyâzım kim
Dem-â dem eyleye tevññin aña bezl ü nişâr
21. Şu rütbede kerem ü himmet-i ferâvânñ
Ki mûra mülk-i Süleymânı itmez istişkâr
22. Nebñh ü Ŗârif ü şâĥib-i dil ü ħalñm ü selñm
Taķıyy ü sâlik ü âgâh ü muĥtidi'l-ebrâr

23. Biraz meḥamid-i Ŗâl sin eyleyem takr
Egerçi mevce-i deryâya olmadıysa şümâr
24. Ĥudâ bu Āsaf-ı dâñâyı eylemiş mükrem
Meḥamid-i keremin anda eyleyüb izhâr
25. Žuhūr-ı feyzine âyine eylemiş zâtın
Vücūd-ı pâkini itmiş mecâl -yi envâr
26. ŞuŖūn-ı žahir ü bâtında eyleyüb tebc
Nice meḥâsini itmiş añâ şîŖâr ü dişâr
27. Biri ḥayâ biri sîdk ü vefâ birisi kerem
Biri salâḥ ü biri istidâmet-i eżkâr
28. Biri kudūm-ı şeref-baḥş -yi saŖâdet ü kâm
Biri irâḥe-i teng -ne-i žalâme-i târ
29. Biri beşâşet-i vech-i bes m ü lutf-ı ḥitâb
Biri beşâret-i tefr -c-i mübŖidü'l-inzâr
30. Birisi behre-i temy z ü lemŖa-i ilhâm
Birisi Ŗużv ü Ŗinâyet-i medâr -yi Ŗişâr
31. Birisi kuvvet-i ḥayâ vü nefḥa-i hiss
Birisi sûret-i câd ü iktidâr -yi kâr
32. Birisi nisbet-i teşr f-i ḥâcegân-ı şuhūd
Birisi behre-i teşy d-i maŖbedü'l-aḥrâr
33. Birisi ḥüsn-i teveccüh-gerde-i nâsûte
Birisi beżl-i nevâl-i vef ret-i'l-âşâr
34. Biri teşavvaḳ-ı vicdân-ı sâḥa-i tefr d
Biri tēḥallaś ü tecr d-i Ŗâlemü'l-envâr
35. Birisi re'fet ü raḥmet cemiŖ-i muḥtâca
Birisi baś ret ü diḳḳat biri ḥamiyet-i câr

36. Faķre itdigi eltâf-ı b-nihâyesiniñ
Beyân ü ħaśrına ķâdir degil benân-ı şümâr
37. Geh melâbis ü gâh nevâziş-i iĥsân
Geh meğâtıf ü gâh meğât-yi bisyâr
38. Ķalub bu b-kes-yi tengnâ-yı mihnetde
Şuğûrum olmuş idi Ħabeş-i muĥaş-efkâr
39. Fûruĥte çekmiş idim berg ü bâr-ı sâ mânı
Meger ki ķalmış idi Pend-nâme-i ĖAttâr
40. Med ü res oldı gelüb feyz-i nefĥa-i keremi
Fütâde kalmış iken b-nevâ Ėal ü nizâr
41. Ħayât-ı tâze bulub pençe-i mażâyıķdan
Nigâh-ı lutfı ile geldi iķtidâr-ı yesâr
42. ĖArūs-ı kâme yetişdim görindi vech-i merâm
Netce âyine-i dilde ķalmadı ikdar
43. Benim gibi nice biñ b-nevâya sâyesini
İde Ħudâ-yı müheymen žal-i istikrâr
44. Yeter teveccüh-i Ėâl-si ķadrime terf
Ne olur ise muķadder hemşe olsun dâr
45. İlâĥ Ėömrini eyle devâma peyveste
Mażf-i dehre teĖâķub idince vaķt-i bahâr
46. Cem-ı kârda tevķıñ eyle aña refķ
Duğâyâ destini refĖ eyledikķe Ħâkim-i zâr

9

ĶAŞÎDE-İ ĦAZÂNİYE DER SİTÂYİŞ-İ SİLAĤDÂR-İ ĦAZRET-İ
ŞEHİRİYÂRÎ ĖALİ AĞA

(Mefâilün/Feilâtün/Mefâilün/Feilün)

1. Virince çeşmime kehl-i emel cilâ-yı şuhûd

Görindi lem'â-i pür-tâb-ı Ŗârız-ı maşşūd

2. Vücūdum oldu ser-â-pâ ğarᵑk-i feyz ü kerem
Ḥurūş idince yem-i himmet ü mekârım ü cūd
3. Ne himmet ü kerem-i asmân-ı lutf ü seḥâ
Ne himmet-i Ŗažimet-pâye-i firâz-ı şu'ūd
4. Ne himmet ü kerem serr-i neşâ'e-i ğaybᵑ
Ne himmet-i reh-i taḥᵑᵑ şad-žuhūr-ı vücūd
5. Ne himmet-i kerem-efzâ-yı mâye-i aĝrâz
Ne himmet-i kef-i fażfaż-ı ᵑulzüm-i mevrūd
6. Ne himmet-i feraḥ-endūd-ı çâr-süy-ı emel
Ne himmet-i tarab-el vedd ü lutf-ı mâye-i sūd
7. Ne himmet-i dil-i pür-nūr-ı beyt-i ma'Ŗmūrᵑ
Ne himmet-i eşer-intâc-ı tavf-ĝâh-ı sücūd
8. Ne himmet-i ra-ḥamūt-aşiyân-ı evc-i himem
Ne himmet-i melekutᵑ mekân-ı feyz-i nümūd
9. Ne himmet-i der-i yek-şūde-ĝâh-ı Ŗizz ü Ŗalâ
Ne himmet-i reh-i devlet-sarây-ı cūd ü rūd
10. Anıñ keşâyışı aᵑl idi mafsalât-ı emūr
Fütūḥ-ı Ŗuᵑde-i her kâre ḥal içün ma'Ŗbūd
11. O bâb-ı feyz-i mekârım nişâbᵑ itmişdir
İki ᵑanatlı Ŗaceb şâhbâz Ŗuᵑde-i küşūd
12. Şarᵑr-i nâlesi bülbul gibi müheyyic-i şavᵑ
Müşâbih olmaz aña na'Ŗme-i ĝüste-i Ŗūd
13. Dū-mısrâŖını olur ebrū-yı cemâl-i merâm
Anıñ şikestesı reng-i hilâl-i burc-ı kebūd
14. Dū-çeşm-i ḥalka-i ehl-i ümᵑde peyveste

Müşâhid olmada şekl-i keşâyîş-i maşûd

15. Zih❦ der-kerem-i şâhîb-i hamiyyet ü cûd
Zih❦ der-himem-i b❦-dirîğ-ı n❦l-i füzûd
16. Sütûde zât-ı silâhdâr-ı şehriyâr❦ kim
Muş❦m-i hîdmet-i žill-i ilah-ı Hayy-i Vedûd
17. Hudâ yegân-ı mekârım penâh-ı feyz ü kemâl
Yegâne bâØîş-i esrâr-ı cümle bûd-ı nübûd
18. Dil-i efâzile medârı hem❦şe-mûr-ı ğayb
Derûn-ı feyz-i nümûn❦-yi nażar ki maØbûd
19. Degil ebr gibi gâh❦ Øatâ vü ki imsâk
O râhâ-ı kerem-efzâya bir nefis-i maØhûd
20. Kemâl-i sîdk ile bende şeh-i kerem-kâre
Em❦n ü muØtemed ü hayr-hâh-ı sîdk-ı Øumûd
21. İlâh❦ eyle anı şeb-çerâğ-ı rifØat ü kâm
Mut❦Ø-i emr-i bi-câr❦ ola merâm-ı Øûd
22. Kadir-şinâs ü hamiyyet-sirişt ü himmet-k❦ş
ØUlûvv-i şânına lâzım şûtûn-ı rahm-i alûd
23. Nigâh-ı lutfına düş olsa bir kem❦ne eger
Olur dû d❦de-i eflâke reşkle maşûd
24. Çerâğ-ı lutfı olan bende-gân-ı hâşından
Um❦dim ol ki olam bu hûlûsîla maØdûd
25. Budur üm❦dim olur cilve-bağş-ı rûy-ı hûsûl
Gelûr mes❦l-i dû ħûn-âbe-i sirişke cümûd
26. Sezâ mı **Hâkim** iken derd ile olam maĥkûm
Tetâvil ola bu vech ile bâña çerĥ-i Øunûd
27. Med ü res ola baña ey kân-ı b❦-kerân-ı Øatâ

Be-*h*a^hq^h-ı mübdi^h-i ekvân veyâ ceyb-i Vedûd

28. *H*üdâ-yı *H*ayy ü *Ş*amed *Ö*avn-i dest-g^hriñ ola
Be-*h*üsn-i s^hre-i Y^hsuf be-serr-s^hre-i *H*üd

TA^hMİSLER

1

TA^hMİS-İ ĞAZEL-İ PÎRÎ MU^hŞFÂFÂ PAŞA
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Oldı dil şu^hle-i *Ö*aşkıyla tecell^h-*h*âne
S^hziş^h itdi e^her laht-ı dil-i s^hzâne
Döndü fân^hs-ı *h*ayâle büt^hn v^hrâne

Sūzişim şem'î-i ruḥ-ı yâre görüb pervâne
Kıssâ-i Fûrî gice söyledi yâne yâne

2. Bend-i ser ḥalkâ-i zencâr olalı her cihetiñ
Kays-ı nâ-şâde çıkar silsile-i mâhiyetiñ
Âhû-yı vahş ile dir Kays gibi ünsiyetiñ
Ser-i nev şetm mi cünûnum mu o leyl şıfatıñ
Oldı sevdâzede-i zülf-i dil-i dâvâne
3. Beni sevdâzede-i zülf-i perşân eyler
Çâk-yı sinemi hem çâk-i girbân eyler
Ḥâne-i şabr ü şekbim dañ vâran eyler
.....
Ah ol ğamzesi ḥûn o gözi mestâne
4. Vâr ise bûy-ı keder ḥâtır-ı ğamğneñde
Mḥmândâr bulunur ḥâne-i vârneñde
Ketr-i râz eyleye gör cevher-i âyineñde
Kaşd-ı cân ise de pek şakla anı sneñde
Bir ḥadeng-i müje-i çeşmi deger biñ câne
5. Ḥazret-i Âşâf-ı dâna-yı müşr-i ekmel
Ḥüsn-i tab'ı oldı aña lutf-ı Ḥüdâ dâd-ı ezel
Ḥâkimâ olsa sezâ pâye-i taḥsne maḥal
Tâze rû-veş ne Ŗaceb sâde olursa bu ğazel
Ġarażım şevķ dil-i Ŗarz eyleme der pârâne

2

TAḤMÎS-İ ĠAZEL-İ ḤALÎMÎ ED-DEFTERÎ
(Meḥ'ülü/Mefâilü/Mefâilü/Faülün)

1. Gel Ḥakka yapış ğayriden emniyyeleriñ kes
İhlâş ile maķsûda irer dünyâda herkes
Bû Ŗâlem-i esbâbda kıalamaz dañi b-kes
Tevfık-i Ḥüdâ oldı ise yâr ü meded-res
Mâni' niçe olur nûr-tecellâsine nâkes

2. Her nâk ü bedde gelmede emr ile ta'ayyün
Ta'ön eyleme hîkmetle olur anda tekevvün
Yoldan çıkarır saliki evzâ'ı tefennün
Teslîm-i rızâ göstere kör etme televvün
Ma'v olur iden ğayre heves gel emeli kes
3. Kuvvetde sañâ çeng-i Ŗuķâb olsa muŖâdil
Şâh'n-i mükâfât olur elbet de mukâbil
Encâmı olur dil şikenîñ vartâ-i müşkil
B'-behre olur bâz gibi pençe-i zen-i dil
Medd oldığına şâhide asâyiş-i kerkes
4. ŖArz etse deyu rūyını ol gevher-i nâ-yâb
Mâh-ı felegiñ tâ-be-seher d'desi b'-ñâb
Her gün o zavallı tolaşur kūyını b'-tâb
Cân atmadadır mağribe ħurş'd-i cihân-tâb
Añşâm olıcaķ ķoçmaķ içün ol meh-i dâl-fes
5. Sâķ' baña ħızr oldı bu eñnâda yetişdi
Ya'Ŗn' meded-i Ĥâkim-i nâ-şâde yetişdi
B'-neşve iken iki ķadeh bâde yetişdi
Būs-ı leb-i laŖli baña imdâde yetişdi
Memnūn-ı visâl itdi Ĥal'm'yi o Nevres

3

TAĤMÎS-İ ĖAZEL-İ ĤALÎMÎ ED-DEFTERÎ (Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. İtdi şahbâ-yı muĥabbet beni mest ü medhüş
Çok degil şūriş-i Ŗaşķ ile eger itsem cüş
Bir nigâh itmek ile oldum o meh-peykere dūş
Yine bir dilbere dil virdi göñül itdi ħurūş
Mest idüb laŖli beni Ŗaķlım alub ķıldı ħamūş

2. Kâr-gâh-ı felegiñ bitmez işi çekme emek
Her tarağda bezi vâri çillesini gösterecek
ÖArz idüb nağş-ı diger san'atın icrâ idecek
Gösterüb şûret-i rengnini nessâc-ı felek
Ne kumâş işleyecektir yine ol kâle-i fûrûş
3. Hüsni tevfkâ muğârin olur disem aña kim
Görinür sıdık u şafâ âyinesinden saña kim
Va'ed-i incâz ide her dem ola senden baña kim
Ma'âden-i resm-i vefâ dense sezâdır aña kim
Şarf-ı gencne idenler olamaz mişline dūş
4. Şekve gū bahşi dirâz eylese hâdden bürün
Çıkısa ahengi verâ perde-i resm-i kânûn
Nâlesin mutrib-i nâ-sâz gibi eylese füzûn
Artırırsa nağmeñ dinleme ol perde berûn
Uzadır mekr ü füsûn-sâzını tutma aña gūş
5. Eyleme düşmen-i nâ-kâme Öadâvet-i izhâr
Şûret-i şabr ile evkâtını eyle emrâr
Hâkimâ düşme kemend-i gama yan ciz zânhâr
Dâm-ı sayyâde Hâlmâ şağınub olma şikâr
Vâr aña re'y-i medâra eyle hâb-ı har-ı gūş

4

TAHMÎS-İ ĞAZEL-İ HÂLÎMÎ ED- DEFTERÎ
(Mef'ûlû/Fâilâtü/Mefâilü/Fâilün)

1. Reftâr-ı şūhı gerçi anıñ nev-residsir
Nefs-i nefsi tâzeleriñ enfesidsir
Bâgâne dâr-ı şehrimizin b-kesidsir
Ol yâr-ı mihribânı gören dir misidsir
Kâmet yerinde ince miyân çerkesidsir
2. Kullan sükûn ü şabr ile evzâÖ-ı devleti
Elden bırakma rıfqla üslûb-ı hikmeti
Uydur zamân-ı müknet ile rañş-ı fırsatı
Çerhıñ bu kevne devr iderek rañş-ı ruñsâtı
Nağş-ı digerle başkaça dek ü desidsir

3. Dâ'im hûdûd-ı Ŗacze tır geçme ŗaffıñı
Uydur uŗul-i hıkmete âheng-i deffini
Baŗ itme kâme ta o adar neŗr ü leffini
Kâlâ-yı vaŗla gel ŗaınub açma keffini
Virmez zekât-ı hûsnünü ŗûhun hâsıdır
4. Dıbâ-yı hûsn-i yâre olur fer viren yine
Arâyıŗ-ı cemâlin odur bildiren yine
Endâm-ı yâri uŗn-ı raŗıb itdiren yine
Her ülfedâre zınet ü zıbbı viren yine
Çerh-i köhnede a meŗeniñ atlasıdır
5. Ol ŗâh-ı hûsn-i luŗf ü Ŗatâ-baŗı-ı kâm-kâr
Hükm-i viŗâlin eylemiŗ Ŗuŗŗâka ihtiyâr
İtdi üzeŗte cevrine bir hâyli iŖtizâr
VaŖd-i vefâya tâlib imiŗ ey Hâlım yâr
Memdûh olanda avl ile Ŗahdiñ resıdır

TERCÎŖ-I BEND

(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Dil-i sevdâ-zedeme Ŗaŗı uralı dâğ-ı siyâh
İtdi sâ mânımı Ŗağlım gibi tâlân ü tebâh
2. ayda uğratdı beni arzû-yı rûtbe-i câh
Oldı ol rûtbe baña cây-ı teng-i kûşe- câh

3. Gerçi var Ŗarş-ı derūnumda benim ĥabbe-ilah
Virmede dağdağa ol ĥabbe yine ğayre nigāh
4. Ah keyem bir iki řattaŖ-ı tarşık-i gūmrāh
Rāh-ı ĥađdan görünüb oldu benimle hemrāh
5. Oydu ulaşdı çıkardı beni yoldan nāĝāh
Kıpdı dıhım ser-i miknetimi itdi kŭlāh
6. Eyledi māye-i vicdānımı yağma ũ tebāh
Kaldı evrāk-ı taĥayyŭlde birāz nefsi sevāh
7. Yānarım ah bu ateşle nihān her ĝāh
FāliŖim gibi çıkar tā felege dŭd-ı siyāh
8. Var ũmıdim ki baĥa fetĥ ola dergāh-ı ilah
Rŭz ũ şeb itmedeyim nāle-i şey'en lillāh
9. Yŭzimi ĥake sŭrŭb her gice efgān iderim
Gŭzimin yāşını seylāb-ı řebistān iderim
10. Cigerim tāb ũ tef-i āhla sŭzān iderim
Kŭlĥan-ı snede laĥt-ı dili bŭryān iderim
11. Pençemi řāne-i ĝsŭ-yı perşān iderim
Şerĥa-i zaĥmımı hem-çāk-ı ĝirbān iderim
12. ŖAcz ũ bçāreliĝim derdime dermān iderim
Ĥaqqıñ eltāfını ũmıd-i firāvān iderim
13. Hem ser-i mŭyımı dıdem gibi giryān iderim
Germ ile eylediĝi ĥābe peşmān iderim
14. Rabt idŭb şalb recā-yı der-i ĝufrān iderim
Bu nedāmetler ile tevbeyi her ān iderim

15. Var ümüdüm ki baña fetḥ ola dergâh-ı ilah
Rûz ü şeb itmedeyim nâle-i şey'en lillah
16. Ağlasam derdimi ol meh-veşe giryân giryân
İstemem zaḥm-ı dil-i zârıma yaÖn dermân
17. Naz ider tegâfûl ile ben itdikce figân
Böyledir Öâdet-i deyriyye-i ħübân-ı zebân
18. Nigeh-i lutfuna düş olmağı ister dil ü cân
Diñlemez naqd-i niyâzı pula şaymaz cânân
19. ÖAceb emniyyeme esÖaf ide mi medd-i zemân
Yoñsa böyle ide mi Öömr-i Öazzim gezân
20. Beni öldürdi hele meslek-i büm-i ketmân
Keşf-i râz itmege yok sırrıma maḥrem insân
21. Kalmadı bâr-ı cefâ çekmege hiç bende tuvân
Okurum ħüzünle bu matlaÖı rûzân ü şebân
22. Var ümüdüm ki baña fetḥ ola dergâh-ı ilah
Rûz ü şeb itmedeyim nâle-i şey'en lillâh
23. İstemem rabt-ı derûn itmege dildâr ise de
ÖĀşıka raḥm idici yâr-ı vefâdâr ise de
24. Meyve-i şâñaçe-i vuślatı her bâr ise de
Gülşen-i snede bâkûre-i esrâr ise de
25. Baḡamam âyine-i zâ'ile ruḥsâr ise de
ÖAksine sûret-i âyine ḥarab-dâr ise de
26. Matmaḥ-ı merdümün dñde-i neẓẓâr ise de
Aña tevcñh-i nigâh eylememek Öâr ise de
27. Yūsuf u ħüsn ise hem zñver-i bâzâr ise de
Çeşm-i ḥasret-keş-i YaÖķūba cilâdâr ise de

28. Gül-i rif'at-çemen-i tûde-i devvâr ise de
Gonce-i bâriqa-i gülşen-i envâr ise de
29. Râh-ı âmâl-i dil-i zâr teng-i târ ise de
Pây-ı şebd-ı z-i emel teng ise nâçâr ise de
30. Vâr üm-üdim ki baña fetḥ ola dergâh-ı ilah
Rûz ü şeb itmedeyim nâle-i şey'en lillah
31. Ser-i d-ıdârına ḥasretkeş olan zâr gerek
Sûziş-i tâb-ı gam-ı hicr ile b-ımâr gerek
32. Eymenistân-ı tecell-ıde dilifgâr gerek
Gayri bir yâr gerekmez baña didâr gerek
33. Zafer-i Ŗukde-küşâ žıfır-ser-i ḥâr gerek
Z-ı r-i pâyında olan ile ḥünḥ-âr gerek
34. Ne baña yâr ü ne dâr ü ne deyyâr gerek
Ne tılel ne dimen ü reb-ü ü ne âşâr gerek
35. Ne ref-ı k ü ne ḥar-ı f ü ne kafâ-dâr gerek
Ne en-ı s ü ne cel-ı s ü ne hem-esrâr gerek
36. Dil-i şebde seḥer-ı girye-i ḥünbâr gerek
Ḥâk-i żilletde en-ı n-i dil-i b-ımâr gerek
37. Dâğ-ı dil-sûz-ı nefis d-ıde-i b-ıdâr gerek
Rû siyâh-ı meżelletde şeb-i târ gerek
38. Vâr üm-üdim ki baña fetḥ ola dergâh-ı ilah
Rûz ü şeb itmedeyim nâle-i şey'en lillah
39. Oldum alâyiş-i dünyâ ile rüsvâ yârab
Eyledim kendimi ben b-ı -ser ü b-ı-pâ yârab
40. Eyleyüb daŖvâ-yı b-ıcâ ile ḥ-ıcâ yârab
Oldı tezv-ı re sebeb ḥüccet-i b-ıcâ yârab

41. Böyle fetvâ-yı kabâ ola mı zâbâ yârab
Oldı gūyâ ki bañâ şakka-i fetvâ yârab
42. Olmamışdım bu kadar bâ-ser ü bâ-pâ yârab
Bendeñi düzd-i hevâ soydı ser-â pâ yârab
43. Beni adam şanur evvel gören ammâ yârab
Kendimi eylemişem halka muğammâ yârab
44. Yok şebât-ı kademim vaz'ına bir câ yârab
Hıffetim itdi beni pūç ü sebeb-kâr yârab
45. Kerem ü feyziñe yok men' ile iğrâ yârab
Herkese olmadadır bezl-i ōatâ yârab
46. Nâkes ü hâce dañ hūssâ müheyyâ yârab
Eyle bu bâ-keside hūssâdan iñsâ yârab
47. Var üm'dim ki bañâ fetĥ ola dergâh-ı ilah
Rūz ü şeb itmedeyim nâle-i şey'en lillah
48. Ey kerem-kân yine senden olur lutf ü kerem
Kimden ümm'd ideyim zahm-ı dile merhem-em
49. Cūd-ı lutfiñdan olur olsa eger lutf-ı niōam
Sensin ol Hâlık-ı bañşende cevâd ü irĥam
50. Bulmadan sûret-i hestde taōayyün ōâlem
Şâhid-i rahmetiñ oldı ğazaba sebka ehemmm
51. Ey olan rahmeti deryâ-yı kademde iğdam
Eyle çirk-âb ü vücūdumla beni ğark-ı ōadem
52. Cehl ile zulmet-i ōısyâna reh'n olsa ümem
Sâñil-i mağfirete kōnso o çirk-âb-ı dūrrem
53. Bir yere gelse hele cümle zūnūb-ı ōâlem
Zâōf-ı tazōf ile emşâli de olsa munzam

54. Düşmese kulzüm-i rahmetden aña katre-i yem
Kalmaz ol tûde-i ser-gün Öamel-i pış ü ne kem
55. Fil-meşel cüş ü ħurūş eylemese lüccesi hem
Maĥv ider cümlesini ħâsiyyet-i kırbet-i nem
56. Var ümüdüm ki baña fetĥ ola der-gâh-ı ilah
Rüz ü şeb itmedeyim nâle-i şey'en lillah
57. **Ĥâkim**-i Öâciz ü maĥkûma idüb Öarz-ı cemâl
Eyleme nûr-ı cemâliñ içün izĥâr-ı celâl
58. Mürdan Öâciz ü kem-behre ü kem-ķadr ü nevwâl
Mû idi izÖâf ü nâķâr-ı şikeste-aĥvâl
59. Rüz ü şeb dergehiñe itmedeyim Öarz-ı su'âl
Sâ'il-i bâb-ı Öinâyât-gehe yok rûy-ı melâl
60. Pâdişâh-ı şamed ĥâzret-i vehhâb-ı nevwâl
Sensin ey Ĥâlik-ı baĥşende-i b-ķidd ü m-ķâil
61. Z-ı ĥükmüñde felek ķuķe-i ķevgân hilâl
Şifr-ı Öâdâd-ı Öatâ necm-i semâ nokta mişâl
62. Eyle her dem beni memnûn tecell-ı-yi vişâl
Dest-i Öazmimde ola dâmen-i Öismet-res-i âl
63. Ĥubb-ı evlâd-ı ÖAli ola ecel-i âmâl
Bu muĥabbetle olub maĥzen-i dil mâlâ-mâl
64. Dil ü cânım ola Öaşķ ile bularak hem-ĥâl
Olmayım rüz-ı ĥaşrde daĥi pâ-mâl-ı kemâl
65. Var ümüdüm ki baña fetĥ ola der-gâh-ı ilah
Rüz ü şeb itmedeyim nâle-i şey'en lillah

FÎ-T TEVÂRÎH

1

TÂRÎH BERÂ-Y-I CÜLÛS-I SULFÂN ØOŞMÂN HÂN İBN-İ SULFÂN
MUŞTAFÂ HÂN

(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Hâmdülillâh ki meserretle ferâh-yâb oldu
Toldı âvâze-i iqbâl ü sūr ile cihân

2. Şems-i ikbâl-i cihân eyledi burcunda şeref
Geldi ser-mesned-i iclâline sultân-ı zamân
3. Ya'ni ol pâdişeh-i maşrık ü mağrib ki anıñ
Olsa der-bânı sezâ Hüsrev-Ma'ân vü Keyhân
4. Şâh-ı gerdün-ı Öazimet sâhib-i Öizz ü şevket
Aña mevhûb Hudâ lâzime-i hâşmet ü şân
5. Bûy-ı gül olsa zih ̣ harf-i sühan-ı sübhânıñ
Vaşf-ı ahlâkına yok kudret-i ta'ib ̣r ü beyân
6. Olsa vaşşâf-ı mekârım şiyem-i Öâtâfı
Hağ ta'ib ̣rini ̣fâ idemezdi sehbân
7. Kuvvet-i baht-ı hümayûnına olmazdı del ̣ı
Oldıgı lafz-ı şehinşâhe mutâbık Osmân
8. Yazıla âyet-i nuşret Öilm-i Öazminde
Ra'yet-i ma'ödelet ̣ı ola küşâde her ân
9. ÖAhd-i Öadlinde ola mülket-i hest ̣ı ma'ömür
Eyleye re'fetle mülk-i vücûda fermân
10. Ser-i fağfûrı sıfâl ide had ̣m-i keremi
Z ̣r-i hükmünde ola kişver-i âl-i Hâkân
11. Şahbâz-ı himemi dâ'im açâ iki cenâh
Biri tevf ̣ı ü Öinâyet birisi emn ü emân
12. Emr-i câr ̣ı ola hem enfüs ü hem âfâka
Hükmüne her dem itâ'at ide çerh-i devrân
13. Gûş idüp taht-ı hümayûna cülûs eyledigin
Oldı âfâk-ı memâlikde berâya şâdân
14. Geldi bir hâtif-i gayb ̣ı didi Hâkim tar ̣h
Yümn ile müjde cülûs eyledi Sultân ÖOsmân

TĀRÎĤ BERĀY-İ ŠADĀRET-İ ŖUŽMĀ ĤEKĪMBAŠİ ZĀDE ŖALĪ PĀŠA
DER DEFŖA-İ ŠĀLİŠ

(Mefâlün/Mefâlün/Mefâlün/Mefâlün)

1. Semiyy-i Murtaẓâ Ĥaydar Ĥasâ'il bul-fazâ'il kim
Olur lutf ile maĥmâl-i beyt-i dũde-i ģurbâ
2. ŖAliyyüş-şân-ı Al her şũŖũn-ı mũlkete vâl
Veliyy-i her mevâl-yi vekâlet mesned-i Ŗulyâ
3. Ve f mũkrimet šâĥib-i ĥamiyyet mâlik-i necdet
Sırr-ı mevkib-i himmet vezr-i mũlket-i Ŗuẓmâ
4. Melâẓ-ı šille-i Ŗâlem-i germde ģâlib-i ĥâtım
Saĥâvet tynet ü ekrem cevâd ü mevhibet-prâ
5. Ecell-i maẓhar-ı hest maĥall-i ģabil eclâ
EŖazz-ı mevrd-i Ŗayn şũ'ũn-ı Ŗayn-ı isticlâ
6. Anıñ mir'âtine tâ tâbiŖ žuhũr vârid-i mutlak
Bu resme eylemiş câr žuhũrn mũnş-yi maŖnâ
7. Žuhũr-ı tevbemin bâşed vũcũdumun zi tũ ammâ
Ve lem evced-i bi-ğayr-i tũ-elest teẓhar-ı levlâ
8. Mübeccel nüšĥa-i câmiŖ muĥammelm neyyir-i lâmŖ
Mũkemmelm âyet-i sâtıŖ sat-ın nũr-ı mũstaŖlâ
9. Kitâb-ı bâtın fihris-i Ŗubâb feẓlek ĥâces
Meĥasin-mebĥâş-ı enes ens-i mũlhem-i enbâ
10. Secencelm šaffĥa-i ĥikmet kerâmet mâye-i Ŗizzet
Sũrũş cemŖ ü mũstaĥlif emn-i Ŗallem-el esmâ
11. Kitâb-ı kevn-i câmiŖ kim žuhũr cũmle evšâfa
Olub vech-i teģâbũlden vũcũdı maẓhar-ı aĥẓâ
12. Geh neşr ũzre ģâĥ leff kemâlâtında mũstaĥlef
ŞũŖũn-ı zâtını âŖref-i Ŗarf-i sũret ü maŖnâ

13. Kemâli şöyle žâhir kim kemâlât-ı žâtından
Nümūdâr olmada yer yer mişbâh-ı nūr-efzâ
14. Kemün ۞ muntav ۞ ammâ şuhûd-ı žâhir ü bâtın
Mutâbık Ŗayn-ı tañk ۞ ka ħağ ۞ kat beyne mâ-heyyâ
15. Vücûda žill-ı müstekmil berûze hest ۞-yi kâmil
Şu'ûna sū-be sū şâmil-i şu'ûn ۞ neş'e-i uñrâ
16. Sırr ۞ cünd-i müstaŖref teŖarrûf-i p ۞ şe-i Ŗâref
MuŖarrif men Ŗaref-mažhar-ı mek ۞ n cây-ı istiŖlâ
17. Elûf-ı bezm-i eşbâhı seyâhat-gah ü seyyâh ۞
Bilür etvâr-ı ervâhı žih ۞ n ü parsâ-dânâ
18. Nigâh itdükde âfâka bilür ki žill-i zâ'ildir
Ĥüdâ medd itmiş ol žill-i žuhûra eylemiş şuŖrâ
19. Vücûd-ı kudret ü fiŖl ü sükûn ü cünbüş ü lerziş
Cenâb-ı lâ yezâliñdir ki itmiş şunŖını icrâ
20. Münezzeh hem muğaddesdir ġaraždan şunŖ-ı ۞ câdı
Tecell ۞ siyle olmuş feyze kâbil sûret-i ġabrâ
21. Şifât-ı žâtına itmiş mažâhir nağş-ı insânı
O nağşa eylemiş lutf-ı mekârim Ĥazret-i Mevlâ
22. Dili âyine-i vañdet-i žuhûr ۞ n mevrîd-i keşret
O keşret içre de vañdet-serây-ı şâhid illâ
23. Görünmüş dürlü dürlü sûret-i hest ۞ deki sâye
Bu kevne nağş u etvâr-ı şuŖûnı eylemiş peydâ
24. Kâd ۞ m ü kâdir ü dâñâ Ŗatâsı gelmez iñşâyâ
Odur kayyûm-ı b ۞ -hemtâ keremkâr ü aŖtâ-fermâ
25. Tecell ۞ de tekerrür yok nihâyetden münezzehdir
Şu'ûnı ân be ân žahir geh ۞ pinhân ü geh peydâ

26. Hûsûsâ bu tecellî kim bu sûretten bed' oldı
Degildir bundaki hîkmet ola ma'ûlüm-ı her dânâ
27. Tecellî- kerem-i mażhar vezîr-mükrimet-i me'ser
Ki zâtın eylemiş re'fet-i cihâna mübdi'ü'l-eşyâ
28. Âliyyü-ş şân ü vâlâ-kadr ü cevdet bañş-ı zî- himmet
Hîdîv-i mesned-i milket-şehîm-i meymenet-pîra
29. Vezîrân-ı selef içre nażîrân görmemiş kimse
Suâl it işte târîh-i esâlf-i cihân-ârâ
30. Vücûdî bâ'î-î râhat-ı feżâ-yı mülke emniyet
Kudüm meymenet-behcet ser-â ser heb meserret-zâ
31. Su'ûd-ı tâli'în seyr it ki üç def'â gelüb oldı
Vezîr-i âzam ü ekrem hîdîv-i mülket-i ōuzmâ
32. Vire tevfkîni da'im Hüdâ ol zât-ı vâlâya
Sa'âdetle kerâmetle mübârek eyleye Mevlâ
33. Çerağ itdi hâķî def'â-i şân'de lutfından
Dañ bil-fi'îl-i man'sıbla ru'ûsım eyledi ōatâ
34. Du'âsında şenâ-ñânım o demden tâ bu vaķt oldı
Cebîni ōaczime olmışdı kıble dergeh-i Mevlâ
35. Telâf ide Hâķ ol zât-ı vâlânıñ kudümiyle
Ola naķş-ı tecellî sûret-i divânıma ma'ûnâ
36. Żuhûr dest-i cûdından ola her matlab ü kâmiñ
Gele ümniyye-i endişeme tevfkî ile ilgâ
37. Reh-i vaśfînda kâsır hâme-i endişe ōaczinden
Bu vâd'de sülûk itdi kerem kııl ey ōatâ fermâ
38. Nice erbâb-ı fıtnat bende-gâh-ı nükte perverden
Yayıldı gerçi târîh-i tekerrür mu'ciz ü ğarrâ

39. Yapılmaz biñde bir düşmekle Hâkim böyle bir târîh
Zih üç defa mühr aldı vezir oldu ÖAI pâşâ

3

TÂRÎH (1. NÜSHA DER-KENAR)
(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

6. Mürşid ehl-i heft-i merd-etvâr sülûk
Müncelidi sâlike âyinesinde şafveti
7. Kûşe-i tecrid-i istignâda o hem tavr idi
Taht-gâh-ı fâkâda bulmuşdı Öizz ü şerveti
8. Müşg-i enfâs-ı beñürden edilmiş ta'biye
Nefhâ-i kudsi dem-i ta'otır iderdi halveti
9. Mülk-i fâniden maqâm-ı Öadne itdi insilâh
Cânib-i kudsiden oldu bezm-i kurbâ da'veti
10. Bana Halvethâne-i dilden çıkub bir er didi
Oldı Hâkim şeyhâ târîhim Hüseyin-i Halvet

4

TÂRÎH (2. NÜSHA DER-KENAR)
(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Bârekallâh yine bir vakt ferrûh-ı feride
Mesned-i tahta cülûs eyledi Sultân ÖOşmân
2. Devr-i Öadlden o sultân-ı şeh-i hem-câhıñ
Kün yekûn olmada eşer-i meżâlim pinhân
3. Öyle bir pâdişehin Öahd her yönünde
Oldı ilam oña ledürât-ı Öazem âde revân
4. O şehinşâh-ı kerem püşe serir erânıñ
Bañr-i iñsân-ı Öatâyâsına garkı oldu cihân
5. Hayli demdir kerm-kâr nâmını güş itmez iken
Foldı âvâze-i enÖâmı ile kevn ü mekân

6. O hüdâvend-i cihân pâye şeh-i devrânıñ
Olsa derbândır devlet-i şâh-ılrân
7. Hâķ teŖâla eyle tahtına şevketle muķm
Eyleye düşmen-i bedh,âhı hâr ü talân
8. EsŖad'a bende sürür ile didim tarhîn
Hamd ola Hâķķa cülûs eyledi Sultân ŖŖsmân

GAZELİYYÂT

FÎ-HARFÎ'L-ELİF

GAZEL 1

(Mefâılün/Mefâılün/Mefâılün/Mefâılün)

1. Serâb olmuş feẓâ-yı dehri gördüm âb nâ-peydâ
Bu kühsâr-ı Ŗâdem de ķatre-i seylâb nâ-peydâ

2. ØAceb nisân-ı dehriñ şimdi yok mı feyz-i te'sri
Hâzef peydâ şadefde gevher-i nâ-yâb nâ-peydâ
3. Humâr Øâlem-i âbıñ mükedderdir şafâsından
Bu bahriñ lüccesinde şaffet-i mehtâb nâ-peydâ
4. Hayâlistân-ı ehl-i derd-i Øaşkı cüst-cû itdim
O vâdlerde gördüm âşinâ-yı hâb na-peydâ
5. Ferâgat-hâne-i endşemi geşt eyledim **Hâkim**
Füsürde şemi man-yi fikr-i âteş-tâb nâ-peydâ

GAZEL 2

(Mefâlün/Mefâlün/Mefâlün/Mefâlün)

1. Taḥayyül-hâne-i bektâşiyândır gūyiyâ dünyâ
Hayâlât âşiyândır nk esâs-ı hūlyâ dünyâ
2. Anıñ temknini ben raşe-i sm-âba beñzetdim
Temekkün sûret ü smâ-fenâ-yı smyâ dünyâ
3. ØAmel anda dağal eczâ-ñiyel tedbri heb muḥtel
Niżâm muḥtebel-merhem muḥayyel kimyâ dünyâ
4. Şikest eyler sevâd-ı merdüm-i çeşm-i ümd- asâ
Süveydâ dânesin gerdiş-i nigâh asiyâ dünyâ
5. Huşûl tarfetü'l-Øayn içre hâsıl kâm-ı zâildir
Degil **Hâkim** sezâ temkne-i kâñ Berñiyâ dünyâ

GAZEL 3

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Neyl-i vuşlatdan muḥaddem naḫd-i cân itdim fedâ
Müntehâ-yı kârden aldık ḥaber biz iptidâ
2. Naḫd-i idrâkin çalar endşesinden zâhidiñ
Sûret-ugrusu heyûlâ-yı vücūd-ı mâsivâ

3. Süllem-i Øirfâna eylerdim sühûletle Øurûc
Olmasaydı dilde şevk-ı naşb ü câha- i Øtilâ
4. Çñne-i Øankâ olurdu gendüm-i kişt-i vücûd
Mücrimñne katØ-ı erzâk ile olsaydı cezâ
5. Böyle feryâd itmeden vâØiž Øaceb kaşdıñ nedir
Çıkmadı kürsñye güyâ kimse senden mâØadâ
6. Ey tecerrüd-pñşe evzâØ-ı nihâyetden şakın
Âfet oldu şöhet-i Øankâyâ künc-i inzivâ
7. **Hâkimâ** ben tımturâk-ı lafza itmem ñØtibâr
Güşima zñrâ çalındı süy-ı maØnâdan şadâ

GAZEL 4

(Mef'ülü/Fâilâtü/Mefâñlü/Fâilün)

1. Bir nev resñde tâze cevân söylerim sañâ
Çıkılmazsa alma serv-i çemân söylerim sañâ
2. Esrârını hîkâyet-i laØl ü dehânınıñ
Gâhñ Øayân u gâhñ nihân söylerim sañâ
3. Vaşf-ı temâm-ı Øâşıkñ vü bñ-karârdır
Zâr ü nizâr-ı hâste-i cân söylerim sañâ
4. Gördüm o şühî şavmaØa-i ehl-i Øaşkıda
Aşüb-ı cân-ı halvetiyân söylerim sañâ
5. Müjgân-ı çeşm ü sñne-şikâf ü nigâh-ı nâz
Peykân-ı cân-sitân ü sinân söylerim sañâ
6. Her bir ħadeng-i ğamze-i dildüzü **Hâkimâ**
Cevşen-güzâr ü sñne-nişân söylerim sañâ

GAZEL 5

(Mef'ülü/Fâilâtü/Mefâñlü/Fâilün)

1. Bir şeh-süvâre düşdi göñül oldu b██-karar
Z██râ güsiste târ-ı Őınân söylerim sañâ
2. S██nem nişân-ı ğamze-i tatâr██ her nefes
Ħalim anıñla Ħayli yamân söylerim sañâ
3. Yok âsitân-ı yârda eglenmege maĦal
Teng██ne-i belâ-yı dükân söylerim sañâ
4. Ekşer gelen o câye Ħat-âver güzeşteler
Berķ-aşna vü dem-be-feşân söylerim sañâ
5. Böyle kalursa Őukde-i dūd-ı siyâh-ı âĦ
AĦvâlimiz o yerde tımân söylerim sañâ

ĞAZEL 6
(1. NÜSHA DER-KENAR)
(Mef'ülü/Fâilâtü/Mefâ██lü/Fâilün)

6. Peyrevlik eyle EsŐad'a kim râh-ı nażmda
Şir██n maķâl ü tâze zebân söylerim sañâ
7. Nâzik edâ vü muŐcize-gū Ħab-ı pāk kim
Ehl-i hüner fer██d-i cihân söylerim sañâ
8. Vardır naż██ri dirsem eger zât-ı pâkiniñ
Ħaķķâ inanma toĝru yalân söylerim sañâ
9. Ālüfte-i ĦabŐ ü meşreb-i rind██dir füsün
Sevdâ-gir██-yi zülf-i bütân söylerim sañâ
10. Yakmış benim gibi o da dâĝ-ı siyeh dile
Derd-i vişâl-i lâle ruĦân söylerim sañâ

FÎ ĦARFİ'L-BĀ

ĞAZEL 7
(Mefâilün/Feilâtün/Mefâilün/Feilün)

1. Olunca sâki gül-çehre teşne-yâb-şarâb

Olur o pençe-i ħurşīd-âfitâb- şarâb

2. Raķībe dâ'ire-i hâle-i bezmde o mah
Atar ħabab-ı mey-i nâbdan şihâb-şarâb
3. O servi itdi Ŗaceb zūr-i neş'eden bî-tâb
Hücūm-ı lücce-i seylâb-ı ıztırâb-şarâb
4. Sülâfe-i Ŗamelin neşve-baĥş-ı feyz idemez
Yâzılsa defterine zâhidiñ şevâb şarâb
5. Ħamīde ķâmet ider nev-cevânı pîr gibi
Zemīn-i sînede her tâk-ı pîç ü tâb şarâb
6. Ėazâl-ı fikret ü sâmâna kayd olur **Ėâkim**
Şikenc-i silsile-i zülf-i müşğ-i nâb-şarâb

ĖAZEL 8

(Mefâilün/Feilâtün/Mefâilün/Feilün)

1. Cebīn-i secdem olub naķş-ı būriyâ yârab
Sütūr-ı Ŗaczime çekme ħatt-ı riyâ yârab
2. Ėarīk-i âteş maĥv itme nâme-i emelim
Cerīde-i Ŗamelim ola bî- riyâ yârab
3. Ŗmīd-i vuślat-ı simīn-tenân eyle şeb ü rûz
Nigâhım eyleme sîr-âb-ı simiyâ yârab
4. Nigâh sâĥib-i himmet midir vüśül-i merâm
ŖAceb bu nażra mıdır Ŗilm-i ķımyâ yârab
5. ŖArūsi kâm-ı dile itme ĥacle-gâĥında
Pürīde-reng-i raĥm burķaŖ-ı ĥayâ yârab
6. Şikeste dâne-i kâm itme **Ėâkim-i** zârı
Nigâĥ-ı tâliŖimi itme âsiyâ yârab

ĖAZEL 9

(Mefâilün /Feilâtün/Mefâilün/Feilün)

1. ŖAceb mi nergis-i b  m  r   olsa mest    ħar  b
Ki ş   i-yi nigeĥi virdi ba  a cam-ı şar  b
2. G  r  rse    n-i ceb  n taraf-ı ebruv  n  ndan
  mi  la s  nesini          ider mi  r  b
3. Ked   şikesteligin c  me eylemiş işr  b
Bu derd ile y  reg  n p  re p  re itdi keb  b
4. Su'  l iderse t  leb-k  ri-yi vişalinden
O ş    a z  hid e    n perdesiyle virdi cev  b
5. Zek  tına tuta **      ** virirdi k  m  m  z  
Eger olaydı felek m  lik-i ĥud  d-ı niş  b

  AZEL 10
(Mef  il  n/Feil  t  n/Mef  il  n/Feil  n)

1. Yazarsam ol mehe g  tmez hez  r n  me-i ĥ  b
Per-i ĥam  meye ba  lansa da u  ar mekt  b
2. Ne r  tbe   eşmine   irkin ise  n g  zel g  r  n  r
  onulsa ucuna vef   -ı viş  l-i zer-ma  b  b
3.   o  unsa s  neme   b-ı ĥadeng-i peyk  n  
Olurdu la  t-ı dil-i teşneme şif  -y     l  b
4. ŖAceb mi ka  be-i Ŗuřř  k olursa k  y-ı ĥab  b
O semte     file-i dil taraf taraf mecl  b
5.   a  ırma gerdeni  ni t  r-ı g  s  -v  n  ndan
O demde Ŗavdet ider olsa Ŗa  l eger mesl  b
6. Deĥ  n-ı z  hidi misvak ider mi ĥi   tath  r
Bu    b-ı s  nnet-i p  ke yaz     ola     r  b
7.   azelde z  hide bir beyt hicv eyle **      **
Do  unmad    a s    an pek de olmuyor mer    b

FÎ-HARFÎ'T-TÂ'

GAZEL 11

(Mef'ûlû/Mefâ'îlû/Mefâ'îlû/feülün)

1. Mehtâb-ı edeb olmasa zânû-yı ma'habbet
Kocmazdı anı hâle-i bâzû-yı ma'habbet
2. Merhem mi urur sânesine kendi eliyle
Peykânıñ arar şûh-ı ciger pûy-ı ma'habbet
3. Heb rûze-i elmâs-ı ciger-düz-ı cefâdır
Eczâyı helâk-âver-i tenzev ma'habbet
4. Sânem gibi bir yer mi bulur pehn ü hevâ-dâr
Naşb-ı hıyam-ı cevrine ordû-yı ma'habbet
5. **Hâkim** felegiñ hey'et-i pür-şûrına beñzer
Sûrâh-ı keder-rûzi-yi nâ-şûy-ı ma'habbet

GAZEL 12

(Mef'ûlû/Fâilâtû/Mefâ'îlû/Fâilün)

1. Olmaz nigâh-ı tâb-ı mey-i Øişveden dürüst
Rem-kerdedür du-çeşm-i gazâl-i huten dürüst
2. Pâçde tarf-ı kâkül-i pân mû-be mû
Olmaz hürüş-ı mevce-i Øanber-şiken dürüst
3. Çeşm-i rakbe oldu halde diken gibi
Ol serv-i nâzı bâğ-ı visâle diken dürüst
4. Şirni-yi edâsı ile tâze cân bulur
Eyler mizâc-ı Øâşığı lutf-ı sühan dürüst
5. Her-ser hevâ-yı Øaşk ile olmağda muzdarib
Mâ'il- hırâm-ı nâzına serv-i çemen dürüst
6. Nev-sâl iken şikence-i hâsretle pır olur
Hamyâze-gân-ı cefâsın çeken dürüst

7. Giymezi serîr-i mülk-i muhabbetde **Hâkimâ**
Farf-ı külâhın ol büt-i lenger şiken dürüst

FÎ-HARFÎ'Ş-ŞA'

GAZEL 13

(Mefâilün/Feilâtün/Mefâilün/Feilün)

1. Cefâ o şüh-ı sitem pîşeye kalub mîrâş
Elinde mâye-pezi oldı rîh-ı mâl-i terâş
2. Diyâr-ı Ŗaşkı perîşân ider meżâlim-i hûsn
İder naķîsa sipenc-i raŖiyyete rîş
3. Nażar yeri o şehiñ mû-miyânidir yoñsa
Nedir bu dağdağa-i ķîl ü ķâl ile ibhâş
4. Per-i hamam-ı dil-i zâre bağlayub eyle
O mâhe nâme-i şevķ-ı derûnıñı ibŖâş
5. ŖAbeş degil şerer-endâz olur dile **Hâkim**
İrince âhım anıñ tavķ-ı dâmenin iŖbâş

FÎ-HARFÎ'L-CİM

GAZEL 14

(Mef'ülü/Fâilâtü/Mefâilü/Fâilün)

1. Pâ-mâl-i Ŗaşķa râhat ü sâ mân olur mu hîç
Bî-pâ vü ser bürehneye dâ mân olur mu hîç
2. Ebrûsıdır nişân-ı melâhat o meh-veşiñ
Bî-pençe zîb-i şafha-i fermân olur mu hîç
3. Seng-i siyâha hûn-ı ciger eylemez eşer
Zâhid harîf-i neşve-i mestân olur mu hîç
4. Pervâne gibi âteş-i Ŗaşķ ile yanmayan
Bezm-i harâm-i vuşlata şâyân olur mu hîç

5. **Ĥâkim** reh^hn-i deşt-i cünün olmasa eger
Dâ'im es^hr-i zülf-i per^hşân olur mu h^hç

GAZEL 15 (1.NÜSHA DER-KENAR)
(Mef'ülü/Fâilâtü/Mefâ^hlü/Fâilün)

1. Cân virmedikçe vuşlat-ı cânân olur mu h^hç
ÖAnkâ şikâr-ı dâne-i imkân olur mu h^hç
2. Kurbân-ı t^hğ-i ğamze-i ĥun-r^hz^h kim seniñ
Ehl-i fedâya dağdağ-i cân olur mu h^hç
3. Dilde hevâ-yı kâküli olmakda pâydâr
Âĝâze-i teselsüle pâyân olur mu h^hç
4. Şâĥn-ı diliñde eylesesün mâ-sivâ kıarâr
Düşmen serây-ı şehde nıgehbân olur mu h^hç
5. Ĥükm itmeseydi mülket-i ^hÖcâze ser-te ser
Ĥâkim şeh-i kıalem-rev-i Öirfân olur mu h^hç

GAZEL 16
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Ey per^h bâşıñ içün itme beni ĥalka gülünc
Ağzını çekinme ey mâye-i ş^hrin^h-yi lünc
2. Ne arardı o per^h bâğ-ı cemâlinde eger
Düşmese câh-ı zeneĥdânına bir dâne turunc
3. Kıalmadı zerrece kühsâr-ı taĥammülden eşer
Nâzen^hnim yetişür Öâşıķa bu mertebe ğunc
4. Ĥüşe ç^hn^h-yi vişâl olmadadır kıasd-ı dili
Kışt-zâr-ı mülk-i sâĥa-i ğabrâsı gülünc
5. Kısmet-i rüz-ı ezel böyle imiş çâresi ne
Saĥa ey şâĥ ĥüsn-i genc virildi baĥa künc

6. Göbegin oğmadadır zâhide olmuş bilmem
Eñsesinde o mehiñ kırmada ħasretle kulunc
7. İşte **Ĥâkim** vâr ise mâyesi tanž◌r idecek
Söyle virsin baña erbâb-ı süñhan-bâr◌ ödünc

FÎĤARFÎ'L-ĤĀ

ĠAZEL 17

(Mef'ûlü/Fâilâtü/Mefâ◌lü/Fâilün)

1. Açıldı dilde câriña-i ġamzeden cürûñ
Gelsün şabâñ virsün o meh merhem-i şabûñ
2. Cânım sıkıldı celb-i neşâta nedir Øilâc
LaØl-i lebiñle ħabbe-i ħâliñ ġidâ-yı rûñ
3. Sâġar meger ki Øillet-i rûha devâ imiş
B◌ñ kerre tevbe etmeyeyim tevbe-i naşûñ
4. Eyyûb gibi şabr idemem vaØd-i vuşlata
Yetmez zamânı olsa eger bende Øömr-i Nûñ
5. Müşkil degil mi nâme-i hicrânı **Ĥâkimâ**
Ĥall itmemiş metâliØa itdim bütün şürûñ

ĠAZEL 18

(Mef'ûlü/Fâilâtü/Mefâ◌lü/Fâilün)

1. Çeksem şabûñ Øaşķına bir gül Øale's-şabâñ
Gül-reng-i câm-ı Øişvede mül Øale's-şabâñ
2. S◌râb ider mi sâġarımız itmese mül◌
Nâzende rûd ü lücce-i mül Øale's-şabâñ
3. S◌b-i mihirden olmasa virmez ħalâvet◌
Lezzât-ı câm ü naķl-i tenaķķul Øale's-şabâñ
4. İşrâb ider vücüdını m◌nâda mey-keşe
Geldikçe ġuşe bülbüleden kul Øale's-şabâñ

5. Eyler cemâl-i şâhid-i âmâline nigâh
Hâkim iderse câma tevessül Øale's-sabâh

FÎ-HARFÎ'L-HÂ

GAZEL 19
(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Sürh-ser bir tâze gördüm Øârız-ı tâbânı sürh
Rûy-ı kânı rengi ile dâde-i kânı sürh
2. Ol meh-i gülgün kabâ-yı Øişveyi seyr eyle kim
Şâl sürh ü câme sürh ü tükme-i mercânı sürh
3. Derd-i Øaşkıyla ser-â pâ olmada Øuşşâkınıñ
Şerha sürh ü zahm-ı sürh ü sâne-i Øüryânı sürh
4. Kanlar ağlar merhamet itmez nigâh it Øâşıkınıñ
Dâde sürh ü girye sürh ü pençe-i müjgânı sürh
5. Girye-i hunbâra garķ oldum irince vaślına
Eyledim şevķ ile gûyâ dâmen-i eymanı sürh
6. Kıpķızıl dâvâne itmiş cümle ehl-i Øaşkıñı
ØAķs-ı rûy ile itmiş mülket-i îrânı sürh
7. Kanlar ağlatdım dü-çeşm-i hâme-i Øâcâzıma
Sürh-ı mazmûniyla **Hâkim** eyledim dâvânı sürh

FÎ-HARFÎ'D-DAL

GAZEL 20 (1.NÜSHA DER-KENAR)
(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Çeşm-i bedbân-i felekden görmeyim dersen gezend
Eyle bâzû-bend-i Øaczi saØid ü bâzûya bend
2. Rey'in îhfâ zaØfın izhâr eylemekle kullanûr

Böyledir Ŗâlemde üslûb-ı hâkım-i hûş-mend

3. Derd-mendân-ı cefâ-yı Ŗaşka gelmez Ŗâkıbet
Derd-resdir şânki tedbır-i tabıb-i derd-mend
4. Şâne-i müjgânımı hâyretle sundum zülfüne
Mû-be mû târ-ı nigâh-ı çeşmim oldı end-bend
5. Görse nażm ü pesend-i muŖcizin Nevres dañ
Hâk bu kim insâf idüb ey **Hâkim** eylerdi pesend

GAZEL 21

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Olmada nâ'il murâda her nefes fevķ-al murâd
Her mürıd-i Ŗaşk kim ola taleb-kâr-ı murâd
2. Râbıtañ muhkem-ter olduķça şuhûduñ şâf olur
Merdüm-i dıde gün olmaz devr-i dıdâr-ı murâd
3. Rûh ise feyż-i tecellıniñ kemâl-i mahżarı
İşte rûhâniyyet-i imdâd-ı âşâr-ı murâd
4. Rûh bir âyine-i endâmdır pûşıdesiz
Rû-nümâdır her mürıde anda ruhsâr-ı murâd
5. Gevher-i mañdüm-ı sâmkadri mażhar sırrına
Anda itmişdir tecessüm cümle etvâr-ı murâd
6. İrmek istersen murâda sür yüziñ dâmânına
Tâ ola meşhûd-ı çeşmiñ nûr-ı dıdâr-ı murâd
7. Nutķ-ı pâki gevher-i dürc-i kerâmetdir anıñ
Harfiniñ tahtında muzmer kenz-i esrâr-ı murâd
8. Hâk olub sürsün yüzün dergâhına şad şevķle
Neyl-i kâm isterse **Hâkim** söyle züvvâr-ı murâd

FÎ HARFİ'Z-ZAL

GAZEL 22

(Mefâilün/feilâtün/mefâilün/feilün)

1. Ne rütbe olmuş ise meyve-i resde leż
Gelür tabatime tıfl-ı nâ-resde leż
2. Kim idecek Øitikâd tatsa zâhid olmadığın
Du-ķatre cura gibi bir kızıl Øaķde leż
3. Lebin emenlere sor câşnyi añlarsıñ
Gelür mi žâyıkaya sûret-i mekde leż
4. Acırdı gelmese ol tünd-i ħüy-ı b rahme
Ben ağladıkça aķan âb-ı zehr-i dde leż
5. Ħalâvet-i sühanım **Ħâkim** itdi dilde eşer
Meżâķa gelse nola lafż-ı nâ-şende leż

GAZEL 23

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Nuķl olur mı meykeşân-ı bezme sükkerden leż
Şr-i mâderdir meżâķ-ı tıfla şekkerden leż
2. Telĥ olur lal-i şadefde cüşiş-i mevc-i muĥ
Olmaya tesnm-i cennet âb-ı gevherden leż
3. Bâr-ı büşişden tecerrüd itmek ister ehl-i Øaşķ
Prehensizlik olur zâd-ı şinâverden leż
4. Būs idüb tażm ile vaż eyle hâm-ı Øizzete
Ben külâh-ı fakri buldum zb-efserden leż
5. Ehl-i tecrd olmak ister dâ'imâ âzâde-ser
Vuślat-ı dellâk olur âğüş-ı berberden leż
6. Maĥşer-i mazmün-ı nażmım **Ħâkimâ** eşârımıñ
Olsa çok mu sâĝar-ı tabri Kevşerden leż

FÎ ĦARFÎ'R-RÂ

ĞAZEL 24
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Olmadı ħatt-ı siyeh-fâma berâber Øanber
Eyledi dūd-ı dilin ehle hem-ser Øanber
2. Zülf-i müşğni degil belki keſ-i mevc disem
Sâhil-i hüsne resân itdi ser-â ser Øanber
3. Ħasret-i ħâliñ ile micmere-i sinemde
Çok mıdır olsa eger pâre-i añker Øanber
4. Beñzemez kâkülüne nâf-ı ğazâlân-ı Ħoten
Büy-ı ğsū-yı dil-âvzine beñzer Øanber
5. Ħâkimâ zıb-i mezâyâ-keş-i endşemde
Eyledi şâhid-i maẓmūnı muØattar Øanber

ĞAZEL 25
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Ħâl-i genc-i leb-i dildâre mi beñzer Øanber
Olsa ğaltde keſ-i mevce-i Kevşer Øanber
2. Āteşn rüyına üftâde olan ħâl gibi
Çok mıdır olsa eger murğ-ı semender Øanber
3. Ħasret-i zülfü ile oldı meger mürğ kebâb
Ħatt-ı ruñsârı degil açdı iki per Øanber
4. Büy-ı ğsū-yı dil-âvziñe meftün olalı
Eyledi bñn-yi âfâkı muØattar Øanber
5. Ħâkimâ ħâme-i müşkniñe reşk ile yaķar
Sñne-i şafñaya şad-dâĝ-ı mükerrer Øanber

ĞAZEL 26
(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Olmasa endişe-i Ŗaşıkda sevdâ-yı diger
Lâyih olmazdı dil-i maŖşûka maŖnâ-yı diger
2. Matlab-ı dil vuşlat-ı dildâr olurdu bî-taleb
Dilde peydâ olmasa naķş-ı temennâ-yı diger
3. Nâm-ı mahvı her kim istihrâc iderse âferin
Beyt-i mevzûn ü muşannaŖdır muŖammâ-yı diger
4. Ol büt-i bî-rahmî seyr it vaŖde-i vaşlin eger
Ėaşre tevķıf eylemezdi olsa ferdâ-yı diger
5. FetĖ-i genc-i Ŗacz ise Ėâkim eger maķşûd olan
Elde olmak istemez Ŗķlâd-i daŖvâ-yı diger

GAZEL 27
(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Heb odur peydâ aña âyine-sımmâ-yı diger
Şûret ü maŖnâda yok vallâhi peydâ-yı diger
2. Gâh olur âyine-i peydâsına sımmâ-şuver
Anda da vallâhi yok sımmâya bînnâ-yı diger
3. Sendeki gencine-iŖirfânih olmuş mahżarı
Kendidir vallâhi yokdur Ėayri dânnâ-yı diger
4. Zilli sâña eyler isterse eger Ėurşâd-i Ŗaşķ
Sâye-i memdûdedir vallâhi inşâ-yı diger
5. Şûret-i mümkindede tercâh-i taraf yok Ėâkimâ
Müstevâ vallâhi Ėcâd eyle inşâ-yı diger

GAZEL 28
(Mef'ûlû/Mefâilü/Mefâilü/Faülün)

1. Ser-germ-i Ėumârım baña bir câm yetişdir
Gel bir ayak evvel mey-i gül-fâm yetişdir

2. Ol tıflıñ nev bâdeyi cânıñ gibi besle
Bir serv-i sehñ tâze gül-endâm yetişdir
3. Yağmâ-yı şekñbe yetişür nñm-nigâhı
Sen kendiñe nağdñne-i ârâm yetişdir
4. Suzişlerimi âsret-i zülf ile o mâha
Ey âh seher olmadan añşâm yetişdir
5. **Âkım** o mehe girye-i gammâz ile hem-râh
Kim didi sũhan olmadan itmâm yetişdir

GAZEL 29

(Mefâñlün/Mefâñlün/Mefâñlün/Mefâñlün)

1. Göñül âşüfte-i şũh-ı gazâl-i ser-keş olmuşdur
Dũ-çeşm-i âhũ-yı dest temâşâya eş olmuşdur
2. Anıñ çün rũz-ı rũşen-i târ olur pñş-i nigâhımda
Dil ü dñdem esñr-i dâm-ı zülf-i meh-veş olmuşdur
3. Muñabbetden degildir bir nefes hâlñ ne hâletdir
Mizac-ı ehl-i Őaşkıñ Őunsurı gũyâ beş olmuşdur
4. Ser-â-pâ raŐsedârım bñm-i hicrânıyla o şũhuñ
Tenim gũyâ ki şahrâ-yı firâka MarŐaş olmuşdur
5. Sezâ ol pençe-i ħurşñd okursa ħağ bu kim **Âkım**
Bu raşnâ penc-i beyt nev-zemñnim dil-keş olmuşdur

GAZEL 30

(Mefâilün/Feilâtün/Mefâilün/Feilün)

1. Müjen ki ħarf-ı çeleng-i nigâhıñ olmuşdur
Ĥadeng-i çeşm-i Fireng nigâhıñ olmuşdur
2. Göñül ki şñrâcım sâĥa-i ferâgat iken
Esñr-i lemĥa-i çeng-i nigâhıñ olmuşdur

3. Du-dinde hasret-i sebz-i hattıñla tâ-be seher
Günüde fikret-i beng-i nigâhıñ olmuşdur
4. Nemüde sinedeki dağ dağ-ı hicrânıñ
Beneklü nağş-ı peleng nigâhıñ olmuşdur
5. Şanevber gül-i raŕnâ-yı dil gibi **Hâkim**
Teng-i şikenc dü-reng-i nigâhıñ olmuşdur

GAZEL 31

(Mefâilün/Feilâtün/Mefâilün/Feilün)

1. Hayâl-i hatt-ı gadârı şeker- Ŗulüvv getürür
Bu tatlı hûni dü çeşme o hatt-ı nev getürür
2. Yaparsa hâneñi miŖmâr-ı kec-nihâd-ı felek
Fezâyâ revzeniniñ çeşmini verev getürür
3. Bu küşte-zâr-ı emel olsa cümle arpalığıñ
Semend-i bahtıña her lahza şanma cev getürür
4. Nûkûd-ı vaslına Ŗuşşâk-ı b-nevâ o mehiñ
BıdâŖa-ı dil-i şikestesin kerev getürür
5. Bilür o nañvi-yi rañat cevâb-ı lemmâyı
Necâz-ı vaşli içün imtinâŖa lev getürür
6. Hemşe Ŗömr-i rağbi haşâde âmâde
Hilâl-i çerñi felek minceli direv getürür
7. Teceddüd itmededir **Hâkimâ** sefâr-i hayâl
Zemân-i tâzede bu şîŖi nev-be nev getürür

GAZEL 32

(Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün)

1. Dile bir vefk-ı maşşad nâ-i maşşüd isteyen kimdir
Bu fağdâ-bâdede vicdân-ı maşşüd isteyen kimdir

2. Görürken raĥne raĥne bâm-ı çerĥ ۞ eşk-i kevkebdan
Niş ۞men-gâhına saķıf zer-endûd isteyen kimdir
3. Kerem bir lafż-i bi-maŖn ۞ vücûdı münŖadem cûdıñ
Bu eşŖâb ĥâne-i b ۞-dûdeden cûd isteyen kimdir
4. Züyûf-i iddiŖâdır her geĥen sevķ-ı teŖayyünde
Nuķûd-ı bi-ĝış-ı taĥķ ۞ķden sûd isteyen kimdir
5. Muĝaylân-zâr iken **Ĥâkim** ser-â pâ gülşen-i Ŗâlem
Ĥalâl-i z ۞b-i destâr olmaĝa Ŗûd isteyen kimdir

ĠAZEL 33

(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Çeşmi ol dem-geh-i mey naz ile maĥmûrlanur
Nigeh-i ĝamze-i ĥunĥ ۞resi rencûrlanur
2. FalŖat-ı rûy-ı ziyâ-pâşını itdikce ĥayâl
Çeşm-i b ۞-mâr-ı sitem didelerim nûrlanur
3. Kâviş-i t ۞şe-i ĥasretle ĥarâb oldukca
Ĥatta-ı Ŗaşķ-ı muĥabbet daĥi maŖmûrlanur
4. Zahm-ı sinem ne Ŗaceb zaĥm-ı nemek düşmen olur
Merhem-i r ۞ze-i elmâs ile nâsurlanur
5. Ĥaşre dek **Ĥâkim**-i dil-ĥaste olur mest ü ĥarâb
Çeşmi ol dem-geh-i mey nâz ile maĥmûrlanur

ĠAZEL 34

(Mefâ ۞lün/Mefâ ۞lün/Mefâ ۞lün/Mefâ ۞lün)

1. Bu demde ĥâtırım şâdâ bi-kâm olmadan kemdir
Nümâ-yı şebnem-i ebr temennâ-dilde b ۞-nemdir
2. Uşandım ıztırâr-teselliyetden çeşm-i b ۞-tâbe
Ŗm ۞d-i intizârıñ d ۞de-i ĥurş ۞de şebnemdir

3. Nigâhım sûret-i digerle seyr olmaz cemâliñden
Hayâliñ hâbda Øaksiñle mir'at içre tevâdemdir
4. Zülâl-i laØl-i şirñiñle memzûc olmayan sâgâr
Eger ñam-ñâne-i kevşerden olsa cürØa-i semdir
5. Raķñb-i ñârdan yokdur cemâdın farkı sûretde
Baķılsa şekl-i be-rûhü's-şanem hem-reng-i âdemdir
6. Tañammül gerçi müşkil sūziş-i hicrânıñña ammâ
Sipend-asâ gam-ı Øaşkıñla yanmaķ başķa Øâlemdir
7. Bu şeb tâ şubâ dek bñ-dâr ü sūzân olduğum ñâle
Du-şâhid işte **Ėâkim** şemØ-i bâlñnimle ñamemdir

GAZEL 35

(Mef'ülü/Fâilâtü/Mefâñlü/Fâilün)

1. Çekdim gamıñla tâ-be señer âh-ı intiżar
Tâ Øarşa irdi nâle-i cân-gâh-ı intiżar
2. Ey kehribâ-yı câzibe-i hüsn-i cân-güzâr
İtdin beni bu sūriş ile gâh-ı intiżâr
3. Baśsun ķadem du-dideme müjgânım itmesün
Âzurde pâ-mişâl hūsün râh-ı intiżâr
4. Fayf-ı ñayâlim idi enñsim şabâña dek
Oldum rehñn-i dūd-ı señer-gâh-ı intiżâr
5. Tâ böyle rûz-ı rûşen-i Øömrüm olur mı târ
Yârab ne dem tulūØ ider ol mâh-ı intiżâr
6. **Ėâkim** pesend-i cism-i zaØñfim tutuşdurub
Yakdı fūrûğ-ı şuØle-i nâ-gâh-ı intiżâr

GAZEL 36

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Zâ'îf-ı tâli'î perde-i ruhsâre-i tedbîr olur
Fıfl-ı bahtım mâye-gîr-i şîr olursa pîr olur
2. Laht-ı dilde çöp-i tîrîr sebz olub bulmuş nümâ
Âb-ı peykânînda hayrânım Öaceb te'sîr olur
3. Cevher-i envâre kalb eyler zulâm-ı dîdemi
Hâk-i dâmen-gîr-i vâlâdır kehek iksîr olur
4. Tabî'î mecnûn-ı Hüdâ cûyîñ medâr-ı Öayşına
Bâb-ı eyvân-ı tevekkül hâne-i zencîr olur
5. Sîne-i berceste âh-ı sûz-nâk-i hasretim
Âteş-endâz-ı ferâgat-sâha-i te'sîr olur
6. Hâbda Hâkim der-âgûş eylesem cânâneyi
Çekdigim hamyâze-i vu'slat ana ta'îbîr olur

GAZEL 37

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Vakf-ı hayret cünbiş-i efkârıma reftâr olur
Miknet-i pâ-yı karârım gerdiş-i pergâr olur
2. Şöyle bir bir küşte-râh-ı bî-karârım kim benim
Nağş-ı pâ-yım râ'îşe-i sîmâya lerzîş-yâr olur
3. Gül açılsa nâ-han-ı müşkil-küşâ-yı âhımdan
Berg-i Öayşım gonce-i şad-Öuğde-i efkâr olur
4. Tâb virmez hicr-i rûyîñla bañâ reng-i şarâb
Reng-i zerd câm-ı zer-tâb efgan-ı ruhsâr olur
5. Eylemem pîçde olsa mûy-ı müjgânım dañ
Korkarım engüşte-i târ-ı nigâhım bâr olur
6. Şöyle nâzikdir damâğı Hâkimâ ol gonceniñ
Büy-ı gül şem itsede âzurde-i ezâr olur

GAZEL 38
(Mef'ülü/Fâilâtü/Mefâilü/Fâilün)

1. Manžūr-ı Őayn dñde-i nâžır degil midir
ŐAksiñ nigâh-ı çeşmiñe žâhir degil midir
2. Ehl-i şuŐūr-ı ħarf işâretle nutķı ider
Lâl-i fehñm-i nutķı müžâhir degil midir
3. Çıķdı žuhūra o rengi naķş-ı mücessemiñ
Her efride şebbeh-i nažâ'ir degil midir
4. Ārâyış-i ħulūsuna baķ ehl-i šanŐatıñ
Heb merkez-i tašannuŐa dâ'ir degil midir
5. Eyle nižâm ü sebkine insâfla nažar
Ĥâkim bu nažm-ı pâk ile şâŐir degil midir

GAZEL 39
(Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün)

1. Süleymân olmadan zaŐf-ı ferâğ-ı mūr ehvendir
ĶanâŐat pñşe-gân-ı Őuzlete bir dâne ħarmendir
2. Bu nüh-tüy-ı muŐallâ-čerĥ-ı vâlâ rifŐat-endüde
Fežâ-yı ĳudrete bir dâne-i ĳaltñde erzendir
3. Demâdem âteş-i nežžâre-i ħasretle yanmaķdan
Šadâ-yı len-terânñ taleb-i dñdâre eymelidir
4. Seĥer-ññzân-ı ehl-i derd irerler kâme sürŐatle
Dil-i şebde Őazñmet menzil-i feryâde erkendir
5. ŞuŐâŐ-ı ħâdir-ı taĥkñķ-i idrâk idemez âŐmâ
Cihân târ olduğı her dñde-i nâ-bñne rüşendir
6. ÖAceb zâhid gider ederse poca baĥr ħakñkatde
ŞerâŐ bu rüyâsı keştñ-yi tecrñde yelkendir

7. O b^â-temy^z kim düşmen şanür bilmez ahbâsın
Çerâğ-ı kârbân-ı çeşminde gûyâ çeşm-i düşmendir
8. Elin engüşterⁿ müste^ââr-ı merd isen alma
Benânîñdan çıkar reng-i ħinâyı gâze-i zendir
9. Ĥudâya bende ol bâ-şifa tap gencⁿe-i ħake
Çalap kullar ğa ey der-yûze ger billâhi dirgendir
10. Olur meşakk^k kalem bir zaĥm diker sⁿneme **Ĥâkim**
Du-misrâ^â el-yetâm-ı maĥtâ^â merhemden aĥsendir

GAZEL 40

(Mefâṣlün/Mefâṣlün/Mefâilün/Mefâṣlün)

1. Cenâb-ı Defter[ۛ]-yi ma[ۛ]Ḫden-i ḥilm ü ma[ۛ]Ḫârif kim
Fürûğ-ı gevher-i envâr-ı Ḫîrfânıyla rûşendir
2. Dili âyine-i ilhâm-ı ma[ۛ]Ḫnâdır ḥaḫ[ۛ]ḫatde
Anıñ her sâḥası timşâl-i ğayb-ül ğaybe meskendir
3. Rezânet menba[ۛ]ı matbû[ۛ]-ı tavr ü mükrimet-şiyem
Cem[ۛ]lül'-ḥalḫ ü n[ۛ]gû-tab[ۛ] ü şir[ۛ]n-lehce düşendir
4. Bahâr-ı ḥilm ü Ḫâtâf-ı der-bâz cevdet ü eltâf
Şâfâ-yı p[ۛ]ş-ğâḥ-ı himmeti hem-reng-i gülşendir
5. Olur şermende-i taḥr[ۛ]k leb-i ḥarf-i su'âlimden
Ḥalebkâr olmadan n[ۛ]l-i Ḫatâsı veche imkandır
6. Anıñ dergâḥ-ı Ḫâl[ۛ]-câhına gel ilticâ eyle
Ḥümâ-yı mükrimetdir kâm-ı cûbe Ḥaṣan nâmındır
7. Du[ۛ]â resminde itmek böyle ibrâz-ı Ḫubûdiyet
Tecdüüd üzre tavr-ı çâker[ۛ]de tarz-ı iḥsandır

GAZEL 41

(Mefâṣlün/Mefâṣlün/Feūlün)

1. Rasûl-i Kibriyâ kim nûr-i hâkdır
Anıñçün žıllı yokdur müttefaqdır
2. Meh-i ğarrâya çekmiş tığ-ı iĝrâz
Ser-i engüşti-pâkinden du şaqqdır
3. Bütün enfâs-ı Öömr-i zindeĝanı
Dem-i ru'yetde gûyâ bir ramaqdır
4. Zülâl-i aqdı benân muÖcizinden
Ben anı bildigim Kevşerden aqdır
5. Fahâret üzredir ecdâd-ı pâki
Nübüvvet mesleginde müttesaqdır
6. Husûsâ vâlideyn-i emcedeyni
Nûsûs-ı sâcidine mültehâqdır
7. Ne mümkün naÖt-ı zât-ı pâki **Hâkim**
Ki vaşşâf-ı şenâsı zât-ı Hâkdır

GAZEL 42
(Mefâılün/Mefâılün/Feülün)

1. Muĥaqqâq ehl-i ĥaqqıñ nuṭkı ĥaqdır
Kelâm-ı Ĥaqqı güş itmek eĥaqdır
2. Sañâ güş itdiren güş eyleyendir
Şanursın güş iden anı kulaqdır
3. Açıkdır her taraf gencıne-i dil
Velâkin ĝayre yol yokdur yasaqdır
4. Hüdâdır cümle kârıñ kâr-ı sâzı
Müsellemdir bu maÖnâ müttefıqdır
5. Bu Öibret-ĥâne-i ĥılqatde eflâk
Müheyyâ bezm-i şunÖa ne tabaqdır

6. Ceb ➤ n-i hâmeden her nokta **Hâkim**
Çek ➤ de şafhaya gūyâ **Øarâk**dır

GAZEL 43

(Mef'ülü/Fâilâtü/Mefâilü/Fâilün)

1. **Ö**Āşık bu âh-ı dūd-ı dili her ne dem çeker
İklām-i **Ö**aşk zabtına tūğ ü **Ö**âlem çeker
2. Yudı taradı şāneyi tarrek-**Ö**itâb ile
Degmez teline zūlf-i elemden sitem çeker
3. Rūz-i hēsâb olunca yekūni budur sözün
Nefs-i **Ö**anūd-ı ejder-i hūnḥ,âre dem çeker
4. Ğar-ı gülü-yı tenden idüb gerdenin dırâz
Yolsuz olan bu dergehe gelse elem çeker
5. Bağ çâre-cūy-ı mihnet-i eyyâma **Hâkimâ**
Gamdan ḥalâs bulmağ-ıçün derd ü gam çeker

GAZEL 44

(Mef'ülü/Fâilâtü/Mefâilü/Fâilün)

1. Âhûlârın o çeşm-i siyeh nergisﻻsıdır
Câsûs-ı ğamze sﻻneme işler cessﻻsıdır
2. Bağlar miyâne tirkeş-i bâzû-yı hâsretim
Şûh-ı sitﻻze Øişve-revﻻş-çerkesﻻsıdır
3. Bir müstedﻻr-i hey'et-i mevzûnı var gibi
Şekl-ser-benﻻ -yi dâ'ire-i hendesﻻsıdır
4. Bâkûre-i melâhâtiñ ol tıfl-ı nev-resﻻ
Bâğ-ı bi-hâr-ı matlûbumuñ nârsﻻsıdır
5. Dikkat recâda şﻻve-i teslﻻmi Øâşıka
Tâ şubhâ dek cefâsına dekk ü desﻻsıdır

6. Nakd-i revânı makdem-i yâre iden fedâ
Şehbenderân-ı kâle-i Ŗaşkıñ ħas◌sidir
7. İtse rem◌de cân ü dili çok mu **Ĥâkimâ**
Âhûlarıñ o çeşm-i siyeh nergis◌sidir

ĠAZEL 45

(Mef'ulü/Fâilâtü/Mefâ◌lû/Fâilün)

1. Ĥâlîñ raĥîñda mürġ-ı hümânîñ ġidâsıdır
Ĥatt-sâye kâküliñ aña devlet yuvâsıdır
2. Sundurma şehniş◌n-i vişâli o mehveşiñ
Mânend-s◌m sinesi mermer-i Sivâs◌'dir
3. Gülşende nâz ile şalınub dâl-fes gezer
Ĥüsnüñ o gonce-ķâsım-ı laŖlin ķabâsıdır
4. Ser-defter-i cemâline ◌râd kayd ider
Geldikce ĥatt-ı ķalem ü ĥüsnüñ nümâsıdır
5. P◌r-i muġân ocaġı silinmiş ĥarâb iken
Bu neşâh anda ĥâzret-i p◌riñ duŖâsıdır
6. Kemter-s◌ne-kem◌nesiniñ Müşter◌-yi çerĥ
Manend-i ĥâdim-i ze-ĥal◌ müşterâsıdır
7. Zâhid yutâr ĥarâmı şu balūdesi gibi
Tenhâ ķalınca curŖası rindiñ ġidâsıdır
8. MatlaŖ serâçe-i sūĥanıñ şehniş◌dir
Ĥâkim bakılsa maķtaŖı taĥte's-semâsıdır

ĠAZEL 46

(Mef'ulü/Fâilâtü/Mefâ◌lû/Fâilün)

1. Ferd-i yegâne Defter◌-mükrimet ki anıñ
Âşâr-ı tabŖı gevher-i Ŗâlem behâsıdır

2. Ħayretdeyim bu mertebede ĥüsn-i tabŖına
Güftâr-ı pâki şŖme-i lutf-ı edâsıdır
3. Ħilm ü kerem levâzım-ı ĥüsn-i cibilleti
Ħulk-ı kerŖmi tıynetiniñ muķtezâsıdır
4. Āyine-i ĥulûsı anıñ şöyle şâf-kim
Şıdķ u yaķŖni cevherŖniñ incilâsıdır
5. BŖ-behre cevri-i fâķade olmuşsa ĥün-râz
Gelmezse bâb-ı lutfına ķeksün cezâsıdır
6. Beżl eyledikce mâlını artar meserreti
Def'-i hücûm-ı sâ'ile sâŖyi şafâsıdır
7. Gŭyâ medâr-ı şarfına Ŗrâdıdır Ŗatâ
ŖĀzam-ı nakd-i genc-i temellük nümâsıdır
8. Her bŖ-kesin merâmını isŖâfa iķtidâr
Feyz-i ŖamŖm ü lutf-ı Ħüdâdan recâsıdır
9. TevfŖķ-i Ħaķķa mażhar olanda bu kevne feyż
Dergâh-ı Ħaķķa râbıtanıñ iķtizâsıdır
10. Bağlar merâm ü kâmını ĥabl-i tevekkŭle
Ħŭkm-i rızâ ĥuşŭli iķŭn mŭltecâsıdır

ĖAZEL 47

(Mef'ŭlŭ/Fâilâtŭ/MefâŖlŭ/Fâilŭn)

1. TakdŖre ol ki nâvek-i tedbŖr gösterir
Ėavs-ı ķazâya ol ķilesiz tŖr gösterir
2. Bâğ-ı cemâlin eyle temâşâ o mehveşiñ
Ebrŭsı ĥalde sâye-i şemşŖr gösterir

3. Kurb-ı merâma âlet olan dūrbın ise
Bağma civân-ı bahtla kim pır gösterir
4. Bır-rūh-ı sūret olmağla şekli Øâlemiñ
Âyine-i şaḥs-ı nâzarı taşvır gösterir
5. ØÂlem ğunūde zinde iken gördiği suver
Rüyâsıdır ki ḥayr ile taḳbır gösterir
6. Mir'ât-ı pāk-i tabḳ ḥalımı pesend idüb
Ḥâkim bu naẓm-ı pākime tanẓır gösterir

GAZEL 48

(Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün)

1. Kanâḳat loğmasın ehl-i naẓar mevfūr bulmuşlar
Bütün mülk-i Süleymânı ğınâ-yı mūr bulmuşlar
2. Yine bir sâgar içmekdir Øilâcı dest-i sâķıden
Seni mestâne ammâ çeşmiñi maḥmūr bulmuşlar
3. Bilenler gerden-i şâfıñdaki ḥâşıyyeti sordum
Devâsıñ çeşm-i ḥūn-âlūdemiñ kâfūr bulmuşlar
4. Bu şeb tâ şubḥ olunca ḥasret-i şahbâ-yı laḳlıñden
Dil-i pūr-şūr-ı maḥmūr-ı şarâb-ı şūr bulmuşlar
5. Cihânıñ Rüstem-i şâhib-kırân-ı naẓmısin **Ḥâkim**
Seniñ bâzū-yı tabḳıñ ehl-i maḳnı zūr bulmuşlar

GAZEL 49

(Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün)

1. Vücūdım bahr-i imkân-ı vücūbı ḥâ'iz olmuşdur
Anıñ çün Øayn-ı cemḳa maẓhar olmak câ'iz
olmuşdur
2. Du Øâlem şayd-ı şır-i Øaşķ iken bilmem ne ḥâletdir
Yine âhū-yı ḥūsniñ pençesinde Øâciz olmuşdur

3. Medâr eder te'ââmül kevne âsâyîş bu 'âlemde
Tesâmuñ asl-ı mâl-ı iktidâre fâ'iz olmuştur
4. Rehâ mümkün degildir gerçi seylâb-ı havâdişden
Añâ fi'l-cümle dâvâne tevekkül câ'iz olmuştur
5. Miñekk-i iñtiyâr dânişimde **Hâkimâ** bildim
Rumûz-ı şî'îre vâkıf zât-ı pâk-i Râmiz olmuştur

FÎ-HARF'İZ-ZÂ

GAZEL 50

(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Şeyña perhîz-i riyâzetle neñâfet gelmez
Nefs-i emmâresi mürd olsada rıkkat gelmez
2. Gökde yıldıza 'âyın ile kemend atmağdır
Şeref-i şemsle bed-bahta sa'âdet gelmez
3. Pây-ı pergâr gibi ol büt-i peymân şikenî
Yân çizer dâ'ireden eyleme da'vet gelmez
4. Çeşm-i bîmâr iken içmiş bir iki câm-ı şarâb
Böyle mañmûm-ı eşâme ifâkat gelmez
5. Heb kırı yere baña sûretin izhar eyler
Zâhid-i ñuşke tebâk ıle ruṭûbet gelmez
6. **Hâkimâ** ma'ânâ-yı eş'âr-ı metn olmaz ise
Şevve-i rabt-ı tenâsüble kanâat gelmez

GAZEL 51

(Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün)

1. O bâğıñ kîm fûrûğ-ı reng-i bûyı müstedim olmaz
Dil-i âvârem eglenmez o yerlerde muḳîm olmaz
2. Bulunmaz rûzigârın germ ü serdîñ çekmeyen 'âşık

Şerer-istân-ı Ŗaşka dem-be-dem esmez Nesm olmaz

3. Teferrüd bañş olunmuşdur dil-i erbâb-ı tecrude
Nigâh it her şadefde dürr olur ammâ yetm olmaz
4. Süñan fehm olmak ister yoñsa nutk-âmüz olan tüt
Tekellüm itdigi mañnâ-yı elfâzı feh m olmaz
5. Açılmaz gonce-i üm dimiz Ŗâlem bahâr olsa
Nes m-i merhamet esmez gül-i vuşlat bes m olmaz
6. Nihâl-i kecrev-istân-ı cefâdır tâzesi dehriñ
Anıñçün ş ve-i mevzûnı dâ'im muttak m olmaz
7. Nigâh it imtinâa boğdurursa itdigi lutfı
ŖAtâ-fermâ-yı hâtim-mâye-i cevdet-ker m olmaz
8. Dil-i pür-dâğ-ı Ŗâşık derdin izhâr eylemez gayre
Olur reng-i nümâyış-lâlede ammâ şem m olmaz
9. O mâhiñ s nesinden gayri Hâkim p ş-i çeşmimde
Şafâ-yı mevce-i mehtâba lâyıķ cüy-ı s m olmaz

GAZEL 52

(Mef'ûlû/Fâilâtü/Mefâ lû/Fâilün)

1. Gecmez recâ o şũña eger gecse nâzımız
N l-i vişâle rehzen olurken niyâzımız
2. Biz kıble-i hâķatde itdik teveccühi
Terk-i vücûd ü mañv-ı sivâdır namâzımız
3. Âh eyledikçe sūzişimiz âşikâr olur
Olmaz nühüfte s nedeki genc-i râzımız
4. Dâm-ı füsûni çeşmine meftûn olân bilür
Eyler şikâr murğ-ı dili şahbâzımız
5. Bulduķ gınâyı kenz-i ķanâatde Hâkimâ

Çok şervet ü yesâre sebep oldu âzımız

GAZEL 53

(Mef'ûlû/Fâilâtü/Mefâ'îlû/Fâilün)

1. Hamûş-ı-yi zebân evidir niyâzımız
B-ı-harf ü sûret nâle-i süz-ı güdâzımız
2. Şuret-cemâl-i matlabımız eyler âşikâr
Âyine-i hâk-kate beñzer mecâzımız
3. Sevdâ-yı zülf-i yârden itmez bizi rehâ
Fül-ı emelden itdigimiz ihtirâzımız
4. Râh-ı muhabbetinde yeter ol per-veşiñ
Naqd-i hayâtı virmek ile imtiyâzımız
5. **Hâkim** vücûb-ı mertebe senden füzûn olur
Bañş-i vişâl-i mes'elesinden cevâzımız

FÎ-HARFİ'S-SİN

GAZEL 54

(Fâilatün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Âteş-n-enfâs-ı Ŗaşka kûşe-i külhân heves
Nâle-dârân-ı semender tıynete ş-ven heves
2. Âfet-i mañsûl-i tâ bu d-de yanmışken vücûd
Dâmen-i barğ-ı fenâ-ya hûşe-i hırmı heves
3. Şem'î-i envâr-ı muhabbet dilden itmişken žuhûr
Pertev-i ħurş-de fetĥ d-de-i revzen heves
4. Za'îf-ı tenle kalmamışken bende sûretten eşer
Düş-ı rûhân mişâle püş-ı pirâhen heves
5. **Hâkimâ** şöyle heves-nâkim ferâğ-ı bâle kim
Ĥâr-ı zâr-ı ġamda her mûyım olur ġülşen heves

FÎ-HARFÎ'Ş-ŞİN

GAZEL 55

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Cilve-i hûsn-i tecellî mevc-i baîr-i nûr imiş
Gevher-i gâltân o deryâ içre kûh-ı tûr imiş
2. Ehl-i Hakkıñ mûntehâ-yi menzili olmuş fenâ
Dâr-ı âhîr mesken-i ma'ûmûre-i mansûr imiş
3. Kûşte-zâr-ı hîrmen-i hîrsiñ hebâdır hâsıl
Şîrvet-i mülk-i Süleymân pâ-y-mâl-i mûr imiş
4. Bast-ı Öıyş-i fakriñ Öizzetin seyr eyle kim
Andaki çîşîş nevâz pâye-i fağfûr imiş
5. Kişver-i bezm-i harâbâtı temâşâ eyledim
Her taraf festahterây-dil gibi ma'ûmûr imiş
6. Şimdi bildim gerden-i simînin öpmekdir ilâc
Sûziş-i dâğ-ı derûnuñ merhemi kâfûr imiş

GAZEL 56

(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. ÖĞşıkı hıce şatar ol şanem-i Öişve-fürüş
Aldanur alına dellâl-ı Ėired kâle be-düş
2. La'Öl-i engüş-i Öişâretle ider Öarz-ı merâm
Olur ammâ ana barmak başacak yerde Ėamûş
3. Olsa Fârâbi-yi Ėikmet reviş Ėle iken
Nâğen-i girye olur zağme zen-i şîne-i pûş
4. Göremez şîr-i benâgûşını ef'Öâ-ı nigâh
Gûşına seniñ zümürüdden aşılmış mengûş
5. Ėâmelikden gelür evzâ'Ö-ı tekebbürle sūĖan

Hamden itmez süzilüb puhte olan bâde-fürüş

6. Dil ki mir'ât-ı cilâ dâd-ı Hüdâdır **Hâkim**
Nefs-i diger görünür olsa eger mahv-ı nûkûş

GAZEL 57

(Mefâilün/Feilâtün/Mefâilün/Feilün)

1. Seniñ firâkıña bildim ki tâb-ı müşkil imiş
Leẖb-i sūziş ile ıztırâb müşkil imiş
2. Esâs hâne-i dil düşdi râh-ı seylâbe
Sirişk-i ḏdeden olmağ harâb-ı müşkil imiş
3. Fűrüg-ı lem̱a-i ḏdâr imiş cilâ-yı başar
Şuhûde mani̱ olan ihticâb-ı müşkil imiş
4. Taḥammül eyleyemez kûrs-ı âfitâba nigâh
Cemâl-i yâre nażar-ı bi-nikâb müşkil imiş
5. Kebâb olur dönerim şubḥa dek firâkıñla
Gâmınla pister-i âteşde ḥ̱ab müşkil imiş

GAZEL 58

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Bir göñül var bende câm-ı bâde-veş itmekde cūş
Bir dehânım var leb-i peymâne-veş olmuş ḥamūş
2. Bir mey-i şâf-ı tecelḻ var benim s̱nemde kim
Nûrı eyler sâğar-ı bezm-i müżâhirden ḥurūş
3. Bir çerâğ-ı dâğ var s̱nemde kim olmaz nihân
Aña fânūs-ı tenim olmuş serâpâ şu̱le- pūş
4. Bū'l-Ŗaceb bir germ-i p̱lem var ki cevri-dehrden
Zindelikde eylemiş kenḏn kefinden câme pūş
5. Bir levend mey pür sitem vâr ki ḇ-hūş-ı ezel

Çeşm-i mesti tâ ebed maîmûr ü her dem bâde nûş

6. Bir ğazâlîm var Süheyl ü Müşterî meftûn aña
Mâh-ı ħurşîdi ider Cevzâ gibi mengûş-gûş
7. Bir perî-zâd nümâyîş behcetîm var kim benim
Telli pullu pûşîş-i eflâki eyler zîb-i dûş
8. Bir ħâlâvet-baĥş-ı nûşîn nuĥl-ı lâ'îlim var benim
Nûşî-i zehr-âlûde-i hicrâ ider isterse nûş
9. Bir tecellî cîlve-i Âlem žuhûrum var benim
Pertev-i ħüsniyle bi-huş şaf-be şaf cümle sürûş
10. Bir şeh-i şehbender-i ħayret metâ'îm var benim
Müşterîsi naĥd-ı dil bir kef müheyyâ cân fûrûş
11. Bir cünûn-engîz-i enbûh-ı figânîm var benim
Nâle dârân-ı muĥabbetden kopar gördükde ğûş
12. Bir serât-ı ħâcfel-i nûr-ihtîşâdîm var benim
Ġamze ü müjgân-ı dilberdir aña şaff-ı cüyûş
13. Bir cemâl-i nûr-ı kayyûmî žuhûrum var benim
Şûret-i Âlem ki mûncilâsına olmuş nüĥûş
14. Bir cünûn efzâ-yı ħayret-baĥş-ı ħûşem vâir benim
Ĥâkimâ olmuş anıñ dildâdesi erbâb-ı ħûş

FÎ ĤARF'ÎŞ-ŞAD

ĠAZEL 59

(Mef'ûlû/Fâilâtü/Mefâîlü /Feilün)

1. Necm-i sehâ fûrûĝ ise de kemter-i ħulûş
Efzûn olur çü mihr-i žiyâ perver-i ħulûş

2. Teşrîf-i pâ-yı mihre keşâyış bulur mu hiç
Feth olmadıkça hâne-i dildedir hülûs
3. Züb-i nutâk şâhid-i ra'î-nâ-yı sîdk olur
Âhen-şikâf-ı sâne der-i hancer-i hülûs
4. Teshîr ider memâlik-i şera' muhâbbeti
Yek sū nihâd-ı mu'ciz-i peygamber-i hülûs
5. Virmez cemâl-i matluba tarîk-ı kūsûf
Tâbân olursa **Hâkim** eger hâder-i hülûs

FÎ- HÂRFİ'Ž-ŽĀ

GAZEL 60

(Mefâilün/Feilâtün/Mefâilün/Feilün)

1. Hat-âver olsa da hüsni behâ olur ma'fûž
Ki hârf-i sūre-i naẓm-ı Hüdâ olur ma'fûž
2. Kemend-i cezbe-i dil hiss-i müşteriñ gibidir
Ki anda sūret-i her-dil-rübâ olur ma'fûž
3. Harâm-i sâne-i erbâb-ı dilde yer tutagör
Zâhî-i beyt-i Hüdâ dâimâ olur ma'fûž
4. Hâzî-i lâne-i hâke düşer hayâl itme
Semâda beyza-i murğ-ı hümâ olur ma'fûž
5. Debîr-i nâme-i Ŗâmâl olan sürüş-ı kirâm
Yazarsa bu gazelim **Hâkimâ** olur ma'fûž

FÎ- HÂRFİ'L-ŖAYN

GAZEL 61

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Her dile hurşîd-i envâr-ı ezel virmiş şu'â'Ŗ
Anıñ içün oldı tâb-ı feyze câ-yı iltimâ'Ŗ

2. Biz cünûn-ı Ŗaşķa sũf ı tavr-ı Ŗaķla mübtelâ
Kimse ħ,ân-ı b ı-dir ı ħısmete itmez nizâŖ
3. S ı neme dâĝ-ı muĥabbetle urub tamĝâ-yı derd
Bulmadım bundan eyü bazâr-ı Ŗaşķ içre metâŖ
4. Kesdim atdım rişte-i alâyişı dilden berden
T ı ħ-ı tecr ı d ile buldum mâ-sivâdan inķıtâŖ
5. Cedvel-i eflâke **Ĥâkim** eyleme vazŖ-ı ĥurũf
Mümkün olmaz şafĥa-ı z ı c-i ħazâya ittılâŖ

ĖAZEL 62
(Fâilâtũn/Fâilâtũn/Fâilũn)

1. Açma sâķ ü s ı neñ ey mihri't timâŖ
Küll-i sırr-ı câvize'l-işneyn şâŖ
2. Sâķ-ı billürin ki her laĥżada
Nũr-veş ħesbân olur ĥalĥâl-i bâŖ
3. Çok duŖâ itdim şarıldım sâķına
Sâķ-ı Ŗarşı ħaldı ancak bir źirâŖ
4. Teng teng ıztırâbım kim gelür
Sâķına tavķ-ı nigehten imtinâŖ
5. **Ĥâkimâ** eyler Ŗumũd-ı şubĥa baĥş
ŞemŖa-i kâfũr-ı sâķından şuŖâŖ

FÎ-HARFÎ'L-ĖAYN

ĖAZEL 63
(Feilâtũn/Feilâtũn/Feilâtũn/Feilũn)

1. Yaķ süveydâya dil-i lâlede mânende-idâĝ
Yaķ diliñ âteş-i şad nâlede mânende-i dâĝ

2. Merdüm-i hâsretimiñ Øaksi olub nimâl gibi
Qaldı laØliñdeki tenhâlede mânende-i dâğ
3. Görinür Øârızıña nisbetle mâh-ı münr
Vasat-ı dâire-i hâlede mânende-i dâğ
4. Tâ-be key geldi ola hicre sebeb cezbe-i Øaşq
Âfitâb ola dil-i jâlede mânende-i dâğ
5. Hicr-i laØliñle olur eble-i çeşm habâb
Âteşn mevce-i seyyâlede mânende-i dâğ
6. Dūd-ı âh-ı şerer alüdem içinde görünür
Laht-ı dil şuØle-i cevvalerde mânende-i dâğ
7. Dâğdan ğayri nedir behre-i şad mihr-i kabûl
Vâr mı tamğâ-yı hüner kâlede mânende-i dâğ
8. Hâkimâ žâhir olur dñdeme ol hâl-i siyâh
Zñr-i mevc-i hatt-ı nev-sâlede mânende-i dâğ

FÎ-HARFÎ'L-FÂ

GAZEL 64

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Sū-be-sū sevdâ-yı Øaşq-ı dilden itdim ber taraf
Buldı sâ mân-ı ferâğat sâña snem her taraf
2. Her ser-i mûy-ı tenim giryân olub cûş eylesün
Tutmasun taraf dñ-çeşm-i hñn-ı eşk ter taraf
3. Seyli-yi taraf-ı kef isnâdı buldum reh-nümâ
Mevcden sâhil res olmaz tutmasa gevher taraf
4. Bñ-cihet der-neşve-i pâ der-rikâb-ı bezm-i mey
Olmamış temkñnine güyâ hatâ sâgar taraf
5. Dâğ-ı Øaşkın snesinde gösterirse Hâkimâ

Çok degildir şuÖle-i cevvăle-i añker taraf

GAZEL 65
(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Şanma kâfdir Öamelde vulata tedbr kâf
Eyle iksr-i niyâzı kendiñe veche kifâf
2. Müsteñak-ı lutf olur Öaczn bilen ehl-i günâh
ÖAfvı câb itmede Öurf-ı keremdir Ötirâf
3. Eylemiş sirâyet-i şarâb emr kendin mâye-dâr
Kâse-i ser-şâr-ı şunÖin neşve-bañş-ı nûn ü kâf
4. Eylemez te'sr-i erbâb-ı taarruf zâtına
Hiddet-i şemşrden olmaz perre çün ğilâf
5. Ğark-ı tûfân-ı visâl oldum şanurdum kendimi
Cûybâr-ı bûse-i laÖliñden itsem irtişâf
6. Jengden âyine-i tabÖim olurdı mûncel
Hâkim ol mihr-i cihan-tâb ile olsam sne-şâf

GAZEL 66
(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Seyyid-i Öâl-neseb Râmiz efendi kim anıñ
Eylemiş tabÖ-ı şerfiyle meÖân tilâf
2. Hâmesi yazsa sevâd-ı ħarf-i müşğnin eger
Şermden âhû-yı çn şaĥrâya tarĥ itmezdi nâf
3. Şöyle bir tarz-ı selâset vâr anıñ nutķunda kim
Sekte-i câ'izde olsa žâhir olmaz Ötisâf
4. TabÖı mecbûl-i kerem bir seyyid-i Öâl- himem
Dergehinden itmede her teşne-i kâm Ötirâf
5. Şerbet-i taşĥñ-i lutfıyla bulur dâ'im şifâ

Bulsa şâh-ı mülket-i nażmıñ mizâcı inhîrâf

6. Ben dañ bir raze-ñâr-ı niðmet-i eltâfım
Çok mu itsem ñân-ı tabî-ı cevdetinden iktitâf

FÎ-HARFÎ'L-KAF

GAZEL 67

(Mefâilün/Feilâtün/Mefâilün/Feilün)

1. Hidâyet eyleyemez kâfire hîkâyet-i Øaşķ
Şaññ-i müslime peyvestedir rivâyet-i Øaşķ
2. Harâbe lâne-i Øankâyı mesken itdi baña
Hevâ-yı Øizzet-i nâbüde-i vilâyet-i Øaşķ
3. Dem-i pesn-i ebed olsa fi'l-miñl-i mevcüd
Olurdi en bidâyet-i reh-i nihâyet-i Øaşķ
4. Olur iki kefi mîzân Øafvıma âsenât
Figân-ı b-eşer ü âh-ı b-sirâyet-i Øaşķ
5. Reh-i hidâyete elbet çeker seni **Hâkim**
Fürûğ-ı meşâle-i cezbe-i Øinâyet-i Øaşķ

GAZEL 68

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Mañv-ı dâdârıñ şuââ-ı tavrden pervâsı yok
Zerreniñ berķ-ı fürûğ-ı nürden pervâsı yok
2. Âteş-i kurb-ı muhabbetdir yaķan pervâneyi
Yoñsa bir takrib ile hıç devrden pervâsı yok
3. B- tekellüf herkes ol şühı der-âgüş itmede
Perdesiz b-şerm-i tanbürden pervâsı yok
4. Dâğ yakış gerden-i simn üzere ñâleler
Bu'l-Øaceb kim merhem-i kâfûrden pervâsı yok

5. **Ĥâkimâ** râmiş-ger-i iÛcâze kil-k-i fikretim
Peyrev olsa nağme-i mâhûrdan pervâsı yok

GAZEL 69
(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Ẓnet-i rûy-ı mehâbet bûy-ı merdümdür bıyık
Cüsse-i cevân-ı ḅṇye iki demdir bıyık
2. Çünkü hemyân-ĥâye-i merdümde itmişdir žuhûr
Rûy-ı dil-cûy-ı ĥasiyyden mû-be mû gemdir bıyık
3. Rûy gûyâ mezraÛ-ı ĥûd-rûy-ı ṇgû sâĥadır
Ṛşe-i yek-ĥû şeh-i şad-târ kendidir bıyık
4. Kıl bırak tıynetleriñ peşt-i lebinde gûyâ
Ûkde-i enbûbe-i çengâl-i kejdümdür bıyık
5. Şuâ kârâne geḥ bâd-ı hevâ te'ḍb için
Carta-i ĥûbâne mevķûf-ı tesâdümdür bıyık
6. Tek bıyık naķşında gâḥ̂ burma derdim tek karar
Bende reftâr-ı uşûl üzere tek demdir bıyık
7. Ak bıyık kırçıl kalenderlerde seyr it **Ĥâkimâ**
Mûsıḳde peşt-i leb-i dümbâl ķâķımdır bıyık

FÎ-HARFÎ'L-KAF

GAZEL 70
(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Ḍdemi şeh-râh-ı ĥüsne ḍde-bân itsem gerek
Vaķf-ı râh-ı nażra-i ĥayret-sitân itsem gerek

2. Fikr-i g̤s̤iyle yârek târek-i iḳbâlîme
Sâye-i bâl-i hümâdan sâye-bân itsem gerek
3. İh̤tirâz itmez misin derd-i ğamıñla nâlemi
Ey cefâ-cû dâmen-ı Ŗarṣa resân itsem gerek
4. Mâcerâ-yı ḥasret-i neẓẓâremi cûlar gibi
Sû-be sû hemreng-i eşk-i bûlbûlân itsem gerek
5. **Ĥâkimâ** şimdi Ĥal̤m̤-yi Ŗinâyet perveriñ
Raḥş-ı efkârıyla tab̤ım hem-Ŗinân itsem gerek

GAZEL 71
(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. YaŖni Defterdâr-ı sâml̤ ḳadr-i Ŗâl̤ rütbeniñ
Nuṭṭ-ı pâkin z̤b-i tazm̤n ü beyân itsem gerek
2. MısrâŖ-ı bâlâ-yı matlaŖda idüb izhâr-ı Ŗaşṣ
Nâle ü zârım yine ben râyegân itsem gerek
3. Sûzişim derd-i dilim ketm itmeyüb âfâḳdan
Sırr-ı Ŗaşṣım Ŗâleme birbir beyân itsem gerek
4. Bûlbûle dâĝ-ı muḥabbet pend-diken taŖl̤m̤ içün
Şerḥalarla s̤nemi bir gülsitân itsem gerek
5. BerkŖiyet gülbin-i ḥüsnüñ olub üftâdesi
Gülşeniñde cism-i zârım bâĝbân itsem gerek
6. Bir meh-i nâ-mihr-i bânı cezbe-i teşḥ̤r ile
Alub âĝûş-ı visâle mihribân itsem gerek
7. Rümḥ-ı müĝânıyla yâriñ s̤ne-i âŖdâsına
G̤v-i merd-esâ hemân zerk-i sinân itsem gerek
8. Vaşf-ı pâkiyle gir̤bân-ı şikâf-ı ḥâmeyi
Çâk-ı çâk-ı tâb-ı dâmân-ı emân itsem gerek

9. Cân ü dilden eyleyüb teşmîr-i sâķ-ı ihtimâm
Hîdmet-i medhinde dâmen der-miyân itsem gerek
10. Bir ğazel tarh eyleyüb ser şafha-i endişeme
Tuñfe-i nâzik hayâlân-ı zemân itsem gerek
11. Matlaûa hûsn-i tenâsübde mürâât eyleyüb
Sebkini hayret pesend-i şâîrân itsem gerek
12. Ârz idüb Âcziyle defterdâr-ı sâmi rûtbete
Nîme-i pâ-yı cerâd armağan itsem gerek
13. Şaklayub bîĝânedan Âksiñ nihân itsem gerek
Nûr-ı dîdem ğayri mahrem etse ķân itsem gerek

ĠAZEL 72

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Hall idersem Ŗuķde-i târ-ı şeb-i endişemi
Vesme-i müşĝn sevâd-ı ebruvân itsem gerek
2. Şebnemiñ hicr-i gül-i ħurşîd-i Ŗâlem-tâbdan
Dîdesin mîzâb-ı eşk-i ħûn-ķegân itsem gerek
3. Far-ı hayretle o mâhe sûret-i bîrûñ-veş
Şekl-i âĝuşum ķelîpâ-yı tebân itsem gerek
4. Nâ'il-i nâdir pesendiñ nażm-ı şîrînin görüb
Fıfl-ı endişem anıñla hem-zebân itsem gerek
5. Lutf ile nuķ-ı bedîînde ne ħûş etsün edâ
Ben anı şeh-beyt-i sehbân-ı zemân itsem gerek
6. Tâze tâze dâĝ-ı Ŗaşķıñ gül gibi oldu şükûft
Vaķtidir icrâ-yı faşl-ı erguvân itsem gerek
7. Ġâ'ibâne tabîm olmuş naŖt-ı ħân-ı midhâti
Ben anı ithâf-ı bezm-i Vâsıfân itsem gerek

ĠAZEL 73

(Mefâilün/Feilâtün/Mefâilün/Feilün)

1. Ne hâcle-i meh ü ne âfitâbdan gördük
ØArūs-ı neşveyi câm-ı şarâbdan gördük
2. ØAceb mi âyine-i âbe raḥne virse nes◌m
Şikesteg◌-yi dili ıztırâbdan gördük
3. Zevâli der-pey olan sürØat ile iḳbâli
Şitâb-ı neş'e-i pâdır rikâbdan gördük
4. Güzeşte tâzeleriñ ḥüsnünüñ nümâyişini
Baḳub secencel-i cüy-ı serâbdan gördük
5. Cemâl-i yâre nażar-ı bi-niḳâb müşkildir
Ki mihr-i Øaniñ-i gerdün-ı ḥicâbdan gördük
6. Sevâd-ı sâye-i zülfi göründi ḥattı gibi
Ḥıtâyı Basıra-i nâ-savâbdan gördük
7. Fünün-ı nüshâ-i Øicâzı **Ḥâkimâ** bir yer
Uşul-i ş◌ve-i ḥüsn-i ḥıtâbdan gördük

FÎ ḤARFÎ'L-LÂM DER-NAØT

GAZEL 74

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. ŞerØı pâkiñ ey nebiyy-i pâk ü Øâl◌ müstaḳıl
Sâye-i zât-ı şer◌fiñde dū Øâlem müsteżil
2. ŞerØ-i Mūs◌-yi ider tekm◌ şerØ-i İsev◌
ŞerØiñ istiḳlâline tenz◌-i muḥkem müstedil
3. Âyet-i Tevrât-ı mūs◌de žuhūr ü nâØtını
Oldı maØnâ-yı Øac◌b üzre beyânı müştemil
4. Böyle kim Ḥaḳ geldi S◌nâdan idüb eşrâfını
Küh-ı sâØ◌r üzre hem-fâr indinde muḥtefil

5. Yâ'ni Hakkıñ gelmesi Öñân ü işrâf itmesi
Mažhar-ı câmi' žuhûrundan kinâye oldı bil
6. Kûh-ı Sınâ Şâmda Ölsün-yı ma'hallı Mekkede
Oldı fârân-ı utum Fa'hr-i cihâne müntezil
7. Žikr-i mevzi'la ider zât-ı Resûle iktinâ
Hâkim olsun ana her lahza şalât-ı mübtehil

GAZEL 75

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Ey kesel bend-i emel târ-ı tekâsülden kesel
Rişte-i şûrde pâ-yı zülf ü kâkülden kesel
2. Hâbi žann itme ğidâ-yı çeşm-i bîmârıñ seniñ
Gel ğidâ-yı merdüm-i şûh-ı tegâfülden kesel
3. İtme her ğonce-i nişüküfteye Öarz-ı cemâl
Gülbin esâ sū-be sū her bir temâyülden kesel
4. Geç bu bâzâr-ı fenâdan bender-i tecdâde gel
Şevve-i muhtâle-i sūd-i tegâfülden kesel
5. Şi'ôr-i hâl gū-şimâl-i Öazm olur **Hâkim** sañâ
Ey kesel-bend-i emel târ-ı tekâsülden kesel

GAZEL 76

(Mef'ülü/Mefâilü/Mefâilü/Feülün)

1. Görmez elem-i renc-i fenâ genc-i tevekkül
Bulmağda nümâ vü zâd beğâ-senc-i tevekkül
2. Âsûde-i pejmürde-i key renc-i ħazândır
Her şâh seniñ bir key-i nârenc-i tevekkül
3. Ħum-geşte-i kıdd-i miñnet Öıyş ü elem olmaz
Pır olsa dañ tazelenür genc-i tevekkül
4. Bu şeş-der-i kısmetde şeş ü beş kâme-zârı

Beyhüde açar râhasını penc-i tevekkül

5. Hem-çâşni-yi telh-ı-yi şabr olmasa **Ĥâkim**
Renc olmaz idi resm-i ĥatt-ı renc-i tevekkül

GAZEL 77

(Mef'ülü/Fâilâtü/Mefâlü/Fâilün)

1. Gel ey nihâl-i nevres-i bâğ-ı merâm gel
Ey nev-ĥırâm-ı gülşen-i ümüd ü kâm gel
2. Giryân olub nežžâre-i ĥasretle ĥicr
İtdiñ bu şeb dū-dādemē ĥâbı ĥarâm gel
3. Sâyde zırr-i maqđemiñe ferş-i arzū
Gel ey nesim-i feyz-i tecell-ı-ĥırâm gel
4. Baś dādem üzre pâyıñı âzürde eylemez
Ĥâb oldı ferş-i muĥmel-i çeşme ĥarâm gel
5. Keĥl-i baśar ğubâr-ı reh-i maqđemiñdedir
Ey nūr-ı çeşm-i bâsıra-i iltizâm gel
6. Aldıñ sükūni **Ĥâkim** ü ĥaşı-yi qarârdan
Ārâmın eyle gitme dil ü câna râm gel

GAZEL 78

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilatün/Fâilün)

1. Olmadıysa câh-ı vâlâ rütbeden qadrim celâ
Şânımı artırdı şükr ü ni'met zıkr-i cemâ
2. Merdüm-i bā-kadre Ŗâdetdir tevâzu' fil- asl
Kibr ü naĥvet ehl-i qadr ü câh itmişdir zelâ
3. Himmet ü lutf-ı beżirgândır vesile devlete
Şayd ider seyr eyle fili fil ile şayyâd-ı fâil
4. Çeşm-i mer ki deng-i ĥâb-ı ğaflet itsün mi eşer

Ser-meh olmaz Øuķde-i enbūbe-i ŗayt-ı raĥ

5. Kıysa leyl der-siyeh baĥt-ı sūveydā-yı cūnūn
Zen-pūr-istān-ı Øarebde mūşg-sādır ĥāl-i n
6. **Ĥâkimâ** dâ'im semâĥat meşreb olmaķdır kerem
İmtinân iden kerem-i dūnden yekdir nec

GAZEL 79

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Sū-be sū çeşm teng-i Øişve- cânâne ġazel
Teng olur nâtıķa-i ķâfiye sen cânâne ġazel
2. Vaşf-ı laØl-i leb-i cânâneyi işrâb ideli
Devr iderse nola meyhâne be meyhâne ġazel
3. Çâk-i çâk eylemese sânesini olmaz idi
Şâne-i Øuķde-küşâ zūlf-i perşâne ġazel
4. ŞiØrde ĥikmet ile siĥr ü beyân oldıķına
Yetişür nefĥa-i Øcâz-ı kelâmâne ġazel
5. Küm olurdı aña tamġâzen-i taĥsın-i ķabūl
Gelmese bender-i endüşede emâne ġazel
6. Dest-mâl-i sūĥanı işleme zen-dūst gibi
Şehvet-engiz olamaz tavr-ı Nedmâne ġazel
7. Rūmı seyr eyledi şahbâ-yı ĥayâliñ **Ĥâkim**
BaØd-ı ezân ile revân mülket-İrâne ġazel

FÎ-ĤARFÎ'L-MÎM

GAZEL 80

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Faḥr-ı ʔâlem kim odur mebʔûş-ı envâʔ-ı ümem
Âyet-i Tevrât-ı Mûsâ baʔşine oldı ʔâlem
2. Ḥaḳ teʔâlâ Ḥazret-i Mûsâ'ya itmişdir ḥıṭâb
Câḡl-i İsmâ'ilden olur benḡ-yi muḥtetim
3. Emr ü ḳavlim üzre cârḡ ola ḳavlḡ emrimi
Futmayânlar nezd-i ḳahrımda olurlar munteḳım
4. İsm-i pâkiyle ider dâ'im tekellüm anlara
Her kelâmı Ḥaḳ vaʔdi-yi şıdḳ ü ḥükmî mültezim
5. Emrimi icrâ ü teblḡğa ide cehd-i belḡḡ
Hem seniñ gibi ulu'l-ʔazm ü benḡ-muḥterem
6. Şerʔ-i pâkḡ nâsiḡ-i cümle şerâyiʔ müstekıl
Ḥâkimâ bu vaşfla mâʔlem o sultan-ı ümem

GAZEL 81

(Mefâilün/Feilâtün/Mefâilün/Feilün)

1. Hevâ-yı ḳûy-ı tecerrüd şafâ ki aḡladamam
Fezâ-yı bâdiye-i inzivâ ki aḡladamam
2. Vücûdı lâne-i şöhret-i ḳıyâs ider ʔankâ
ʔAdem žuhûrına âfet-resâ ki anladamam
3. Necâz-i maḡşere vâ-beste vâʔd-ı vuşlatınıñ
O şûḡ-ı maʔden-i şıdḳ ü vefâ ki aḡladamam
4. Cenâb-ı şeyḡ riyâ partâlına idüb berdüş
Boyunca ḳaddine cebân revâ ki aḡladamam
5. Şuyunca git hele pḡr-i muḡânıñ itme nükûl
Farḡḡ-ı himmete bir reh-nümâ ki aḡladamam
6. Dimiş ki câm-ı meye tevbe eylemiş **Ḥâkim**
Ḥarḡḡ-ı teşne dile iftirâ ki aḡladamam

GAZEL 82
(Mefâ'ûlün/Mefâ'ûlün/Mefâ'ûlün/Mefâ'ûlün)

1. Mey-i sevdâ ħurūş-ı Ŗaşqdan ħûn olan göñlüm
Fürûğ-ı âteş-i seyyâleden reng olan göñlüm
2. Televvün meslek-i evc-i sebk-i reftâr-ı fikretde
Sükun berdüş-ı düşmen hûş ü b-temk olan
göñlüm
3. Olur şad-pâre seng-i minnet-i dest-i edân den
Gül-i minâ mizâc-ı ħande-i ş- olan göñlüm
4. ŖAyâr-ı cevherinden bu'l-Ŗaceb kim t-re baĥt olmuş
Ruĥ-ı seng-i miĥekqde cevheri zerr olan göñlüm
5. Yoğ iken anda şâhin-şehde mülk-i Ŗaşqdan ġayri
Niyâr vuşlatda da hicrânla misk olan göñlüm
6. Ėubâr âlûd ü ġâm-d-de nigâh-kerem-i tâl-Ŗden
Şikeste Ĥâkimâ mir'ât-ı Ŗâlem b- olan göñlüm

GAZEL 83
(Mef'ûlû/Fâilâtü/Mefâ'ûlû/Fâilün)

1. Ĥarf-i recâ-yı matlaba lâyıq leb istemem
Belki leb-i niyâze sezâ matlab istemem
2. Muĥtâr olanda suŖde nedir rabt-ı iĥtiyâc
Ben âsumân-ı himmetime kevkeb istemem
3. Dil-i kârbân-serây-ı sükûnuñ yolın bulur
Âh-ı siĥrle bâng-ı derây-ı şeb istemem
4. Almam gelürse raĥa-ı üm-de b-niġâb
Âs-b-i ĥüzne s-b-i feraĥ ġabġab istemem
5. İġbâl vicâh senden üm-d eylerim vel
Tevf-ı lutfuñ olmaz ise yârab istemem

6. **Hâkim** yeter medâr-ı ta'âyyüş kifâfdan
Gencine-i nüķūdını çerhîñ heb istemem

GAZEL 84

(Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün)

1. Kânâ'at sofrasında ser-bezîr-i hâkdir kendim
Tama'kârân-ı rûzden girbân-çâkdir kendim
2. Sezâdır Sünbüle burcuyla olsa hûşesi hem-ser
Ki reşk-i küşte-zâr-ı hîrmen eflâkdir kendim
3. Sebebdir iğtirâb-ı âdeme feyzâ-yı cennetden
Degildir tûşe-i habb-nâk-i hayret-nâkdir kendim
4. Fedâ-yı i'tidâl žann ider âdem nigâh it
Gülû-gir-i tenâvül bâr-ı hanžal-tâkdir kendim
5. Başâk virmiş tecellî-sâha-i tavr-ı teğaddüsde
Gidâ ahvâl-i mâne berķ-ı şu'le idrâkdir kendim
6. Du-nâm şerha-i meshûd-ı şurişe rehzen olmağdan
Bu kevne rehzen-yi şermden gam-nâkdir kendim
7. Görüb germ-yi şevķim **Hâkimâ** çâk-yi gâmımdan
Serâpâ sūziş-i reşk ile âteş-nâkdir kendim

FÎ-HARFÎ'N-NÜN DER-NĀ'OT

GAZEL 85

(Mef'ülü/Fâilâtü/Mefâilü/Fâilün)

1. Ey Hâtemü'r-risâle sen ol kâm-kârsın
Raĥmet-penâh-ı âlem olan nâm-dârsın
2. Bir pâdişâh-ı kişver-izzet-i žuhûrsun
Taĥt-ı ezelde rif'at ile tâcidârsın
3. İrdiñ yegâne menzile-i ķurb-ı vuślata
Şahinşeh-i memâlik-i Refref-süvârsın

4. Seng-i siyâhe gevheriñi eylediñ fedâ
Râh-ı cihâd-ı Hâkda lâî-i nişârsın
5. Sırr-ı muhâbbet olmadan Âlemde âşikâr
Mañbûb-ı gird-kâr-ı tecellî şîârsın
6. Sâyeñ anıñçün olmadı sâyde vücûd
Şems-i şuhûde şaşaâ-i nam-dârsın
7. Âlem himâ-yı cevdetiñe eyler ilticâ
Her müstecre âfv ü inâyetle cârsın
8. Rûz-ı cezâda Hâkim-i nâ-çâre ol şefâ
İki cihânda şâh-ı şefâat medârsın

GAZEL 86
(Müfteilün/Müfteilün/Fâilün)

1. Gonce-i gülzâr-ı nübüvvet Hüseyin
Büy-ı gül bağ-ı risâlet Hüseyin
2. Züb-i çemen Âismet-i sebzün Âlem
Züver-i hâdrâ-yı siyâdet Hüseyin
3. Mehce-i zehrâ-yı tebevvel-Rasûl
Nuñbe-i gence-i Âismet Hüseyin
4. Melce-i melhûf vü humâ-yı ümem
Mesned-i nürü-yi fütüvvet Hüseyin
5. Merdümiñ dâde-i âl-i menâf
Zübde-i ensâb-ı asâlet Hüseyin
6. Mesned-i kurb vü teğarrüb sened
Mev'il-i âtaf ü meveddet Hüseyin
7. Pâdişeh-kişver-i nusret-i livâ
Şâh-ı Âlem-rân-ı şecâat Hüseyin

8. Merd-i sipehdâr-ı Ŗal-ı-menķabet
Dâr-ı Ŗeh esrâr-ı velâyet Hüseyn
9. Reh-rev-i ser-ñayl Ŗehdân-ı dñn
Rehber-i nâmûs-ı Ŗehâdet Hüseyn
10. **Hâkimâ** bñ-ķâresi ümñd ider
İde añâ lutf-ı Ŗinâyet Hüseyn

GAZEL 87

(Mefâñlün/Mefâñlün/Mefâñlün/Mefâñlün)

1. O Ŗuñıñ murğ-ı dil bulmaz rehâ ser-tñz-i cengden
Niyâr- Ŗehbâz-ı fikret- âteŖ-i nevk-i ñadenginden
2. Cenâñ-ı cevher-i ŖemŖñr ile pervâze gelmiŖdir
EŖer yokđur Ŗehd-i ŖaŖķınıñ rüyında renginden
3. Ne ñâsıl kaŖbe-i envâr olan ķalbe ñayâlinde
Bu deyr-i köhneniñ bñ-rũñ-ı taŖvñr-i Firenginden
4. HemñŖe ñılŖat-âsâyıŖ-i rifŖatle mükerremdir
Olan âzâde ķayd-ı câh ü Ŗazlıñ nam ü nenginden
5. ŖAbeŖ bñ-hũde Ŗilm-i simiyâyı eyledim tañsñl
Kerâmet furtası BektâŖiyânıñ keyf-i benginden
6. Nice mñnâ-serây-ı dil-i ķabũl iltiyâm eyler
Olunca kũh-ı sâr-ı minnetiñ Ŗad-pâre senginden
7. Hele ben vüsŖat-ı kũy-ı ķanâŖat bend ü ken bildim
Görünce **Hâkimâ** mũr-ı ñarñsıñ ķeŖm-i nenginden

GAZEL 88

(Mefâñlün/Mefâñlün/Mefâñlün/Mefâñlün)

1. Olur bñzâr-ı Ŗillet zaŖf-ı tertñb-i mizâcımđan
Ŗifâ dil-ñastedir teŖñr-i bñ-sevdâ iŖlâcımđan

2. Şu rütbe tabû-ı hûbân ile germ-i ülfet mizâcım ki
Perâizân zann eyler âdem görse hûsn-i imtizâcımdan
3. Ne gam şehbender-i ikbâl olur bir gün harâr-dârı
Fürûğ-ı kâle-i zâtımdaki zâb-i revâcımdan
4. Benâğnâya Hâkdan gayri yokdur kudreti halkıñ
Olur Öâciz kerem erbâbı fart-ı ihtiyâcımdan
5. Cihânı seyr iderken rûz-yi zerrâk-ı b-hemtâ
Lime-i minnet itmem **Hâkimâ** ölsemde acımdan

GAZEL 89

(Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün)

1. Vücūdım naîl-i âteş dâğdâg-ı sūz-ı hasretten
Olur peydâ nefesde şuÖle-i ifrât harâretten
2. Rihan berg-i güle teşbih idildin şerm ü hayretle
O gül ruhsâre tâb- nazire yok bende hacâletden
3. Şerer mażhar- lehbi müstekin nâ-būd-ı dūd ammâ
Nihân yanmada hâkisterim sūz-ı muhabbetden
4. Ennim olmasa şahsımdan olmazdı eşer peydâ
Nihânım zaÖfla tâ şöyle ifrât-ı nehfetden
5. Nesm-i ÖAdn'e beñzer **Hâkimâ** reftârı o şūhuñ
Yaratmış kâmetin sunÖ-ı ezel mevc-i letâfetden

GAZEL 90

(Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün)

1. Hayâliyle o mahıñ deşt-i gamda ülfet itmekden
Nedir farkı gazâl-ı vañş ile ünsiyet itmekden

2. Şekve hüsni seyr it temâşâ idemez Øakşin
Dil-i âyine-i deryâ-yı şûr-ı hayret itmekden
3. Hilâli ğark-ı nûr itmişde olsa feyz-i cûdından
Ne hâsıl mihr-i mâhı daġdâr-ı minnet itmekden
4. Tabb-i rûzigârın dest-i cûdından Øal oldum
Meded ü âh visâl-i yâre bccâ Øillet itmekden
5. Hâlâleñ mi eliñ düşzesi pek ihtirâm itme
Müdâm eyle şarâba tevbe **Hâkim** hürmet itmekden

GAZEL 91 (1.NÜSHA DER-KENAR)
(Mef'ülü/Mefâlü/Mefâlü/Feülün)

1. Pâşde olur sırrıma hayret nigeheimden
Feryâd benim dde-i baht-ı siyehimden
2. Şeh-râh-ı temâşâda müjem Øarbede cûdır
Âzürde-nigâhem pür tzz-i sipehimden
3. Âb oldu suveydâ-yı derûn şşe-i dilde
Ağdı o güher merdüm-i çeşm-i siyehimden
4. Virmez ne kadar olsa girân meyve dirâhte
Vâ-beste ü Øafvım yine bâr-ı gehimden
5. Şâmında toġar kevkeb şubh-ı şeb-i vuşlat
SürØatle geçer ol gice baht-ı siyehimden
6. Seyr eyler ise bâġ-ı dili hûn-ı sirişkim
Hâkim yetişür nice kıranfil giyehimden

GAZEL 92
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. RifØatim tâ olalı havsâla sûz-ı taħmın
Çıkmadı ahter-i bferikim âşâre ħamın

2. Cân virir kendüye Yâsın okuyan ħastelere
Dür-c-i teder-c-i tevekkülde ma'cün-ı mübün
3. Ne kâdar olsa da za'f üzre esâs-ı esbâb
Bene kâşâne-i takdîrîñ olur vaz' metün
4. Sür'at-i rif'at-i tâli'de degildir iqbâl
Bulamaz nev-hevesân-i reh-i şervet temkün
5. **Ĥâkimâ** çerhî dahın vâle ü ħayrân itdi
Rif'atim tâ olalı ħav'sala süz-ı taĥmün

GAZEL 93

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Sensiz ey meh gönceler gülşende ħandân olmasun
Gül tebessüm itmesün bülbül de nâlân olmasun
2. Lâne-i ma'mûre-i endüşesin eyler ħarâb
Şâhbaz-ı Ŗaşk kım bir dilde mihmân olmâsun
3. Ĥaşre dek bulmaz perşân târı-yı gamdan rehâ
Kimseler yârab esr-i zülf-i cânân olmasün
4. Dür iken lutfîñla her âvâre ehl-i kurb olur
Yâ nice Ŗâşık reh-i Ŗaşkıñda kurbân olmasun
5. Söyle **Ĥâkim** böyle bir nażm-ı ħüş iden seniñ
Kim demişdir nażre-i taĥsne şâyân olmasun

GAZEL 94

(Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün)

1. Kesel ey nev-heveskâr-ı ħakikat ârzûlardan
Meşâm-ı himmetiñ b-nükheth olsun reng ü bûlardan

2. Niçün her sū idersin menbaØ-ı nâmūsıñı isrâf
Degildir çeşm-sârı âb-ı rûyı âb-ı cûlardan
3. Şakñn bezl itme nakd-i Øayşıñı her bir tehñ kâme
Kıalır mñnâ tehñ seyr eyle câme-ser-fürûlardan
4. Sebük-mağz olma hem-reftâr-ı ehl-i miknet-i bezm ol
Ham-ı meyñâneniñ temkñni peydâdır sebûlardan
5. Girñbân-çâk olanlar rişte-bend-i vaıl olur **Hâkim**
Degildir câme ñâli her şikâfında refûlardan

GAZEL 95

(Müfteilün/Mefâilün/Müfteilün/Mefâilün)

1. Hüsñ-edâya levñ-ı dil-mâşıta beyân iken
ØÃrız-ı fikre kem baķar dârda gözbân iken
2. Deger-i ñurûfa sıgmaya rñşesi per ü bâliniñ
Fûti-yi ğaybe Øarş-ı dil kûşe-i âşiyân iken
3. Kâfilesinde şemØ reh-i nûr-ı Øinâyet olmasa
Her tarafı bu menziliñ münheb-i kâr-vân iken
4. Gelmez idi bu merñale kâlesi dil-pesend olub
Tâze kumâş-ı fikr-i tân mübtezel-i dekân iken
5. Yâr-ı şekñbe şad-şükür devr-i kâmerde **Hâkimâ**
Düşmen-i ehl-i maØrifet kevkeb-i imtinân iken

GAZEL 96

(Mefâñlün/mefâñlün/mefâñlün/mefâñlün)

1. Geçilmez mevsim-i gülde nihâl-i ğonce-reslerden
Nedir gülşende farkı dilberân-ı dâl-ı feslerden

2. Nigâh-ı nâ-sezâda fark olunmaz jâleden kühsâr
Bilinmez ehl-i temlikin muhâbbet bû-l heveslerden
3. Bañâ imdâd res-i efgânıma lebrûz-i ger meyyit
Şeb-i hicrânı buldum kendime feryâd-reslerden
4. Gelür enfâs-ı erbâb-ı muhâbbetden añâ te'sîr
Anıñçün kârgirdir nâle-i ney cümle seslerden
5. Düşer tayf-ı hayâl-i arzûya minnet-i Ŗâşık
Varılmaz şimdi **Hâkim** kûy-ı cânâne Ŗaseslerden

GAZEL 97

(Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün)

1. Göñül pür-hûz idelden bâde-i nâb-ı manastırdan
Çelûpâ-yı neşâtım tókdi hayf-ı âb- manastırdan
2. Bıraksun hâcî sûya râhib-i vuşlat bu mevsimde
Tehû çıkmaz gene gün-gâh-ı süm-âb-ı manastırdan
3. O tersâ-beçeler aķnûm-ı vaşle rūh imiş andan
Su'âl itdim büyük kassâse aşhâb-ı manastırdan
4. İder bût gibi âvûze beni dâvâr-i hayretde
Hezârân tevbe olsun geçmeyim bâb-ı manastırdan
5. Aķar gûyâ şarâb-ı hânderûs-i Ŗişve ey **Hâkim**
Hıyâż-âfrûz-ı vaşle mûzâb-ı manastırdan

FÎ-HARFÎ'L-VÂV

GAZEL 98

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Mey-gede- muhâbbetiñ bâdesi vâr sebû-sebû

Gel efzâ-yı neşveye nüş idelim kedû-kedû

2. Peyrev olub ħayâliñe cûy- sirişkiñ çeşm-ter
İtmede cüst- cûsını kûşe-be kûşe gû-be gû
3. Maĥv iderim vücūdımı jâle- berg-i gül gibi
Olsam o mihr talât-ı dâde-be dâde rû-be rû
4. Sûziş-i sânenen olur fikr ħatır-ı rev-nümâ
Dûd-ı ħarâk âh-ı dil Ŗukde-be Ŗukde mû-be mû
5. **Ĥâkim** aķar dū dâdeden ħûn-sirişk-i ħasretim
Nâl-be nâl ü şatt-be şatt çeşme-be çeşme cû-be cû

FÎ-HARF-İL HE'

GAZEL 99

(Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün)

1. Şikenc-i kâküli teşbîh olunmaz sünbül-i çâne
Eger taşvîr iderse âferîñ sûret-ger-i çâne
2. Degil ħâl-i siyeh yümm dökme der şayd-ı dil-i zâre
Baķılsa dâm-ı taraf zülf-i perçînindeki çâne
3. Uyub sevdâ-yı zülf-i yâre dūş oldum ħatâ itdim
Düşürdüm kendimi mülk-i Ĥotenden Çân ü Mâçâne
4. Şeh-i mülk-i çeş gūyâ ki Rūma ser-fürū eyler
İnince perçem-i müşgîni dâmân-ı Ŗarak-çâne
5. Ĥayâliñ **Ĥâkimâ** gencâne-i sâneñde pinhân it
Fuyurma nükte-i mażmûnıñ kîl-i sūĥan-çâne

GAZEL 100

(Mefâilün/Feilâtün/Mefâilün/Feilün)

1. Nigâh iden o mehiñ talât-ı münevverine
Baķar mı neyyir-i çerĥiñ fūrūğ-ı peykerine

2. Kenâr-ı lücce-i deryâ-yı Ŗâşķ olur çesbân
Sefâne-i dil-i zârîñ karâr ü lengerine
3. Tevâfuķ üzre olur şâh-vâr-ı ħılķatde
Fürûğ-ı tıynet-i zâtı şafâ-yı gevherine
4. Hemşê rûĥını rahmetle ańdırır selefin
Gelen ħalâfesi nebbâş-ı evveliñ yerine
5. Bilür vücûĥ ile aslâ unutmaz ol meh-veş
Fünûn-ı Ŗişveyi şu gibi almış ezberine
6. Yeter bu râh-ı tekâpûda zillet ey **Ĥâkim**
TeŖalluķ eyleye gör ehl-i himmetiñ birine

GAZEL 101
(Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün)

1. Heyûlâ-yı ħatt-ı mevhûm-ı hestâ-pâyedir nokta
Žuhûr-ı şekli-i ħarf-i kevne sûret-mâyedir nokta
2. Sevâd-ı merdüm-i çeşmimle hem-reng-i baśretdir
Süveydâ-yı dil-i bâ-rengime hem-sâyedir nokta
3. Ĥurûf-ı Ŗâliyâne târ-i sinân-ı teŖayyündür
Leb-i tıfl-ı žuhûra mehd-i bânş-dâyedir nokta
4. Çekâde ķatre-i şirîn-i şâr-i Ŗilm-i vahdetdir
ŖAceb erbâb-ı sehve reng-i keşret-dâyedir nokta
5. Binâsı ķaşr-ı eşbâĥiñ esâs Ŗunsur olmuşdur
Aniñçün çâr-erkân üzre kürsâ-mâyedir nokta
6. Tesâvâ yok sûtûr-ı ķâinâtıñ her ħarfinde
Aniñçün gâhi Ŗâlâya geh edniyedir nokta
7. Cemâl vahdet-i zâtiyye-i Ŗârâdir teŖayyünden
AleĤ-Ĥâkimde bâ-ĥâl ü teşekkül dâyedir nokta

GAZEL 102 (1.NÜSHA DER-KENAR)
(Mefâ'ülün/Mefâ'ülün/Mefâ'ülün/Mefâ'ülün)

1. Hırâm-ı kâmet-i dildârı teşbîh eyledim cûya
Letâfetde bu ma'ânâ oldu câr-ı tîğ-i dil-cûya
2. O şûhuñ sâ'îd-i sim'ni gûyâ ism-i Ŗâzamdır
Ne hâcet bend-i ta'vâz eylemek ol s'm-bâzûya
3. Kemân-ı hûsni de bulmaz rehâ sehm-i nigâhından
Res'de žarf-ı bâlâ-yı saf-ı müjgânı ebrûya
4. Ne hâlet var miyânında o sihr-âşûb fettânıñ
İki berf-i sef'di eylemiş av'ze bir mûya
5. Bahâr-ı şevkde ser-mâye-i feryâd olur **Hâkim**
Gül-i ta'hs'n-i ma'ânâ bûlbûl-i tab'ı sũhan gûyâ

GAZEL 103
(Mefâ'ülün/Mefâ'ülün/Mefâ'ülün/Mefâ'ülün)

1. Temâşâ-yı feżâ-yı deşt-i vüs'at-cûy-ı d'vâne
Serâbistân olur cûşîş-i ħurûş-cûy-ı d'vâne
2. Kemend-i dest-i sũriş mâye-i temk'n-i vaĥşetdir
Serinde sayd-ı şahbâz-ı cünûne mûy-ı d'vâne
3. İki mihrâb-ı kevneyne ceb'n say-ı sũcũd olmaz
Dũ-bâlâ tâk-ı istiğnâ ħam-ı ebrũ-yı d'vâne
4. Emân olmaz ħazalân-ı ħired sayyâd-ı fikretten
Olaldan kũçe-i hâmũn-ı žillet kũy-ı d'vâne
5. Ser-i jũl'desinde zaĥm-ı sengi ş'şe-i dilden
Nũmâ bulmuş açılmış lâle-i ħod rũy-ı d'vâne
6. Gül-i ra'ânâya beñzer rencîş-i derd-i muĥabbetden
Nigâh it **Hâkimâ** işkeste reng-i rũy-ı d'vâne

GAZEL 104
(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Gū-sicistân-ı nezâket kûkulası dil-cû köse
Simiyâ-bâz ❶-yi luðbet ðokkası b ❶-mû köse
2. Hendes ❶-yi şekl ü müşðabid-i vazð vâ- ðind-
ðAcem
Şekl-i mahrût ❶-yi zenc-tek beyza âhû-yı köse
3. Çehresi almış ziñâm-ı ðâmiden fîtr ❶ tırâş
B ❶- ðat ü b ❶-r ❶ş ü b ❶-müjgân ü b ❶-ebrû köse
4. İnce sesli ş ❶veli peyveste ebrû vesmeli
Şûñ-ı ðişve ðarf-ı çeşmi sürmeli bânû köse
5. Ğabğabın itmiş yuvarlak ðâyesinden **Ĥâkimâ**
Simiyâ bâz ❶-yi luðbet ðokkası b ❶-mû köse

GAZEL 105
(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Kayd-ı ğamdır gerdene dil-beste olma gel zene
Rişte-i zenc ❶r teðallükdür gülûsı sūzene
2. Çakma şahbâya seni bir katrede eyler ðarâb
Bir şererden ðâlemi sūzân ider âteş-zene
3. D ❶de ol ser-tâ kadem ðasret-keş-i d ❶dâr iseñ
Merdüm-i çeşm-i tebaşşurla nigâh it revzene
4. Kûy ü çevgân bâzi-yı kudretde nûh-tüy-ı felek
Güyyâ beñzer ker ❶-yiş şekl-i cürm-i erzene
5. **Ĥâkimâ** âyin-i Mevlânâda hengâm-ı semâð
Şûr ber-leb neññ-ı İsrâf ❶ beñzer neyzene

GAZEL 106
(Mefâ ❶lün /Mefâ ❶lün/Mefâ ❶lün/Mefâ ❶lün)

1. Hamûş ol tr-i Øaşk-ı yâreden dem urma seslenme
Yanûb âteş-nevâ-yı ney gibi her dem cereslenme
2. Şakın ey gülşen temkni reng bezm-i ünsiyyet
Bu ferdâ-gehde bûy-ı berg-i âmrûze heveslenme
3. Düşüb emân-ı hicre ey der-i şehvâre-i hâsret
Kenâr-ı çeşm-i ümmdimde giryem gibi beslenme
4. Hoten-peydâ taraf-ı gsuvânıñdır Cezâyirden
Sen ey hırşd-i zerrn tâc-ı mağrib böyle feslenme
5. Hayâliñ ricl-i tañsne idüb avze ey Hâkim
Gülû-yı nâka-i câz-ı manâda cereslenme

GAZEL 107
(Mef'ûlû/Fâilâtün/Mef'ûlû/Fâilâtün)

1. Bektâşi-yi hâkkat bhoş-ı benc olunca
Esrârı eyler ifşâ sebz- âbe senc olunca
2. Gûyâ sevâd-ı şâmıñ şubh -ı selâmetimdir
Târ-ı şeb-i firâkıñ hem-reng-i zenc olunca
3. Bâğ-ı fenâda cekemem nş-cefâ-yı hârı
Târñ-i halde bakmam encâmı renc olunca
4. Çok mu civân-ı tabım rakş etse tâb-ı meyden
Pre hamde kâmet tâ böyle genc olunca
5. Jülde-mûya döndüm hâsretle âteş üzre
Ruhsârıñ üzre zülfüñ her mû şikenc olunca
6. Gül gibi ceyb-i şabrın çâk itdirir hezâreyn
Nişkûfte goncelerde nâz ile gonc olunca
7. Şüh-ı Mesñ-i millet göñlümce fitne hey'et
Ağsâb ider rakbi dâ'im ferenc olunca

8. **Hâkim** sezâdır olsam Key-Hüsrev-i me^oân
Kâlâ-yı fikretimden s^unemde genc olunca

GAZEL 108

(Mefâ^ulün/Mefâ^ulün/Mefâ^ulün/Mefâ^ulün)

1. Tırâş ide ħat-ı rûyı degil mû-sâye hem-sâye
Olur mı âfitâb-ı tavr-ı ħüsne sâye hem-sâye
2. Kenâr-ı lücce-i çeşmimde bitmiş kıadd-i bâlâsı
Anıñla sâña-i cûy-ı taĥayyül-pâye hem-sâye
3. Ser-efrâz oldığın gör kıamet-i ra^onâ-yı^oacziñ kim
Degil tûbâ hele ol naĥl-i istignâya hem-sâye
4. Olursan nâ'il-i pâbûsı ħâk ol rehgüzârıñda
Olur zerrâne seyr it mihr-i ^oâl^u-pâye hem-sâye
5. Felekle hem-ser oldı zâde-i tab^oım benim **Hâkim**
İdelden kıadd-i tıfl-ı kil kimi ma^onâya hem-sâye

FÎ-HARFÎ'L-YÂ DER-NÂT

GAZEL 109

(Mef'ülü/Fâilâtü/Mefâ^ulü/Fâilün)

1. Teşr^uf idince maķdem-i pâki felekleri
Dâmân-ı ^oarşa çerĥiñ irişdi etekleri
2. Oldı res^ude pâye-i tenziye ^oismete
Pâbûsıñ ile mülk-i semâniñ melekleri
3. ħâk-i ^oab^ure varṭa-i pâkiñle münce^u
Her şübĥ ü şâm mihr ü mehiñ merdümekleri
4. Ol gevher-i yet^ume olan ictisârdan
Tâ ħaşre dek şikeste ola sengiñ ħanekleri

5. Feyz-i Ŗinâyetiñle o bañr-i hidâyetiñ
Oldı güsiste müşrik-i şirkiñ şerikleri
6. Dibâ-yı şâf olurdı sezâ ferş-i râhına
Ger olmasaydı atlas çerñiñ benekleri
7. Ey pâdişeh-i mülket-i rahmet olur kabûl
Lutfiñla cümle **Hâkim**-i zârıñ dilekleri

GAZEL 110
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Hârm-en-i hârśa esñr olma mür gibi
Ezec-i ceyb-i rızâ bende-i me'mür gibi
2. Sñneñi âyine-i lemŖa-i dñdâr eyle
Mürid-i nür-ı tecellñ ola gör tñr gibi
3. Olmaya âheng-i sebk tabŖa tel ehliyse daññ
Sñneñi zañme hırâş eyleme tanbñr gibi
4. Girye-i dñde-i hñnbâr ki gel eyle Ŗilâc
Sñr yüzñ gerden-i sñmñnine kâfñr gibi
5. Müje-i hâme ile itmege tañrñr-i sññhan
Hâkimâ var mı mürekkeb şeb-i deycñr gibi

GAZEL 111
(Mef'ülñ/Fâilâtñ/Mefâñlñ/Fâilñn)

1. Müjgân-ı hñşmı sñneme işler sinân gibi
Şemşñr olur mu ol nigh-i hñn-feşân gibi
2. Evvel sarıl ayâğını edeb çaķ kadem kadem
Tâ âsitân-ı vaślına dek nerdñbân gibi
3. Hâsretle çeşm-i emele bâcñs-çegân olub
Şaşdı kızardı soñra dişledi hñbân gibi

4. Ħarf-i vefâya çeşmin ider tercemân o şûĦ
Virmiş nigâhe kıayż-ı tekellüm zebân gibi
5. **Ħâkimâ** şu rütbe-i zaŖf-ı nizârım ki zâr eyle
Dikķatle bakmınca görünmem miyân gibi

ĠAZEL 112
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Ħazret-i râtib ü dâna-yı mekârim-perver
Mihr-i lutfı görünür şehin-şeh-i nûr gibi
2. Bû'l-fezâ'il hüner-âmûz vezŖr eyn-i vezŖr
Görmedim böyle kerem şâĦibi destûr gibi
3. RûĦ vâr her nigeĦ-i lutf ü Ŗâtâ baĦşında
Mürde-i fâkaya iĦyâ aña maķdûr gibi
4. Yüz süren derĦeh-i vâlâsına mesrûr gider
Yapılır her tarafı Ħâne-i maŖmûr gibi
5. RâĦa-i cevdetini keffe nice mâlik olur
Baş-ı keff-i keremi zâtına meftûr gibi
6. Nezri vâr sâ'il-i cûdı kim olursa güyâ
Beżl-i iĦsân ü Ŗâtâ itmede menzûr gibi
7. Yümm-i eltâfı ile Ħark-ı Ŗâtâ itmişken
Görinür sâ'il-i iĦsânına maŖzûr gibi
8. Ħâsılı Ħilmini taŖrŖf ü sitâyişde anıñ
Ħakķ-ı taŖbŖr ile tavşŖf edâ dûr gibi
9. Devlet ü Ŗömrüni iķbâl ile efzûn ide Ħakķ
ŖŖmr-i bedĦĶâĦı geķe nev-ferâĦ sûr gibi
10. Yâzıla levĦa-i eyyâma ĦadŖş-i keremi
Okuna tâ-be-maĦşer şafĦa-i me'sûr gibi

GAZEL 113
(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Arzū eyler çemende naḥl-i dil-cūlar seni
Cist-i cū itmekdedir gülşendeki cūlar seni
2. Cān feẓâdır böyle zâir-i sâye-i ḥüsnüñ seniñ
Cennet-i ʔAdn eylemiş şemşâir-i ebrûlar seni
3. Eylemiş gūyâ ḥumâr alûde-i dürd-i şarâb
Püşt-i yâķût leb-i laʔliñdeki mûlar seni
4. Şubḥa dek bîdâr olub ḥasretle eyler arzū
Ey ğazâl-ı ʔişve dām-ı çeşm-i âhûlar seni
5. **Ĥâkimâ** bulmazdı miknet şafḥa-i endüşede
Naķş-ı âĝüş itmese mir'ât-ı zânûlar seni

GAZEL 114
(Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün)

1. Yeter bâr-ı emel terk-i reh-i idbâr kıl bâri
Sebeb-kâr ol gül-i taḥsîl berg ü bâr kıl bâri
2. Niçün nâ-kâm olursun cūş-ı feyz-i ʔafv-ı bârden
Sirişk-i ḥasretiñ nisyân-ı güher-bâr kıl bâri
3. Fetḥ-ı iʔtibâr-ı âh-ı sūbḥa iʔtibârıñ yok
Seḥer misbâr-ı âh-ı zaḥmıña her bâr kıl bâri
4. Aķıt bârân-ı çeşmiñ reh-güzâr-ı pây-ı cânâne
Ġubârın tūtiyâ-yı dâde-i ḥûnbâr kıl bâri
5. Budur ikbâl **Ĥâkim** lutf-ı bârye tevekkül kıl
Yeter bâr-ı emel terk-i reh-i idbâr kıl bâri

GAZEL 115
(Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün)

1. Eger feyz-i reh ise ĥab-ı ĥandân Ş r-i Yezd nı
Bu rafz  isterem its n ŗeh det ehl-i  m nı
2. Eger farz ise olmak ĥ dim-i  l-i Res l emed
O farz olduysa ŗ yi  ŗ   a bil c mle m selm nı
3. Bu ŗart ile ki Aŗ  b-ı Kir ma eyley b ta    m
Ola  albinde ŗ bit her birini   izzet   ŗ nı
4. Eb  Bekri bile efz l ŗ   be-i Kir m  zre
Da   bu ĥıfz-ı F ru  ile Zinn reyn O m nı
5. Cen b-ı ŗ r-i Yezd n-ı Al  kim v ri  olmu dur
Odur Ĥatm 'l-Ĥul fe   r-ı Y re ĥ km-i rabb n 
6. Da   evl d-ı   l - adri- ah n-ı im medir
Oların her biri m lk-i v c d n  oldı sult nı
7. ŗ   be-i Kir m n  c mlesi necm-i hid yetdir
Olardır r h-ı d n-i Mu taf 'n n  necm-i t b nı
8. Sa na l zım degildir **Ĥ kim ** ba      cid l itmek
Ĥam   ol itme z yi  m ye-i ta     -i  irf nı

GAZEL 116

(F il t n/F il t n/F il t n/F il n)

1. Eylemi       -ı peyd  ĥ sn-i n -peyd  seni
Ĥ sn i  n elbise-ten ŗ n  eylemi  Mevl  seni
2. Ne vesi   ks itmede  yine-i ru s r ki
 erm-s r itmi    ceb reng-i ru -ı m n  seni
3. ŗ ret-i ma  n de yek-reng olmadır matl b-ı ĥ sn
Derk ider n r-ı ba  ret ey g l-i ra  n  seni
4. Bir  az l-ı ĥ sne m 'ilsen meger kendin gibi
 h -y  k k l per    n eylemi  sevd  seni

5. Teşne-dâr olmazdı böyle tabî-ı şâf-ı dil-keşîñ
Ĥâkimâ mest etmeseydi bâde-i ma'ûnâ seni

GAZEL 117

(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Görmedim ben hele ol şehper-i can-tâz gibi
Şaf-ı müjgânına beñzer sipeh nâz gibi
2. Yıldıza şimdi kemend atmadayım ĥasretle
Ĥalka ĥalka o ser-i zülf-i resen-bâz gibi
3. Yüregim kopardı yerinden tama'î-ı ĥame düşüb
Gördüm ol na'îl-i terk meyvesi olmaz gibi
4. Görmedim ĥarf atıcı sâğare manend-i ĥisâb
Şu köcek çatlayacak duĥter-i dil-bâz gibi
5. Kâdemin öpmege iķdamda nakş-ı dehenim
Keşf-i pâyında kâlûr sûret-i mihmâz gibi
6. Mat ider zâhidi ferzâne edâlarla o şûñ
Kâpadır râz-ı nihânı seni açmâz gibi
7. Dâde-i câne de peykânı ucun gösteremem
Şaklarım sâde tîr-i nigeñiñ râz gibi
8. **Ĥâkimâ** her ģazeliñ râmiz-i esrâr-ı sũñan
Ĥırz-ı cân itse sezâ nüşñ-i 'îcâz gibi

LÜGAZLAR

LÜGAZ 1

(Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Nedir ol fâzıl-ı yegâne-i zât
Añâ râciŖ-i fûruŖ cümle zevât
2. Hâreketden berŖ o zât-ı şerŖf
İstikânetle hem sükûne elŖf
3. Bir başı var ayâğı dañŖ bir
Gözi seksen ayâğı seksenbir
4. Mütecerrid ferŖd Ŗaşr-ı vañŖd
BŖ-taŖallük mücerred tefrŖd
5. Ceddiniñ vâlidinde asl-ı vücûd
Ceddâb olmaz olmasa mevcûd
6. Ve eldâr-ı zâtŖ ve hâdeş zâta
Belki keşretde ki Ŗalâmâta
7. Evvelidir emûr-ı dünyânıñ
Âñırır şü'ûn-ı Ŗuqbânıñ
8. Âlet olmazdı olmasa bir şey'
ŖAdem olmazdı olsa lâ şey'
9. Biñde bir kerre eylese hâreket
Eyler elbet biri ile ülfet
10. Hâkimâ bu lûgazda ehl-i Ŗulûm
Sana tañsŖn ile olur maŖlûm

LÜGAZ 2
(Feilâtûn/Mefâilûn/Feilûn)

Nedir ol Ŗaref-i hâme-i taŖžŖm
Şarmış ol tâcı dest-i şunŖ-ı HâkŖm

LÜGAZ 3
(Feilâtûn/MefâŖlûn/Feilûn)

1. Kâtbe kât şarmış ana bir destâr

Yaraşıklı müfeñhem el-etvâr

2. Her gören meyl ider ana ammâ
Başa sığmaz Öimâme-i kübrâ
3. Olsa lâıyık bu behcet ile eger
Bosna mollâsınâ Öimâme-i ser
4. Ehl-i Öilm ana meyl ider turamaz
Giyse başına lñk uyduramaz
5. Lâyık itseñ o kubbe-i habli
Turuncuzâdeye küçük depeli
6. Ehl-i sukıñ girdiyse eline
Rañne eyler Öimâmesi teline
7. Êalvetñ tâcıdır o nûr-cisim
Şânına lâıyık itseler tekrñm
8. Êâkimâ böyle kıldı şunÖ-ı Hudâ
Hûretñ li'l-hünâd-ı Öalâ

LÜĞAZ 4

(Feilâtün/ Feilâtün /Feilün)

1. Nedir ey nañve-i hişâm-ı zemân
RefÖ ü naşb ile maÖrib-i ism-i mekân
2. Müfred ü maÖrife şehñr ü Öilm
RefÖle maÖrib ü binâsı ehem
3. İsm-i mebnñ-yi ve lñk mûÖrebdır
Bunda bañs-i nuñât ağrebdır
4. ÖÂmil-i naşbñ Öâmil-i refÖñ
İki Öâmil teÖâvürñ refÖñ
5. Êâl ü âñedde refÖ ü naşba Öamel
Sñbûya olsada virdi Êalel

6. Munfaşıl ittişâli yok aslâ
Muttâsıl dâ'imâ zâm✎r anâ
7. Oldı şân✎şı ħalk içinde şeh✎r
Anda varken Øalâmet-i tezk✎r
8. Bunda cemØ oldı bu-l Øaceb ezdâd
Añfeşi itdi ħayret muØtâd
9. **Ĥâkimâ** ehl-i fazla işte şalâ
Fetĥ iden olur Øilm-i Øulmâ

LUGAZ 5
(Feilâtün/ Feilâtün /Feilün)

1. Ol ne bir şey' kim ikidir fi'l-aşl
Ol yine âñırırır muttasıl
2. ØAbd-i Ĥaqqı Ĥaqqâ daØvet itmede
ØAbd olan aña icâbet itmede
3. ØAbd-i makbuldür icâbet eyleyen
Ĥaqqdır anı böyle Øâdet eyleyen
4. İste bir kimseniñ iqbâlini
Gösterir rifØat yüzünden ĥâlini
5. Görse gayr ile eger âlâyışın
Naşb-ı câh ile temâm ider âteşin
6. Bunu ĥall iden olur merd-i güz✎n
Aña **Ĥâkim** şad-hezârân âfer✎n

RUBĀØİLER

RUBĀØİ 1
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Şevk-i na'ât ile dili aḥker-i vehhâc idelim
Midḥat-i pâkini hâmi-süḥana tâc idelim
2. Yazalım kıssa-i esrârı şeh-i lâhût
Ḥameyi rütbe-firâz reh-i Mi'ârac idelim

RUBĀ'Î 2
(Feilâtün/Feilâtün/ Feilâtün/Feilün)

1. Ḥamdülillâh bitürüb na'ât-ı merâm-ı intâc
Oldum o şâhid-i İsrâya bunuñla nâc
2. Süllem-i şevke çıkıp sanki nüzûl itdi göñül
Âhır olduḡda o nûr-ı ezeliñ mi'âraci

RUBĀ'Î 3
(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Na'ât-i pâk-i ḥazret-i faḥrül-beşer
Mültezim şubḥ ü mesâ şâm ü seḥer
2. Rûz ü şeble mihr ü meh mânendidür
Fehm ider iz'ânla ehl-i naẓar

RUBĀ'Î 4
(Mef'ûlü/Mefâilü/Mefâilü/Faül)

1. Ey mülhem-i esrâr-ı ḥafâyâ-yı danâ
V'ey mübdi'î etvâr-ı müzâyâ-yı peydâ
2. Ay nemi kıl ser-i elif bâ'ye maḥal
Tût-veş olub ḥarf-i elifde gûyâ

RUBĀ'Î 5
(Mef'ûlü/Mefâilü/Mefâilün/Faül)

1. Eyle dilimi genc-i müzâyâ yâ-rab
Tâ žâhir ola sırr-ı ḥafâyâ yâ-rab

2. Gencūri olub siĥr-i beyānıñ tabŖım
EşŖârım ola feyz ü Ŗatâyâ yâ-rab

RUBĀŖÎ 6
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Çeşme-sâr-ı güher-i dildir aķar cūy-ı ĥayât
Nażm-ı pâkimde olur var ise yenbūŖ-ı ĥayât
2. Lü'lesi oldı gülü sâĥa-i dil mecrâsı
Ĥâme-i mŭzâb-ı ĥükm maĥzen-ı mażmūnŭ devât

RUBĀŖÎ 7
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

6. Levĥ-ı efkârıma naķş olmaya kirdâr-ı Ŗabeş
Gelmeye ĥâtır-ı endŭşeme güftâr-ı Ŗabeş
7. Şâhid-i nażmım ola pŭr-i debistân-ı ĥayâl
Olmaya tıfl-ı ŭcâde heveskâr-ı Ŗabeş

RUBĀŖÎ 8
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Eyle yârab sūĥanım şâhid-i endŭşeme tâc
Bula bâzâr-ı ķabūl-i dil-i dâñâda revâc
2. Fikretim ĥâşıl-ı ilĥâm-ı mezâmŭn eyle
Dem-i feyz ile olub ķâbil-i taşvŭr-i netâc

RUBĀŖÎ 9
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. MatlaŖ-ı her sūĥanım ola mezâyâ-yı fütūĥ
Cism-i taŖbŭre vire nefĥa-i maŖnâsı rūĥ

2. Felek-i mevhabetiñ neyyir-i tâbânı olub
Reşk ide burc-ı şerefde aña âyine-i yûh

RUBĀ'Î 10
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Tâze maẓmūnuma meyl ide şebâb ü eşbâh
Vire elbisten-i elfâẓı hezârân ifrâh
2. Ğazelim ref'â şeh matlâ' ü ferz mısra'â
Hüsn-i matla'-ı fersi maқта'ı efyâl ü rehañ

RUBĀ'Î 11
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Gevher-i naẓmımı görseydi felekde nâh
Gerden-i simne eylerdi anı mer-vâr
2. Bu ħalâvetle benim ney-şeker-i ħâmem olur
Leb-i şirn-i melâhat peçe-gâne fân

RUBĀ'Î 12
(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Câşn-yi şâf-ı endşim benim ğâyet leż
Gül-şeker taşfiyyelendikce olur elbet leż
2. Derd-i maẓmūnun dañ neşv-i ħayâlim şâf ider
Böyledir kim her süzüldükce şerbet leż

RUBĀ'Î 13
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Ey viren cünbiş-i pâ-yı kıleme kâm-ı şar
Eyleyen teng-i sûtür-ı sühana mevc-i ħar

2. Kâr-ı gâh-ı dile ilhâm-ı kumâş-ı mâ'ûn
Naķş-ı reng-ı n-i mazâm-nini itmiş ta'ûb-r

RUBĀ'Î 14

(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Eyle yârab sühanım fezâlike ma'ûnâ dirâz
Olmaya dâde-i bîgâneye tafsili bâz
2. Yâzıla târek-i Öünvânına her hârfinde
Şatr-ı Öcâz-ı hükm-i lübb-i fûnün Öcâz

RUBĀ'Î 15

(Mef'ûlû/Mefâ-lü/Mefâ-lün/Fa')

1. Şehvâre-i deryâ-yı ilâh'dir Öaşķ
B-sâhil-i nâ-bûd-ı tenâh'dir Öaşķ
2. Her târı şü'ünât-ı vücûde beste
Kallâbe-i tâ-mâh-ı b-mâh'dir Öaşķ

RUBĀ'Î 16

(Mef'ûlû/Mefâ-lü/Mefâ-lün/Fâ')

1. Hâkim ruĥ-ı taĥs-ne mürâyâdır bu
Yaśśaĥ ħazâyâ-yı ŗenâyâdır bu
2. Da'vâsı içün beyyinesi hûsn edâ
Ser maĥfil-i dâvân-ı müzâyâdır bu

RUBĀ'Î 17

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

1. Ağlama ey dâde-i ġiryân ü me'yûs üm'd
Toġdı fark-ı Öacziĥe bâ-lutf-ı Ĥaķ ĥurş-d-i Öıyd

2. Bir tarafdān žâhir olsa b- -tevkîf bir elem
Bir tarafdān Hâk ider sâna Ŗavez-kâm-ı Ŗad

RUBĀŖĠ 18
(Mef'ûlû/Fâilâtû/Mefâ- -lû/Fâilûn)

1. Der-defter Ŗatâ-yı ter eger bûd nuķat
Şıfır- alûf-ı meyşûd n- -berây- ħatt
2. Girse nuķat be-cenb-i yem- -n elf- neh- -y
İner âb-ħâhım ez yem- -n Ŗatâ- şemâ faķat **

RUBĀŖĠ 19
(Feilâtûn/Feilâtûn/Feilâtûn/Feilûn)

1. Şabr ü samânımı aldı yine bir duħter-i Rûm
Şâdetü'l-Ŗaķl-ı be-vaşl ü be kûnte erûm
2. Rûh-ı Ŗîsâ'ya yem- -n eyledi ħılaf etmem ki
Ĥalafetli bencâ zih- - fi'l-ħalef-i tedûm

RUBĀŖĠ 20
(Mefâ- -lûn/Mefâ- -lûn/Mefâ- -lûn/Mefâ- -lûn)

1. Ėazel kim mağzal-ı end- -şeniñ p- -ç- -de târıdır
Serâpâ teng-i çeşm-i sûzen emŖâne-i sâr- -dır
2. Ser b- -Ŗuķdesidir matlaŖ ü ser Ŗuķdesi maķtaŖ
Anıñ ħuyyât ħılŖat- rûzı feyz-i luţf-ı bâr- -dır

RUBĀŖĠ 21
(Mef'ûlû/Mefâ- -lû/Mefâ- -lû/Fa')

1. Ey pâdişeh-i Ŗâlem-i ıtlaķ sañâ
Şâhid yetişür cümle-i âfâk sañâ

2. Ser dâdegﻥ-ı rıkkıyet- zâtﻥde
Her gerdene biñ ħalka-i atvâķ sañâ

RUBĀŖÎ 22
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Eyle endﻥşemi ifhâm iken va'dﻥ-ı bañş
Ĥaşm-ı ĥâyret-zedeye teng ola tâ va'dﻥ-ı bañş
2. MatlaŖı çün olub âzâde resâ serv gibi
Oldı her bir ġazelim ġulşen-i âzâde-i bañş

RUBĀŖÎ 23
(Mefâilün/Mefâilün/Feülün)

1. Kudūmi ķâdriniñ oldı müzehher
Luġatde nâm-ı ħabl oldıġı izhar
2. Olursa ism-i hūya mażhar-ı şavt
Sezâdır dense aña lafż-ı mażhar

RUBĀŖÎ 24
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. İtme yârab süñanım nâvek-i ħabŖa amâc
Bula benderine bâzâr-ı maŖârifde revâc
2. Vire endﻥşemi her sﻥne-i tarﻥke ziyâ
Ola mişbâñ-ı mezâmini meñâfilde serâ

RUBĀŖÎ 25
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

1. Süñanımda ola ħullâb-ı meŖânﻥye fütüh
Yazıla nükte-i ser-bestesine nice şürüh

2. Ten-i pūs◌de-i idrâke virüb berķ ü eşer
Ola şüretde dem-i şūr gibi mâye-i rūh

RUBĀ'Î 26
(Mefâilün/Feilâtün/Mefâilün/Feilün)

1. Seniñ mübâhâşe-i sıdķ-ı vaØdiñ ey **Hâkim**
Bu gice mâye-i zevk oldu şubh-ı kâzibe dek
2. Seni gelür deyü taØt◌m ile kıyâm itdi
Bütün cevârih-i cism-i zaØ◌fim nâzibe dek

RUBĀ'Î 27
(Fâilâtün/fâilâtün/fâilün)

1. VaØde-i peymân-ı şikesteñ **Hâkimâ**
Nâmın ihyâ itdi Øarkübun bu şeb
2. İştibehnâ feyk yâ hayrû'l-ħalef
Aħbarû'l-ħulfe-i taşh◌hü'l-sebeb

KİTÖALAR

KİTÖA 1 (1.NÜSHA DER-KENAR)
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

Mebûaş-ı fahr-i cihân eylemeden hâkka žuhûr
Viridi âfâka şadâ o lüle-i şıdķ-eşer
YâÖni albâr-ı milel- Öilm-i yakın üzre idi
Ki olur şâh-ı Rusul-hâtım-i her peygamber

KİTÖA 2

(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

Neçe hayrân olamaz böyle nesne neşre
Her sühandân güher- perver ü her nazm-ı celâl
Mebûaş fahr-i cihânı ide âfâka Öayân
MaÖnâ-yı âyet-i Tevrât ü Zebûr ü İncil

KİTÖA 3

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

Ṭıyn-i mahtüm-ı nübüvvet-mâye-ki
Müşğ-i hâke itmemişlerdi karın
Sen nübüvvet mülküne sultân iken
Âdem olmuşdı miyân-mâ vü tıyn

KİTÖA DER VAŞF-I ÖĀBİDÜDDÎN ÜSKÜDĀRÎ 4

(Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün)

Yüzün sür bende ol gel şad kâle insân iseñ Hâkim
Lisânü'l-ğayb-ı himmet-baḡş dâna-yı Hüdâ biline
Bilür maÖbûd-ı Hakkı intisâbın Öizzet ü şânın
Gelen ihlâs ile dergâh-ı pâk-i ÖĀbidüddîne

KİTÖA DER VAŞF-I SULFÂN OŞMÂN 5

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

SâÖat-i heşt yevm-i cümle-i suÖd

Akt-ı rân itmiş idi ħurşide
Çıktı tahta o âfitâb-ı cihân
Döndü ol kevn meserret-i Öıyde

QIṬŔA DER BAŔŔ-İ SULṬĀN MAĤMŪD ĤĀN 6
(Mefâṽlün/Mefâṽlün/Mefâṽlün/Mefâṽlün)

Cenâb-ı Ĥazret-i Sultân MaĤmūd-el-ĥaşâ'il kim
Vücūd-ı pâk ider yektâ güher silk-i selâtṽne
Ebu-l feth ü meĥâmid pṽṣe şâ.... rây ü endṽṣe
Mükevkeb tâc-ı rifŔat ĥâme-i kıadr-i ĥavâķṽne

QIṬŔA 7
(Feilâtün/Mefâilün/Feilün)

Ey mekârim-i güzṽn pâk-i güher
V'ey keremkâr mükrimet-güster
Süz-ı nâkim firâķıñ ile seniñ
Kerem it gül cemâlini göster

QIṬŔA DER VAŞF-I TAŔRÎF SULṬĀN MAĤMŪD ĤĀN 8
(Mefâṽlün/Mefâṽlün/Mefâṽlün/Mefâṽlün)

Gören resm-i ĥümâyün fâl-i şâhinşâh-ı nūrânṽ
Olur ferr-i celâlet mevkib-i iķbâline ĥayrân
Ki Őunvân-ı feĥâmet şekl-i nâm-ı pâki olmuşdur
Mużaffer dâ'imen bin Muştafâ Sultân MaĤmūd Ĥân

QIṬŔA 9
(Feilâtün/Feilâtün/Feilâtün/Feilün)

Kethüdâ-yı himemi şadr-ı meŔâlṽ şimeñ
Ola tevfṽķ ile gülzâr-ı celâletde cemṽl
Feyz-i Ĥaķdır bu edâ çün o celṽle'l-şâne
Eyledi tesmiyesin lâle sene şunŔ-ı celṽl

QIṬŔA 10
(Mefâilün/Mefâilün/Faülün)

Baňa bir pṽr-i nâsṽñ didi Ĥâkim

Ḥuṣūl-i kām içün terk-i su'âl it
Ya bir şâhîb-dile eyle teveccüh
Ya şâhîb-i devlete Ŗarz-ı hâl it

ḲİṦŖA 11

(Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün)

Taḳazâ-yı talebden çâk olub evrâḳ-ı samânım
Düşüb dâñleriñ bâr-ı ğamından varṭa-i ħuzye
Mıĝırdic ermeniniñ ḳurtulurdum dest-i cevrenden
Virilseydi pek Ŗâlâ idi bu ednâye bir cizye

ḲİṦŖA 12

(Feilâtün/fe'îlâtün/feilün)

İlticâ eyleyemem şarrâfa
Çalamam mansıb içün nâḳusın
Başına şârsa da destâr-ı bülend
(.....) ? taḥtasını sencidesin

ḲİṦŖA 13

(Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün)

O şemŖ-i ḥüsne bñ-pervâ biraz yansam yakılsaydım
İdüb izhâr-ı tâb-ı sūzişim dâĝ-ı nihânımdan
Bulaydım zevḳ-ı ye'si bundân Ŗâlâ raḥat olmazdı
Cefâ-yı intiżâr-ı vuşlatı bezdirdi cânımdan

ḲİṦŖA DER ḤAḲḲ-I SĀFÎ 14

(Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün)

Sañâ ey pertev-i mihr-i ḥaḳḳat şiŖ ü inşâda
Ola ḥüsn-i edâ o lemŖa-i taŖbñr nev-i muḥtas
ŞuŖâŖ-ı tabŖınıñ âşâr-ı pâkin itmege temyñz
Ola fermüde-i ḥükmümle Şâfñ şiŖriñe maḥlas

MÜFREDLER

MÜFRED 1

(Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün)

Bu gülşende sezâ-yı bûlbûl ravz-ı ħaķ██katdır
Gürûh-ı sâlikine mürşid-i râh-ı tar██katdır

MÜFRED 2

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

Bezmine mahrem idüb ħayf nâlıncı- zâde
Bir iki tasma kıran ile içermiş bâde

MÜFRED 3 (1. NÜSHA)

(Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilâtün/Fâilün)

Dest-i küteh naĥl-i kâm ü himmete irmez dime
Zerde-i şâĥ-ı metâlib bâr ü ber virmez dime

ARAPÇA VE FARŞÇA MANZUMELER